

PLANINSKI VESTNIK

Glasilo
Planinske zveze
Slovenije

REVILJA ZA LJUBITELJE GORA ŽE OD LETA 1895

109. LETNIK / JUNIJ 2004 / 700 SIT

6

Skupščina PZS

Silvretta

Doživljanje gora

Zmagovalec je Jalovec

PRIHODNOST OBUTVE ZA PROSTI ČAS.

IZVIRNI ŠPORTNI SANDALI.

WRAPTOR™ 2

Odličen prijem stopala, mehko podloženi paščki, anatomsko oblikovano ležišče noge, blažilci v podplatu, profiliran podplat z dobrim prijemom - edini pravi tekaški sandal na svetu!

INVERSION M/S

Minimalizem Tevinih originalov in ležišče iz mikrosemiša za dodatno udobje.

SIDEWALK

Udobni klasični sandali s paščki iz kvalitetnega usnja.

PRODAJNA MESTA TEVA

Ljubljana:	ANNAPURNA - K2 ANNAPURNA WAY ELAN (BTC, Rudnik) HERVIS (City Park, Vič) IGLU SPORT (BTC, Petkovškovo nabr., Tržaška) INTERSPORT POHODNIK PROMONTANA TOMAS SPORT (BTC, City Park, Čopova, Mestni trg)	Vrhnika: Medvode: Kranj:	KARA TOMAS SPORT INTERSPORT ELAN HERVIS INTERSPORT TOMAS SPORT ELAN ELAN	Nova Gorica:	ELAN (Industrijska, Trg E. Kardelja) INTERSPORT TOMAS SPORT TOMAS SPORT HERVIS SPORT 2000 TOMAS SPORT TOMAS SPORT ELAN	Velenje:	HERVIS TOMAS SPORT BOGO ŠPORT GOLTES TOMAS SPORT
Domžale:	ELEGANCE INTERSPORT PROMONTANA SPORT 2000 ELAN	Begunje: Škofja Loka: Lesce: Bled:	KEJŽAR ALP KOMERC CANYON 4 SPORTLAND	Sežana: Koper:	SPORT 2000 TOMAS SPORT TOMAS SPORT TOMAS SPORT HERVIS TOMAS SPORT TOMAS SPORT HERVIS TOMAS SPORT HERVIS INTERSPORT TOMAS SPORT	Trbovlje:	BOGO ŠPORT GOLTES TOMAS SPORT INTERSPORT TOMAS SPORT
Kamnik:	ELAN	Kranjska Gora: Bovec: Srpenica: Kobarid:	KEJŽAR ALP KOMERC CANYON 4 SPORTLAND	Postojna: Novo mesto:	ELAN INTERSPORT TOMAS SPORT TOMAS SPORT SPORT 2000 HERVIS TOMAS SPORT HERVIS INTERSPORT INTERSPORT TOMAS SPORT	Slovenj Gradec:	SPORT 2000 TOMAS SPORT ELAN HERVIS IGLU SPORT INTERSPORT TOMAS SPORT ELAN HERVIS INTERSPORT TOMAS SPORT
				Metlika: Krško:	SPORT 2000 HERVIS TOMAS SPORT HERVIS INTERSPORT INTERSPORT TOMAS SPORT	Ravne na Koroškem: Maribor:	SPORT 2000 ELAN HERVIS IGLU SPORT INTERSPORT TOMAS SPORT ELAN HERVIS INTERSPORT TOMAS SPORT
				Celje: Žalec:	INTERSPORT INTERSPORT TOMAS SPORT	Ptuj: Murska Sob.:	ELAN HERVIS INTERSPORT TOMAS SPORT

Ekskluzivni zastopnik in distributer blagovne znamke TEVA v Sloveniji je podjetje LOGOS TREND, d. o. o. / www.logos-trend.si/TEVA

tel.: 01 / 83 11 665 / logos.trend@k2.net

TIMEX® LIFE IS TICKING™

WWW.TIMEX.COM

BODYLINK®

TIMEX IRONMAN BODYLINK

S POMOČJO GPS SISTEMA IN DIGITALNE TEHNOLOGIJE SISTEM OMOGOČA NADZOR, SLEDENJE, HRANJENJE IN ANALIZIRANJE KLJUČNIH INDIKATORJEV VAŠIH TELESNIH ZMOGLJIVOSTI.

SISTEM MERI VAŠ SRČNI UTIRP, TRENUTNO, POVPREČNO IN NAJVEČJO HITROST TER PREMAGANO RAZDALJO.

Z DATA RECORDER ENOTO LAHKO PODATKE HRANITE, ANALIZIRATE IN IMATE PREGLED NAD SVOJIMI DOSEŽKI.

Emona Obala Koper d.d.
Zunanja in notranja trgovina
Tel. (01) 568 68 94

Izdajatelj in založnik:
Planinska zveza Slovenije
ISSN 0350-4344

Izhaja enkrat mesečno,
julija kot dvojna številka.
Planinski vestnik objavlja izvirne
prispevke, ki še niso bili objavljeni
nikjer drugje.

Naslov uredništva:
PLANINSKA ZVEZA SLOVENIJE
Uredništvo Planinskega vestnika
Dvorčakova ulica 9, p.p. 214
SI-1001 Ljubljana
telefon: 01 434 56 86, faks: 01 434 56 91
e-pošta: pv@pzs.si
<http://www.planinskivestnik.com>

Vladimir Habjan (odgovorni urednik)

Uredniški odbor:
Marjan Bradeško, Marjeta Keršič –
Svetel, Andrej Mašera, Mateja Pate,
Emil Pevec (tehnični urednik),
Andrej Stritar (namestnik odgovornega
urednika), Tone Škarja, Adi Vidmajer

Lektoriranje:
Katarina Minatti, Tinka Kos,
Mojca Volkar

Oblikovanje: Jurij Kocbek
Grafična priprava: Studio CTP, d. o. o.
Tisk: DELO tiskarna, d. d.
Naklada: 5120 izvodov

Prispevke, napisane z računalnikom, pošiljajte
natisnjene in po elektronskem mediju na naslov
uredništva ali na elektronski naslov. Poslanih
prispevkov ne vračamo. Številka transakci-
jskega računa PZS je 05100-8010489572, odprt
pri Abanki, D.D., Ljubljana. Naročnina 6.950 SIT,
50 EUR za tujino, posamezna številka 700 SIT.
Članarina PZS za član A vključuje naročnino.
Reklamacije upoštevamo dva meseca po izidu
številke. Ob spremembi naslova nave-
dite tudi stari naslov. Upoštevamo samo pisne
odpovedi do 1. decembra za prihodnje leto.
Mnenje avtorjev ni tudi nujno mnenje ure-
dništva. Kopiranje revije ali posameznih delov
brez soglasja izdajatelja ni dovoljeno. Ure-
dništvo si pridržuje pravico do objave ali neob-
jave, krajsanja povzemanja ali delnega objav-
ljanja nenaročenih prispevkov v skladu s svojo
uredniško politiko in prostorskimi možnostmi.

NA TISOČE PODOB, OBČUTIJ, MISLI ...

Tiho sediš na skalnem vrhu, na zahodu žari nebo v nezemeljskih barvah, doline v večernem mraku izgubljajo obliko. Utrujen si od dolge poti, noge iščejo najboljši položaj za počitek, nekoliko te hladi v prihajajočem večeru. In vendar te mogočna rdeča krogla, ki tone za obzorje, in pot, ki je za teboj, tako čudovito grejeta. Preživel si dan, katerega spomin te bo dostikrat razveselil tudi v poznejših dolinskih dneh, ko ne bo več tiste zveneče tišine, ki jo doživljaš nocoj, ne tistega miru, ki te preveva sredi izgubljenih skalnih prostranstev ... Kdo ne pozna tega občutka? Ni ga, ki zahaja v gore, da ne bi kdaj doživel njihovega miru, prelestnih barv, razoranih oblik, piša viharjev in hruma plazov, opazoval v vetru trepetajoče skromne cvetke, na skalnem robu stoječe silhuete mogočnega kozoroga. In kdo se ne bi veselil veličastnih strmin, v modrino neba kipečega stebrovja, vznemirjeno zrl v grozeče mračne prepade ali pa se le umirjeno sprehodil po zelenih preprogah gorskih pašnikov? Da, gore so tudi v srcu, ne le zunaj nas. Podob in načinov doživljanja le-teh je toliko, kot je obiskovalcev gora. Umetnik, slikar ali fotograf jih doživi kot hvaležen navdih, pesnik ali pisatelj poskuša lepoto gora predstaviti z besedami, glasbenik ujame njihove zvoke v notno črtovje, prav vsakdo pa jih zagotovo spravi tudi v spomin, pogosto na prav častitljivo mesto. In te spomine kasneje, v vrvežu vsakdana, deli le z izbrano družbo, z najboljšimi prijatelji. Ljubitelj cvetja bo v še tako skromni razpoki našel drobno modro očesce neboglasnice, prav tako nihče ne bo ostal ravnodušen ob široko razpetih krilih orla, ko zajadra iz najbolj prepadnih sten. Vsakdo bo doživljal tudi zadovoljstvo uspeha, popoln športni užitek, saj se je s svojimi lastnimi močmi povzpел visoko nad dolino. Nekateri bodo ob tem pogledali tudi na uro - resda gore niso tekmovališče, pa vendarle človeka zgrabi tudi prirodna želja po višje in hitreje, alpiniste tudi po strmeje in bolj naravnost. Spet drugi bodo najbolj veseli prijateljske, razigrane družbe, ki bo v dolgih urah vzpenjanja, počivanja in vračanja razdrla marsikatero iskrivo; prijatelji se bodo pogovorili o tistem, za kar v dolini nikoli ni bilo časa, zaljublencema se bodo razgreta lica kar sama ponujala v poljub. Da, gore so tu, da jih doživljamo vsak na svoj način. In ker jih potrebujemo veliko bolj kot one nas, bomo pri svojih občutjih, veselju, pri »praznovanju gora« pazili, da jih bomo lahko doživljali znova in znova. Kajti hrepenenje nas slej ko prej zopet zvabi v njihov prvinski svet.

Marjan Bradeško

AKTUALNA TEMA 4-16

Znamenje 6

Tiste večne prisoje pod Ratitovcem
Janez Medvešek

Poletni Porezen 9

S skicirko in pasteli v barvitem dnevu
Rafael Terpin

Rože pa še vedno cveto 12

Spomin na najlepšo gorsko pot
Marjan Bradeško

Dolga njiva - Košutnikov turn 15

Trikrat na Dolgo njivo
Matej Bulc

IZLET 17-18

Greben Košute 17

Andrej Stritar

PLANINSTVO 19-33

**Najdvatisočak –
razglasitev rezultatov 19**

Skupščina Planinske zveze Slovenije .. 20

Vladimir Habjan

**Sestanek gorniške komisije UIAA v
Perugii 22**

Klemen Medja

Gospodarski pomen gornišтва 24

Hvala za čaj
Borut Peršolja

**50 let Zasavske koč
na Prehodavcih 27**

Čudovit razgled na vso verigo Julijcev
Jože Šušteršič

Trento 2004 29

52. Mednarodni festival gorskih filmov
Marjeta Keršič - Svetel

ŽIVLJENJE GORA 34-38

Drobni zvoki z naših gora 34

Kobilice, ki se oglašajo tam, kjer tišina šepeta
Blaž Šegula

Divjina s pogledom na morje 36

Južna pobočja Snežnika - danes in nikoli več?
Marko Gorišek

**Vetrne elektrarne na grebenih kraških
hribov in Snežnika odklanjamo! 38**

Viktor Grošelj

GORSKI VELIKANI 39-45

Silvretta 39

Sončno gorstvo nad snežnimi prostranstvi
Andrej Mašera

Piz Buin (3312 m) 43

Vrh zvencečega imena
Primož Zupančič

INTERVJU 46-50

Aleš Koželj in Tomaž Humar 46

Čez Lastovko preko južne stene Aconcague
Silvij Morojna

ALPINIZEM 51-58

**Breme 30-ih let, legend, epskih
zgodb in enega čevlja 51**

Marko Prezelj

NAŠA SMER 59-61

Šarina / Šarova poč 59

Znamenita poč v Lučkem Dedcu
Boris Strmšek

NOVICE IZ VERTIKALE 61-63

PISMA BRALCEV 64-65

LITERATURA 65-67

NOVICE IN OBVESTILA 67-72

Kako poznamo naše gore 70

Doživljanje gora

Prepozno sva šla tisto poznojesensko jutro od doma, da bi lahko naredila kaj velikega. In dovolj zgodaj za lepa doživetja. Potegnilo naju je proti Sorici. Kot že mnogokrat prej. Tam je tisto, kar iščem. Tam ima vse dušo. Tam je na enakih izletih toliko novega.

Skupščina Planinske zveze Slovenije

V soboto, 15. maja 2004, je v Novem mestu potekala redna letna skupščina PZS. Pred sejo je vodstvo PZS na novinarski konferenci predstavilo najpomembnejše aktivnosti PZS. Začetek skupščine je bil tako kot po navadi slovesen, zapeli so ljudski pevci 'Fantje z vasi', zaigral je harmonikar Janez Lekše.

Silvretta

Silvretto simbolno povezujemo s soncem. Silvretta - Piz Buin, kaj je že to? Gora ali zaščitna krema proti opeklinam? Ta pojem je brez dvoma najbolj znan, to, da je Piz Buin vrh v Silvretti, morda še nekako vemo, kje natančno je, pa se že odmika v meglo negotovosti. Kje, za vrača, je pravzaprav ta Silvretta, kateri so njeni najpomembnejši vrhovi, ali jo je vredno obiskati?

DOŽIVLJANJE GORA

Znamenje

Tiste večne prisoje pod Ratitovcem

✍ Janez Medvešek

Prepozno sva šla tisto poznojesensko jutro od doma, da bi lahko naredila kaj velikega. In dovolj zgodaj za lepa doživetja. Potegnili naju je proti Sorici. Kot že mnogokrat prej. Tam je tisto, kar iščem. Tam ima vse dušo. Tam je na enakih izletih toliko novega.

Groharji

Greh bi bil, če ne bi naredil postanka pri Groharju. Kot da ne bi obiskal prijatelja, ki živi čisto ob cesti. Potem ne bi bil prijatelj. Zagledal sem se v snežne krpe nad cerkvijo, med katerimi so v soncu rumeno sijali zlati macesni.

»Pridem kmalu,« sem zavpil ženi in že sem jo mahal tja. Noro. Belina in zlato. In tista modrina neba. Počasi sva zapuščala Sorico.

Zgornje Danje. Kolikokrat sva že bila tam. Vračava se, kot da bi bilo tam kaj najinega. Toliko žalosti je v tej mrtvi vasi. Niti psa ni nikjer, da bi zalajal nate. Le vsake toliko časa se pojavi kdo z avtom in prikolico in kaj naklada. Odvažā. Še tisto, kar je ostalo. In koliko lepega je tu. Za oči, ki vidijo, za ušesa, ki slišijo, in za dušo, ki zna vztrepetati ob malenkostih. Kot v materino naročje so tesno druga ob drugo postavljene mogočne hiše. Kot na Tirolskem. Pa saj so tudi ljudje prišli od tam. Frelihi, Gartnerji, Groharji ...

Ko sva se prvič ustavila pri cerkvi na Sorici, da bi poiskala Groharjev grob – takrat še nisva

Ratitovec, kakor ga vidijo ptice 📷 Stane Klemenc

vedela, da mu ta naša Slovenija niti groba ni namenila in da je, ko je odšel s tega sveta, poniknil pod zemljo, kot da bi bil zločinec in ne svetnik – sva vsa vesela zagledala njegovo ime in priimek. »Tukaj si,« sem si dejal, pa sem čez nekaj korakov našel še enega Groharjevega Ivana in kmalu nato še enega ...

Strumni zidani stebri – konec nekega konca

Jeseni na robu nad vasjo, tik pod gozdno mejo, zarumenijo macesni. Na tistih večnih prisojeh pod Ratitovcem. In mešani gozd je tako lepa barvna kulisa. Na mejah se je razrasel šipek, ki ga ni nihče čistil, in se bohota s tistimi rdečimi kroglicami, ki po prvi slani postanejo trša oblika okusne marmelade. Le po rokah si popraskan, pa še kje, ko hočeš utrgati tisto rejeno jagodo. In ko jo odtrgaš, druge veje udarijo nazaj in te primejo s tisoč trni in te ne spuste zlepa.

Tisoč kozolcev je tam. Ampak res tisoč. Raj za lep pogled. Vsak propada drugače. Tisti strumni zidani stebri kot stražarji stojijo na senožetih in bregačah. Les propade, stebri ostanejo. V spomin in v opomin ... Le polnega kozolca ne najdeš več. Takega kot v dolini. Od sonca obsijanega. Na njem se pod kotom lesketa tista srebrna svetloba, ki je ne moreš naslikati. Ker preprosto ni take barve. Seno se preliva iz olivno zelene v nežno rumeno rjavo in potem vse preide v patinirano srebro.

Zavila sva s poti, ki vodi naprej proti Zabrdi, se spustila mimo propadajoče Trojarjeve domačije, na kateri nekdo poskuša ohraniti vsaj zelo staro kaščo, postala tam, kjer je bil nekoč vodnjak, in se odločila, da bova v polkrogu obšla tiste senožeti pod nama in se vrnila v vas. In vmes si bova ogledala tiste kozolce in senike.

Pot, ki je bila pot takrat, ko so bili tam še ljudje, se je spuščala po robu slemena do roba in se tam v loku spet dvigala nazaj proti vasi. Vse je bilo zaraščeno. Velika trava, ki jo poleže le sneg, spomladi pa skozi gosti nastil spet pogledajo nove trave, se je bohotala čez pot in na poti. Le še teren je nakazoval red, ki je bil tam nekoč, ko je bila še pot. Za mogočnim drevesom, razraščeno in skuštrano bukvijo in grmovjem,

ki je raslo naokoli, se je posvetilo. Sonce se je spuščalo proti Poreznu in počasi tonilo v večer. Trave so postajale v tistem soju migetajoče srebrne pahljače.

Zastal sem. Noga je obstala, kot da bi bila pred mano zvita kača, kajti zagledal sem prizor, ki se mi je za vedno vtisnil v spomin. Pred menoj je v sončnem soju, med tistimi brezmejno številnimi pahljačastimi travami, stal križ, ki je imel prečko rahlo potisnjeno navzdol. Križ, ki ni bil križ. Kozolec, ki ni bil več kozolec. Ob poti, ki ni več pot. Pod vsem tem je bila le še brezmejna strmina, ki ne pelje nikamor. Konec sveta, konec vasi, konec konca ...

Kot na vhodu na pokopališče

Narava ga je postavila sama. Da z njim simbolično sklene neko dejanje. Ljudje so pred leti odšli. Vse propada ... Le še kak gams jo na pozno jesen primaha mimo, pomuli nekaj trave pod križem in nadaljuje pot proti dolini.

V dolini zvoni ...

Tam so ljudje. Zvoniti bi moralo tu ...! Ali pa ne. Tu je zdaj dovolj le tišina, ki šepeta. In veter, ki šelesti v listju. Dovolj – za veličasten pogreb ...!

Šel sem mimo križa proti previsu in se zazrl v svet pred seboj. Še več simbolike. Še lepši razgled. Zame, prišleka. Za križem se je na osončnih obronkih raztezala vas. Umirajoča, propadajoča vas ... Bilo je kot na vhodu na pokopališče.

Naredil sem nekaj posnetkov za spomin. Kot da bi kradel dušo. Pa je bilo vendar tako lepo. Prekršek, ki to ni. Jutri bo morda vse to izginilo. In ta kozolec niti križ ne bo več ... Kot vas brez ljudi ni vas!

Sonce v visoki travi je risalo dolgo senco pod križem. Potrjevalo je že videno ... Senca se je končala malo za krpo snega. Snega, ki ga je bilo le še za vzorec. Oblaki nad Poreznom so se kopičili. Večerilo se je. Morda bo jutri padel že nov sneg ...?

Po nakazani poti sva se v loku vrnila proti vasi. Visoko nad nama križ. Vse lepši in lepši. Spet je bilo sonce v ozadju za kuliso in oblaki, ki jih je zimsko sonce obarvalo rdeče, so še polepšali pogled. Prava pravljica. Taka z žalostnim in vendar tako lepim koncem.

Macesni na obronkih vasi so se ozaljšali s tisto zlato rdečo svetlobo. Najlepši so bili. Le sonce je tako hitro tonilo za Poreznom, da je senca z vidno hitrostjo polzela proti z zlatim škrlatom polepšanim macesnom. Tekel sem. Dihal kot s škrgami. Rad bi naredil posnetke. Rad bi shranil propadajoče kozolce s pravljničnim ozadjem. Rad. Pa mi pljuča niso dala. Breg je bil prestrm. Pa še vsake toliko časa sem se ozrl in pogledal, kaj je s križem. Ima še tako lepo kuliso?

Vrhovi bukev so rdeli. Stopal sem v breg, dihal, počival, se oziral ... Ko bi imel oči na obeh straneh ... in dva fotoaparata!

Potem je sonce končalo moj brezup. Utonilo je tam, kjer je stal križ. Še zadnji rdeč škrlat, potem so barve počasi prešle v akvarel in blag pastel. Križ je utonil v smogasto kuliso pod nama. Žena se mi je pridružila in počasi sva se vračala v vas. V vas, ki ni vas, ker ni ljudi, ki bi naju začudeno gledali, kaj delava na njihovih bregačah in senožetih na večer. Ljudi, ki bi imeli v hlevu prižgane luči in bi končavali delo tistega dne. Psi bi si predajali lajajočo štafeto vse do zadnje hiše. Pa je bil le mir. Tisti prekleti mir, ki grize dušo. Kot mrzav telo. Da te stresa.

Zareza v duši ni barva, ki zbledi

Še sreča, da je bil za ovinkom avto, že obrnjen; le še z zadnjim pogledom sem v velikem loku pobožal začetek vasi, prek hiš, v katerih ni luči, dvignil pogled na Ratitovec, ki sem ga komaj še razločil, in nadaljevala sva pot proti dolini, tja, kjer na slemenu tone v noč najlepši kozolec, kar sem jih kdaj videl. Kozolec, ki to ni. Ki je križ in ni križ ... Ki je ob poti, ki ni več poti. Ker ni ljudi. Tistih, ki včasih tako motijo v krajini, ko je ta sama sebi dovolj in brez njih tako lepa ...

Zdaj pa sem si kar naenkrat zaželel, da bi v temi zagledal majhno lučko, ki bi kazala na življenje. Na lepši jutri!

A je ni bilo. Morda pa kmalu pride. Ko je bil še dan, sem v vasi opazil na novo prekrito streho. Morda?

Jutri bo lep dan. Morda še lepši kot današnji. Čeprav dvomim, da so lahko lepši dnevi od tega. Ampak tisti morda mi ne da miru. Kot lučka v temi je. Izhod, pot iz temne doline obstaja! In prav je tako.

Še prej pa bo, vem, odpadla prečka na mojem križu. Prvi vihravi veter, ki se bo igral s skuštranimi bukvami in bo potegnil iz Spodnjih Danj, jo bo sklatil na tla. Ali sneg ...? In križ ne bo več križ. Le še osamelec na mrtvi straži bo ... Znamenje, za katero nihče ne bo vedel, da je to bilo ...! Prečko bo skrila vase trava. Je kot mah. In mah vse zaraste.

Z njim bom! Še dolgo, vem! S tistim vojakom, ki nemo straži mrtvo vas. Pregloboko se mi je zarezal v spomin, ko sva se srečala. In zarezal ni barva, ki zbledi. Globoka zareza za vedno ostane v duši. Na to sem še posebno ponosen.

In še kako prav je tako ...! Ni vsak dan nedelja. Taka nedelja, ki je prekratka, da bi naredil kaj velikega ...! ●

Kozolcu

*Stoletja krasil si
našo lepo deželo,
senožeti, ozare,
vse naše vasi.*

*Počasi umiraš,
za vedno izginjaš,
seno se in žito
drugje zdaj suši.*

*Ponos si bil kmetov,
ko polna so okna
zoreče pšenice
polnile ti late,
zdaj ptiči edini
ti hodijo v svate
in pajki prepletajo
mreže v police.*

*Za vedno izginjaš
simbol naš slovenski ...*

*Kako so zdaj puste
bregače, ravnice ...*

Janez Medvešek

Poletni Porezen

S skicirko in pasteli v barvitnem dnevu

✍ in 📷 Rafael Terpin

Na Škofju, v bližini preže, sem prvič začutil, da sem zabredel v nenavaden poletni dan. V škarpetih mi je žmikalo, srajca je bila že davno mokra. Čez raztegnjeni vrh so se vlačile bele in dokončno mokre megle. Porezna še videl nisem, pa prav zaradi njega sem hotel čez Škofje!

Lep del poti je bil za mano, a kaj me je še čakalo! Kot kakšen zagnan in pretegnjen Dario Cortese sem se odločil za hud načrt. Začel sem pri Maruškovcu ob Idrijci. Dvignil sem se skozi Plužnje, Lazec in po prastari poti nad Zaklancem na Veharše v Cerkljanskem Vrhu. Od tam je do Nove Oslice in celo do Sovodnja strašno blizu. A mene je neslo čez Kladije, pod Ratovžem na Vrhulce in z Vrhulc kar po senožeti na Škofje. Tam sem dokončno namočil škarpete, prej je namreč dva dni scalo.

Bele megle so se unesle

Šele tam za prežo, ko sem že skoraj zapuščal Škofje, so se bele megle nekako unesle in se potegnile vsaka v svojo grapo. Pogledi prek hrbtov so se naenkrat izčistili, barve so od bolj daljnega sončka zažmohtale. Čez nebo so se pasasto razporedile temno vijoličaste štrene, med njimi je opletalo nekaj oranžnega in prav zgoraj je, začudeno nad vsem spodnjim, zazelenelo nekaj turkiznega neba. Pod nogami se mi je živo zeleno širil poravnan in znova s travo posejan travnik, ob gozdnem robu je bilo nekaj starega in nepokošenega, spredaj, na dnu plitve dolinice, pa je bilo do gozda nekaj nekoristnega, a prelepega sveta. Leskovi šopi, brinovi grmi, tu in tam smrečice, vmes nakazani pušeljci svečnika in mnoga drobna obrobja zrele visoke oranžne trave. Kot prstan na prstu, sem pomislil. Kos nekoristnega sveta je neverjetno polepšal videno.

Otavnik in Kojca s Porezna

Porezen s Cimprovke 📷 Vladimir Habjan

Zaoral sem v mokroto. Od tod do Novin ni bilo nič pokošenega. Novine so spančkale. Pod hišo sem pokimal bližnjemu kužnemu znamenju. Pot čez Mravljev grič na Robidensko Brdo mi je od nekdaj draga. Prijazna je, razgledna in tudi senčna. In prav nič ni huda. Lagodno predstavljajš kleklje, si žvižgaš in zijaš za gobami, ki jih tako ali tako drugi poberejo. Ženska, ki je prisopla iz grmovja, je bila prav to – gobarka. A viš! sem jo spoštoval.

Na Robidenskem Brdu sem srečno pocukal pive, seglo mi je prav do srca. Potem, spomnim se, da je odzvonilo poldne, sem jo korajžno ubral proti Črnemu vrhu. Po tistih peščenjakovih holmčkih nad Robidnico ni kakšnega pretiranega veselja. Vse je bilo mokro, se spominjam, od povsod je curljalo. Iz rajde sem smuknil še na vrh Slugove doline in od tam po grebenu (to pa je steza, kot se spodobi!) na Črni vrh.

Vmes se je pošteno zjasnilo, oblaki so se potaknili po obrobjih, sonce je zasmodilo kožo. Vsaka senčica je postala zlata vredna. Na vrhu sem najprej trčil ob gromozanski bajer. Okoli

njega je bilo na kupe stvari, ki jih pozimi gotovo skrije sneg in nekako niso opazne. Potem sem pririnil pod žice in do tistih visokih, po smučišču zasejanih trav. Vse skupaj me je pošteno zmedlo. Skušal sem se zbrati: Kje so Novaki in kje je Davča? Drži se bolj proti Davči! sem si povedal. In je šlo skozi visoke trave. Dvakrat me je prehitro nagnilo na novaško stran in sem moral popravljati.

Na nebu je bil vseprek nametan kup svetlob

Nekoliko nižje sem pod seboj prepoznal cesto, ki se s cerkljanske strani spelje proti Železnikom. No, zdaj smo pa rešeni Črnega vrha, sem si prijazno razložil. Kar takoj sem sedel k malici. Na cesti mi je kmalu ustavil avto s Štajerskega. Oče je peljal hčerko na Porezen in ga je zanimalo, do kod se da z avtom. »Če se vam ga ne zdi škoda, do lovske kočje!«

Imeli smo isto pot, pa sta me vzela k sebi. Takoj sem bil ves meden. Kar precej trde poti

sta mi prihranila. Pred mano so bile le še Medrece in zadnji greben do vrha Porezna. Lotil sem se ga zlagoma, ura me ni priganjala. Popoldne se je prav počasi iztekalo. Doline so utihnile, barve gozdov, grap in starih senožeti so si prišle naproti, v nebesih so prižgali vse luči. Oblaki so postali silno pestri po barvi, svetlobi in obliki, ko da prihajajo vsak iz svojega zakotja in nima jo svetu pod seboj povedati ničesar skupnega. Vse prevečkrat sem postaval na grebenu, resda sem sapa lovil, a sem tudi zijal okoli sebe. Do vrha sem dvakrat skiciral, obakrat tja proti Blegošu. Zemeljski del podobe je treba trdno povezati, sem si pravil, vsi grebeni in vrhovi se morajo zložno vrstiti. Nobenega prepira, prosim. A nebesa so bila druga pesem. Na nebu je bil vseprek nametan kup svetlob, ki niso bile iz enega koša. Del neba je bil gladek v nežni podeževni turkizni barvi, del je bil svetlo oranžno zapreden, nad njim je bil zataknjen v mirovanje ostank stare nevihte, nekaj zelenih in modrih srag je bilo potegnjenih od Starega do Bevkovega vrha. Dva bližnja zaobljena oblaka sta oranžno bodla v prostor, eden izmed njiju se je sprehajal celo pod Blegoševim vrhom. In nazadnje, daleč na levi, nekje nad Loko, se je vlekla lahkotna preproga bele megle.

Hja!

Na vrhu sem bil sam. Kar brž sem se lotil dela. Utrujenost me je minila, temne baške globine so zaplavale skozme, vrhovi so mi v hipu prepihali staro, zaplankano pamet. Odnoslo me je: le komu so drseli pasteli skozi skicirko? Kdo je srkal vase divje presvetljene megle, nabrane okoli Kojce? Kdo je sedel na trinožniku in mu je bilo pri srcu dobro?

Davške grape so temnele, po grebenih se je bliskalo od krepkih luči, iz grap so se splašeno dvigali natrgani kosmi vse bolj belih oblakov, pehali so se sem in tja, se lepili drug k drugemu, temneli, se našli zamolklo toplih vijoličastih barv, potem pa so jih vetrovi odplaknili daleč stran in tam so se zaokroževali in rdečili. Pod noč, sem videl pozneje, jih je dobila oranžna.

Ves zdrav, cel in nov

Hitel sem, norel sem. Nagel moram biti, sem si dopovedoval. Drugače bo veter vse postoril. Drugačnosti so me obletavale, iz grap se je v nebo natekala vse bolj polna čistina, lezla je tudi vame, strgala mi je skozi srce in me delala čednega. Ves sem bil zdrav in cel in nov. Najbrž se zdaj bleščim kot tiste bele krpe, k luči tekoče! sem si pravil.

Ostalo je le še nebo. Ljuba pokrajina se je naphala s sencami, hlad je udaril kar počez, le v belih kosmih zbrana poletna vlaga ni in ni nehala potovati k soncu. Dan se je sprevačal v večer, noč je bila blizu. Bližnji grebeni so zašli v rdečo temo, že bližnja zelena pobočja so se navzela nečesa zelo toplega. Tema se mi je izpod nog zalezla dol do Bače, do Idrije.

A nebo je živelo dalje. V rumenem, v rdečem in v oranžnem. Vleklo me je vase. Kar potegnilo me bo! sem si mislil. Razdajal sem se lučem tam blizu Krna. Razpuščen med plastmi raztelesenih svetov sem izginjal v večer. Trpko lepo mi je bilo. Odpisal sem vse rože, drevesa, grape in vode, glasove, ljudi, obraze, vse se je zatolklo v gorko temo. Le mene je za kratek hip odneslo tja proti zahodu.

V koči sem bil edini gost. Spal sem kot angelček. Jutro je bilo zelo drugačno kot prejšnjega dne: tiho, slovesno, bleščeče, umito, z jasnimi nebom, ki mu je bilo težko določiti barvo. Vse videno se je odmikalo v poletne modrine. Vse grebene, močno občutene, se je dalo prešteti in poimenovati.

In nad Zapoško, pa nad Cerknico in Idrijo je valovilo morje bleščeče megle. Tam, vrh prazničnega Porezna, sem se nadihal širine in rovtarske pokrajine, ki ji od domačnosti ni videti konca ne kraja. Z najzvestejšimi glasovi utelešena mi je zapela duša. ○

Rože pa še vedno cveto

Spomin na najlepšo gorsko pot

✍ in 📷 Marjan Bradeško

Razvlečene prosojne meglice junijskega jutra so ostale spodaj, v prebujajoči se Bohinjski dolini, in skozi Suho sva se dvignila v čist, še nekoliko svež, skoraj hladen dan. Pred planino Blato ni bilo običajnega vrveža, le najini še nekoliko lenobni koraki so zmotili mir zgodnjega dopoldneva. Brž sva bila v klancu, v katerega se zapodi pot v Laz. Skozi smrekove veje so se zlivali sončni žarki, prameni so pred očmi prebadali gozdno tišino in ustvarjali nekakšno slepečo meglico, ki je izginjala v rjavem, prek zime dobro uležanem listju na tleh. Zelenje se je neustavljivo prebijalo skozenj - znamenje, da je tudi sem gor prišla pomlad, ki je medtem v dolini že prehajala v poletje. Nekje sredi klanca, na lepem štoru, sva se ustavila in si oddahnila; molče, saj se pot zgoraj položi, tam je sapa lažja, tam se bo jezik razvezal. Rdeča lica, nasmeš, požirek čaja. Tak miren, lep dan se je kazal, nobene sapice. Kmalu sva bila v tisti globeli, kar malce senčna je, ki se le počasi izgubi v planotastem svetu pred planino. S hladnih skalnih sten so rumeno mežikali jegličiči, višje gori so se ob poti v rahli sapici pozibavale sončne pogačice, še s kapljicami rose na kimajočih cvetovih. Na nekoliko bolj odprtem peščenem kraju, kjer je sonce že dobilo moč, so naju pozdravili prvi svišči. Bele skale, smreke, krivenčaste in čokate, siva, izprana debela. Svet brez reda, Zlatorogov svet, a vendar tako brezhibno urejen. Sonce se je vztrajno trudilo, vse večkrat je prijetno pogrelo v tilnik, sem in tja pa naju je v senci košatih smrek še vedno zmrazilo.

Sončen dan se prepleta s preteklimi zgodbami

Pot se je malo položila in spregovoril sem ti o tisti noči, ko je bilo tu povsem drugače. Z Dariem sva prav tod mimo hitela v zavetje na planini, v zavetje, ki sva ga tisto viharno noč še ka-

ko potrebovala. Že z Blata, ko se je zmračilo, sva odšla v meglah, ki so na večer postale hudo nemirne. Nedolgo zatem je tistega poznojunijskega večera prihrumela nevihta, dež je vse bolj lil in prav tu, kjer se svet že izravna, sta blisk in grom zaigrala svoj veliki finale. V popolni temi se je razsvetlila vsa pot pred nama, strašljivo so skakale bežeče sence izza smrek, nekje na ozadju podobe se je vsakič blede zabliskal še zasneženi Debeli vrh. In je bila nekaj sekund spet tema, grom je odbobnel nekam za gore, in spet se je zabliskalo ... Živo se mi je kazala ta pot v spominu, živo sem ti jo želel predstaviti. In povedati, kako nebeški je bil počitek, ko sva prišla v suho zavetje, ko se je noč umirila, ko je le še šum potoka na planini kazal, da je bil naliv močan. Lepo je obujati spomine, jih deliti, še posebno, če so skupni.

Nevihtna noč je izginila, kot so utihnile moje besede, in spet sva bila tu, na najini poti, ki je vse bolj cvetela. Debeli vrh se je pogosteje in odločneje kazal skozi smreke, vse dokler se pred naju ni razgrnilo prelestno dno planine. Postala sva. Zeleno travno preprogo je povsem zakrilo rumenilo tisočerih zlatih, vse preostale rože so se kar nekam plaho poskrile v bujno zelenje. Le svišči v robu nad planino so se razigrano postavili med skromne blazine trave. Kot piščeta so ždeli sivi, od dežja izprani, od sonca ožgani stanovi na planini. K najbolj osončenemu sva se odpravila, tople deske so prijetno grele, klopca pred pragom je brž postala pogrnjena miza, s skromnimi, a v gorah tako slastnimi dobrotami. Sonce se je nagajivo igralo na obrazih in slepilo pogled tja gor v rob, od koder sva prišla. Nikogar ni bilo na planini, le kakšen »žuž« je pribrenčal po zraku, tudi visoko gori v skalovju in na grebenih je bila tišina. Kako drugače je bilo lani jeseni, ko sva v pršecem oktobru šla tod mimo proti Jezeru. Nizko nad planino so takrat visele težke, mokre megle in

strašljivo je bučalo zgoraj v pobočjih. Znamenje življenjskih viharjev, ki so prihajali? Sem in tja je hušknil kakšen mrzel curek zraka tudi sem dol, tako da je bila malica vse kaj drugega kot danes. Tokrat se ni mudilo nikamor, nebo je bilo modro in le redki beli oblaki so leno viseli nad Vogli in za Debelim vrhom.

Pod Ogradi

Dan se je ogrel in mimo igrivega potočka, katerega kapljice so kot biseri odsevale v dopoldanskem soncu, sva jo mahnila nazaj, tja noter pod Ograde, ob katerih se stezica pretisne proti Krstenici. Še dolgo sva pogledovala v planino, tako lepe še nisem videl, v ves tisti venec

Debeli vrh nad Planino v Lazu

gora, preplet temnega rušja in belega skalovja, ki tako ljubosumno bedi nad planino. Komaj je ugasnil ta pogled, že novo čudo. V skromni dolinici, levo do poti, se je komaj dobro stopil sneg; sivo, mogočno deblo je obležalo v nekakšni lužici, vse naokrog pa so pognale živo rumene kalužnice, tako žive na sivorjavi zemeljski podlagi, kot bi kdo prižgal luči. Ne, ta podoba ni ostala le v spominu, ujel sem jo, skupaj z Debelim vrhom, tudi v fotografsko kamrico.

Pokazal sem ti, kje se odcepi zapuščena stezica gor na Ograde. In ti povedal o nekem davnem, nikoli pozabljenem novembrskem večeru, ko sem hitel sem gor, ko sem na slemenu kot iz letala gledal dol v planino in prav na vrhu ujel prelep sončni zahod. V kup kamenja postavljen križ iz dveh skrivenčenih vej je kot silhueta stal pred rdečo kroglo, ki je tonila nekam za Krnov nos. Brž sem se spustil po severnem grebenu in med rušjem na Lazovškem prevalu doživel nov blagoslov. Izza Tosca je v kovinsko modro večerno nebo prilezla velikanška rumena krogla – polna luna. Spremljala me je potem vso pot do Debelega vrha, na katerem sem v svetli noči kar poplesaval po vršni planoti. Ob vrnitvi pa mi je šlo vse narobe. Najprej je zazijal podplat čevlja, potem pa sem v stanu na planini po dolgem kuhanju čaja le-tega še izdatno »osladil« – v temi sem zamenjal sladkor s soljo. Je že res, da Tibetanci pijejo slan čaj, ampak moj je bil le malce pregost. Ogabno mešanico sem brez milosti zilil stran. Ko je sredi noči na planino prištorkljal Dario, sem že sladko spal; tudi čevlje sva potem popravila – takrat se je v stanu, ki je bil stalno odprt, za tramovi našlo marsikaj, tudi žeblički.

Med pripovedovanjem je najina pot drobila naprej, prek mogočnih smrekovih korenin, nاپletenih med razmetanimi skalami. Spet sva se potopila med gosto smrečje, v kotanjo pod južnimi obronki Ogradov. Pod smrekami so v senci ležale zadnje krpe snega, na povsem rjavi igličasti podlagi pa so se pozibavali vijolični alpski zvončki, skromni in nežni, a dovolj močni, da so ponekod pokukali skozi sneg. Neizmerna moč narave, ki vedno zmaga. Če se naslonimo nanjo, imamo trdno oporo. Pot se zatem vzpenja proti Krstenici, spet sva globoko zadihala in počasi prilezla gor na pašnike. Vse širnejši so bili sve-

tovi, tudi veter se je medtem od nekod pripodil in v vrhuncu dneva se je na nebu nabralo nekaj belih, puhastih oblakov.

Cvetlična preproga Krstenice

Pred nama so se odpirali nebeški vrtovi, česa tako lepega dotlej, pa čeprav sem bil na planini že mnogokrat, še nisem videl. Ujela sva pravi dan, dan, ko je planina vzcvetela v popolnosti, dan, ko je bil breg proti Stogom pisana odeja sviščev, belo cvetočih zlatih, piramidastih skrečnikov, alpskih kosmatincev, marjetičastolistnih nebin, murk, samoperk ... Podila sva se po travniku, veter je obračal travo in cvetje zdaj sem, zdaj tja in spreminjal podobe, senca oblaka se je občasno zapeljala prek planine, izza roba pa so nemo zrli sivi velikani nad Velim poljem. Bila je podoba dovršenosti, za katero se človek zaman trudi; sprejeti mora, kar mu ponudi stvarstvo, in zaživeti s tem. Nič nama ni manjkalo, tiho sva zatem sedla na leseno Bruno pred sirarno, pojedla in popila, kar je ostalo, zrla proti južnim bohinjskim goram, ki so si že nadevale poletno podobo, zapirala oči pred opoldanskim soncem in se grela v prijetnem zavetju lesa. Kljub tišini je takrat duša pela, pela v neizmerni radosti. Nekoliko sva se še sprehodila po planini, zatem pa ujela stezico, ki naju je po robu popeljala navzdol proti planini Blato. Na razdrapanem kolovozu sva se prišla za roke, tiho in brez besed sva vedela, da je bil to dan, ki ostane. Za vedno. Na koncu, že spodaj v Suhi, so naju pozdravili še rumeni nalivi negvoja, kar žareli so rumeni grozdi nad potjo in rahlo trepetali v popoldanskem vetriču, ki je zavel po dolini. Zdaj, po več letih, bi spet rad prehodil del poti s teboj, rad bi ti povedal še kakšno zgodbo, obudil na videz že pozabljen spomin. Rože tam gori še vedno enako lepo cveto. ◦

Dolga njiva – Košutnikov turn

Trikrat na Dolgo njivo

✍ in 📷 Matej Bulc

Dolga njiva, 1400 metrov: 17. 4. 2003

Spet dan, kakršnega si zapomniš za vse življenje. Dan, ki te napolni z lepoto, ki te obdaja, ki ti da ljubezen, zaradi katere je vredno živeti. Skozi Dolžanovo sotesko se odpeljem mimo Jelendola do Medvodja. Pri stari stražnici zavijem na levo in se po dolini Košutnika pripeljem do planine Košutnik. Tam pustim avto in nadaljujem pot na desno peš. Jutro je skoraj brez oblaka. Le sem ter tja se od severa kakšen pripodi prek grebena Košute. Po kakih dvajsetih minutah hoje po široki gozdni makadamski cesti me smerokaz na drevesu usmeri na levo. Višinomer na uri kaže 1280 metrov nadmorske višine. Na tleh opazim moker aprilski sneg. Prestopim potoček in se za hip ustavim. Vdihnem svežino gorskega trenutka in si ga zapomnim. Tolažil me bo, če mi bo v dolini kdaj hudo. Nadaljujem hojo po strmi poti navzgor in pred menoj se odpre slikovit prizor. Prostrano jaso obkrožajo visoke, vitke smreke, visoko nad njimi se dvigajo visoki vrhovi Košute. Rad sem skrit med gorami. Pomenijo mi varnost. Počutim se kot v gledališču, v katerem predvajajo mojo najljubšo predstavo. Snega je z vsakim korakom več. Vseeno uživam ob hoji, toda poti proti Košutnikovemu turnu ne nadaljujem zaradi nevarnosti plazov. Tako in tako je že tu dovolj lepo. Ležem na klop poleg planšarske kočice. Višinomer kaže 1400 metrov nadmorske višine. Obraz nastavim sramežljivemu soncu. Severovzhodnik kuštra smreke in mi s šumenjem dela družbo. Kot pravi prijatelj, dragi moji. Imam vse, kar potrebujem. Popolnoma sam sem. Sam in srečen. Obdajata me mir in tišina. Diham z vsemi pljuči. Zrak je tako zelo čist, da zaznam duh po smrekovi smoli. Odžejam se z vodo, ki vre iz tal poleg kočice. Kakšno uro meditiram, nato me hladen veter le prežene. Povabi me, naj ga obiščem pozneje, ko bo pihal iz južnih smeri ali se skrila za gore. Torej pozno pomladi, ko bodo tu cveteli

avrikelj - ta čudoviti ostanek ledene dobe -, Clusijev svišč, julijski lan in drugi gorski lepote. In jeseni, ko se bodo macesni malo više obarvali zlato rumeno. Dišalo bo po gorskih rožah in ruševju.

Počasi se napotim nazaj proti izhodišču. Med potjo mi dela družbo žuborenje potoka. Ptice pevke skrbijo za spremljavo. Za popolnost dneva poskrbi košuta, s katero si deliva kos poti. Tako nenadno izgine, kot se je pojavila. Hvala ti za lep dan, narava. K tebi se bom vedno vračal. Še vedno si me prepričala.

Zgornji del planine Dolge njive:

8. 5. 2003

Tri tedne pozneje hitim razkazovati čudovito odkritje Ireni, prijateljici. Med vožnjo mimo planine Košutnik naju za hip ustavijo prijazni gozdarji. Z gozdne ceste odstranjujejo pravkar podrti drevo. Delo je hitro opravljeno in kmalu sva na izhodišču na nadmorski višini 1200 metrov. Tam pustiva avto in skrbi. Kmalu sva na planini Dolga njiva. Sprašujem se, ali je tudi Ireni tako všeč kot meni. Sneg se je v treh tednih stopil. Vroče sonce ga je spremenilo v gorske potočke. Na travniku pred kočico vidim alpske zvončke in s fotoaparatom v roki pokleknem pred njimi. Veter ziba cvetke sem ter tja in le s težavo nastavim ostrino. Bodite no že pri miru, pomislim in pritisnem na sprožilec. Mahneva jo proti vrhnjemu delu Dolge njive, do meje z Avstrijo. Travnik nad planšarsko kočico je modre barve. Porasel je z nizkim sviščem. Spet pritisnem na sprožilec. V nekaterih kotanjah je še veliko ostankov snega. Kmalu doseževa želeni cilj. Stojiva ob meji in prvič v življenju zreva v Kamniško-Savinjske Alpe s severa. Opaziva ostanke bodeče žice, ki imajo vse bolj simbolni pomen. Toplo je. Dan je kot umit. Trenutek je popoln. Uleževa se v senco pod borovce. V zavetju preživiva nekaj nepozabnih trenutkov. Z zemljevidom v roki ugotavljava svoj položaj. Le-

živa med Tolsto in Malo košuto ter Plešivcem. Ugibam, kateri izmed vrhov, ki jih opazujem, je Košutnikov turn. Prepričan sem, da bom kmalu dobil odgovor na zastavljeno vprašanje.

Košutnikov turn, 2133 metrov: 19. 5. 2003

In res, že se vzpenjam proti najvišjemu vrhu, lepotcu v več kot deset kilometrov dolgem gorskem hrbtu Košute v Karavankah, Košutnikovemu turnu. Za popoldan je napovedana sprememba vremena. Zato sem raje zgoden in še prijetno hladno je. Ravno prav za hojo strmo navzgor. Pri planini Dolgi njivi me smerokaz usmeri po zložni poti na levo in po kakih desetih minutah hoje mi puščica proti desni pokaže

Planina Dolga njiva pod Košutnikovim turnom

pot navzgor. Vijugam po ključih v zanimivem, temnem gozdu lepih bukev in smrek. Kmalu se jim pridružijo še macesni. Zvok motornih žag gozdarjev iz doline zamenja pomladno petje gorskih ptic. V slabi uri pridem do gozdne meje. Višinomer na uri kaže okoli 1800 metrov nadmorske višine. Iz prijetne gozdne sence, objema dreves, stopim v povsem drug svet, svet gorskih travnikov, ruševja in skal. Namesto hladu in sence me spremljata vročina in močno višinsko sonce. Pri hoji mi pomaga jugozahodnik, ki mi sproti suši pot na čelu. Na strmih prostranstvih opazim Clusijev svišč in nato še avrikelj. Dvakrat pritisnem na sprožilec, še nekaj časa občudujem rožice in se nato poslovim. Doma na steni vas bom občudoval, če vas ne bom utegnil obiskati. Nadaljujem pot proti vrhu. Držim se desne, kot mi veleva planinski vodnik. Po poti, poraščeni s travo, v približno pol ure prisopiham do škrbine na zahodni strani Košutnikovega turna. Končno razgled! Tukaj bi lahko skočil v Avstrijo, pomislim, ko pogledam čez rob prepada. Toda raje se v nekaj minutah povzpnem na vrh. Na najvišji točki grebena Košute me pozdravijo gorske kavke, ti prijazni črni gostitelji gorskih vrhov. Še vedno sem sam. Kakšna sreča, da smo sredi tedna in da imam tako službo, da med tednom, ko večina ljudi dela, uživam v gorski samoti. Ne razumem ljudi, ki se samote bojijo ali celo obožujejo gnečo. Na vrhu stoji visok križ, na katerem je dvojezični napis imena gore, na kateri stojim. S samosprožilcem naredim avtoportret. Sosednjim velikanom namenim dolg pogled. Vremenska napoved me preganja, čas je za sestop. Počasi se začnem spuščati proti zgornjemu delu planine Dolge njive. Po vzhodnem grebenu se spustim v škrbino pod vrhom, v kateri opazim mejni prehod. Tam se odcepi na sever avstrijski pristop. Verjetno je moja prababica iz Sel na Koroškem, osrčja Karavank, pred mnogimi leti tod prišla v Slovenijo. Mogoče zato tako rad hodim v gore, pomislim in nadaljujem pot. Grem čez pobočja Košutnikovega turna in Tolste Košute in vztrajno nižam nadmorsko višino. Nizko borovje me boža v slovo. Še enkrat zavestno globoko vdihnem gorski zrak. Prehodim še kratko razdaljo in že »se vozim po betonskih magistralah, kjer mislim nate le, nate le, gorska narava.« ◉

Greben Košute

✍ Andrej Stritar

Za greben Košute bi lahko rekli, da je idealen mejni greben. Približno 12 km dolga strnjena gorska pregrada skoraj ne omogoča lahkega prehoda z ene na drugo stran. Razteza se v Karavankah, od prelaza Ljubelj na vzhod, tja do Tolste Košute, za njo pa se potem kar na hitro spusti v nižja slemenena. Takoj nad Ljubeljem je Ljubeljska Baba ali Košutica, edina gora v tej pregradi, ki daje videz samostojnosti, vsi preostali vrhovi so del strnjene grebena. Le zadnji del grebena, med Košutnikovim turnom in Tolsto Košuto, je tako zahteven, da po njem ni speljana markirana pot. Vse preostalo je lahko pravi užitek za ljubitelja gora. V toplem in jasnem jesenskem vremenu je pohajkovanje tam gori, visoko nad obema državama, prav veličastno. Razmeroma preprost dostop omogočajo tudi slikovite planine na dolgi terasi na južnih pobočjih. Na Kofcah je koča, na drugih pa nam poleti z veseljem postrežejo pastirji.

Koči: Dom na Kofcah, 1488 m, stoji na prijetnih travnatih pobočjih planine Kofce pod Velikim vrhom in Kofce goro; oskrbovan

je poleti. Dostopen je po markiranih poteh iz Jelendola (uro in pol, z najvišje gozdne ceste le pol ure), od kmeta Matizovca (dobro uro) ali pa naravnost iz Tržiča (dve ali tri ure).

Koschutahaus, 1279 m, stoji na severni strani pod Macesjem. Dostopen je po cesti iz kraja Sele. Zavetišče in preprosto oskrbo lahko dobimo tudi na planinah Korošica, Šija, Pungrat in Dolga njiva.

Košutica: Nanjo se vzpnemo po markirani poti, ki se začne pod gostiščem Koren, vodi na planino Korošico in nato po zahodnem grebenu na vrh; lahko pa tudi po lovski poti, ki se začne pri zadnjem levem ovinku pred mejo. Tri ure.

Veliki vrh prek Hajnževega sedla: Po markirani poti, ki se začne pod gostiščem Koren, gremo na Hajnževo sedlo, potem po zahtevni zavarovani poti na vrh. Krušljivo, izpostavljeno. 3-4 ure.

Veliki vrh s Kofc: Od koče po markirani poti, 1.30-2 uri, nezahtevno.

Prečenje zahodnega dela: Z Velikega vrha po markiranem grebenu čez Toplar in Kofce

goro na Kladivo, z njega sestop v Škrbino in na planino Pungrat. Sestop s Kladiva nekoliko izpostavljen. 3 ure.

Prečenje vzhodnega dela: S planine Pungrat po markirani poti na Škrbino, tam na desno in po grebenu čez Tegoško goro, Macesje in Ostrv vse do Košutnikovega turna; sestop na Dolgo njivo. Imenitni razgledi, nekaj izpostavljenih mest, vendar dolga in naporna tura. 5-6 ur.

Košutnikov turn z Dolge njive: Na planino Dolgo njivo se vzpnemo s konca gozdne ceste iz Medvodij. S planine gremo po markirani poti na levo, sprva po gozdu, nato po odprtem na vrh. Lepa je tudi »desna« pot, ki gre še naprej, višje na planino in tam na levo na vrh; razgledno. 3 ure.

Košutnikov turn iz Avstrije: Od kočice Koschutahaus po zavarovani poti ÖTK. Zelo zahtevno, 2 uri in pol.

Tolsta Košuta: Z zgornjega konca planine Dolga njiva po brezpotju na vrh. Strme trave, možen zdrs! Od konca ceste 3 ure.

Zemljevid: Storžič in Košuta, 1:25.000, Karavanke, 1:50.000 ◉

Matej Bulc

**Naš novi naslov
KRAKOVSKI NASIP 4
Tel.: (01) 426 34 28**

**Akcijske cene Gore-tex jaken in velurjev Dumo
Prvič pri nas v prodaji švicarske turne vezi Naxo
Turni čevlji Scarpa po lanskoletnih cenah
Ponovno v prodaji odlične palice Kohla**

**10 % gotovinski popust
za imetnike potrjene planinske izkaznice.**

V A B L J E N I !

Jalovec je NAJ!

Dvomov ni več, NAJDVATISOČAK po okusu naših bralcev je Jalovec!

Prejeli smo 370 vaših glasovnic (1110 glasov) in kar 170 vas je označilo Jalovec kot enega od treh najdvatisočakov naših gora. O kralju Triglavu itak nismo glasovali, Jalovec pa ni presenečenje, saj že dolgo velja za »fanta od fare« Julijcev. Kot smo obljubili, ga bomo podrobneje predstavili v poletni številki.

Drugo in tretje mesto si delita Škrlatica in Špik. V Kamniško-Savinjskih Alpah je naj gora Ojstrica, v Karavankah pa Peca.

Jalovec iz Tamarja
Vladimir Habjan

Nagradno žrebanje

Med vsemi, ki ste nam poslali glasovnice, smo izžrebali tri dobitnike nagrad:

1. Jera Juhant (Ljubljana) dobi darilni bon v vrednosti 25.000 SIT v trgovini
2. Janže Blatnik (Mežica) dobi enoletno naročnino na Planinski vestnik
3. Nuša Durjava (Hrušica) dobi knjigo Mihe Potočnika Posušeni rožmarin

Čestitamo!

1. Jalovec	170
2. Škrlatica	83
3. Špik	83
4. Krn	78
5. Ojstrica	69
6. Mangart	68
7. Prisank	67
8. Storžič	56
9. Bavški Grintavec	44
10. Grintovec	43
11. Mrzla gora	42
12. Peca	38
13. Stol	33
14. Skuta	31
15. Košutnikov turn	30
16. Rjavina	30
17. Rombon	22
18. Velika Baba	21
19. Vrtača	20
20. Kočna	16
21. Razor	15
22. Stenar	15
23. Planjava	14
24. Brana	11
25. Kepa	11

Skupščina Planinske zveze Slovenije

✍ in 📷 Vladimir Habjan

V soboto, 15. maja 2004, je v Novem mestu potekala redna letna skupščina PZS. Pred sejo je vodstvo PZS na novinarski konferenci predstavilo najpomembnejše aktivnosti PZS, kot so: 25 let slovenskega pristopa na Mount Everest, problematiko varnosti v gorah pred začetkom letne planinske sezone, zavarovanja za primer nesreč ter rezultate ankete o obiskovalcih gora, nov program usposabljanja planincev za pridobitev strokovnega naziva »varuh gorske narave«, uspešen začetek akcije »Od Prekmurja do Primorja«, priprave na septembrsko skupščino alpskega loka CAA in še nekatere druge aktivnosti. Začetek skupščine je bil tako kot po navadi slovesen, zapeli so ljudski pevci 'Fantje z vasi', zaigral je harmonikar Janez Lekše. Skupščino so uvodoma pozdravili: predsednik PD Novo Mesto Jože Perše, podžupan občine Novo Mesto Adolf Zupan, v nadaljevanju pa še poslanec Jelko Kacin in župan občine Škocjan Tone Zupet. Kacin je v svojem govoru poudaril, da se mora PZS pripraviti na Evropo, in se vprašal, ali je sedanja organiziranost še primerna. Poudaril je, da je Slovenija za Evropo ena regija in nadaljnje drobljenje ni smiselno. Po izvolitvi delovnih organov je skupščina začela delo. Delovni predsednik Rudi Skobe je povabil k

razvojno usmerjeni razpravi in apeliral na strpnost do drugače mislečih. Predsednik PZS Franc Ekar je podal poročilo o delu v preteklem obdobju, ki je vsebovalo večino tem, ki jih je obravnaval upravni odbor PZS. Povabil je »nazaj k naravi« in »nazaj v planinski paradiz, v raj vrh gore« ter čestital PD Novo mesto ob njihovem 90-letnem uspešnem delu. Zavzel se je za to, da bi bil sprejem novih zakonodaj, ki posegajo v gorski svet, bolj naravovarstveno usmerjen. Velik poudarek je posvetil planinskemu vstopu v Evropo, problematiki prostovoljstva v planinstvu, organiziranju in izvajanju gorskega reševanja, kvalitetnemu delu strokovnih služb in prostorom PZS, povečanju odgovornosti delovanja v planinstvu, problematiki mladih in planinskemu muzeju. Na koncu se je zahvalil vsem, ki so s svojim delom prispevali k temu, »da je PZS kar se da resnično vseslovenska«. Sledilo je poročilo verifikacijske komisije – skupščina je bila sklepčna. Ob sprejemanju dnevnega reda se je zapletlo, saj delegati niso sprejeli pobude GRSS, da predstavi problematiko organiziranja GRS, zato so vsi delegati GRS zapustili skupščino. Sprejet je bil sklep, da se o vsakem predlogu takoj sklepa in da se na naslednji skupščini obravnava poročilo o izvajanju sklepov prejšnje skupščine. Manja Rajh (Celje Matica) se je vprašala o zakonitosti uveljavljenih sprememb Statuta PZS. Sledila so skrajšana poročila nekaterih komisij in odborov pri UO PZS. Po odmoru je sledila razprava o poročilih. Tomaž Willenpart (Ljubljana-Matica) je opozoril na netransparentnost delovanja PZS, neurejeno zavarovanje za reševanje v tujih gorah, neustreznost članarine, porast stroškov PZS in obravnavo plana 2005 – ki ga ni na dnevnem redu. Več razpravljavcev je načelo temo starosti članov mladinskih odsekov. Katja Kadiš (Vodniška komisija) je izpostavila problematiko zavarovanja vodnikov, zato je bil sprejet sklep, da so vsi strokovni delavci zavarovani za odgovornost, tudi če gre na aktivnostih za nečlane planinskih društev. Sprejet je bil tudi sklep, da strokovne službe redno plačujejo

stroške bivanja v planinskih kočah, kjer potekajo vodniške in druge aktivnosti, to je bil namreč problem v preteklosti. Nekaj zapletov je bilo v zvezi s planinskim muzejem, zato je bilo sprejeto, da PZS sklene dogovor, ki bo olajšal nadaljevanje projekta zgraditve muzeja. Na pobudo Bojana Rotovnika (Šoštanj) je bil sprejet sklep, da dodatno zavarovanje urejajo člani z zavarovalnico in ne več prek PD. Zaradi pogostih zapletov v zvezi s sklepčnostjo je bil sprejet sklep, da se zmanjša število delegatov za skupščino. Izpostavljenih je bilo še več tem: neučinkovitost reorganizacije dela PZS in strokovnih služb, »večna tema« - članarina, podpora evropskim pešpotem, spet se je obudila pobuda za predmet planinstvo v šolah idr. Zanimiv je bil predlog Mira

Eržena (Mojstrana), naj se delovni prostori PZS preselijo v prostore muzeja v Mojstrani. Napekost je nekoliko narasla potem, ko delovni predsednik delegata Marka Goršiča (MDO Notranjska) ni pustil k razpravi zaradi navedbe teme razprave. To in številni razpravljavci, ki so časovno precej zavlekli sejo, so povzročili odhajanje delegatov. Zato je bilo po hitrem postopku sprejeto le finančno poročilo, potem pa se je seja po dobrih šestih urah zaradi nesklepčnosti končala. Na dnevnem redu je ostalo še precej točk: poročilo častnega sodišča in nadzornega odbora, finančni načrt za 2005, problematika poslovnih prostorov PZS in vsebinska tema: kakšno planinsko organizacijo si želimo ter ključne naloge slovenskega planinstva v naslednjem obdobju. ●

Nekaj delegatov smo med skupščino in po njej povprašali za mnenje.

Jože Perše, predsednik PD Novo mesto:

Današnjo skupščino smo začeli po prijetnem kulturnem programu. Pričakovali smo, da bo potekala v strpnem tonu, vendar se je že na začetku zataknilo. Težave delovnega predsedstva so bile kar velike. Nekaj delegatov je nasprotovalo tolmačenju poslovnika in protestno zapustilo skupščino. Upali smo, da bo skupščina končana do štirinajste ure, zdaj pa kaže, da se bo zavlekla v pozne popoldanske ure.

Tomaž Willenpart, predsednik PD Ljubljana-Matica:

Naše društvo je mnenja, da dokler PZS ne bo zagotovila transparentnosti in jasnosti poslovanja, kar se odraža tudi na današnji skupščini, toliko časa se homo še naprej ukvarjali sami s seboj, ne da bi gledali predvsem vnaprej.

Ivan Resnik, predsednik PD Kamnik:

Vsekakor gre pohvala organizatorjem, ki se vsako leto trudijo - kljub nekim pomanjkljivostim - da je skupščina dobro pripravljena. Mislim, da se Skupščina preveč ukvarja s problemi, ki ne sodijo sem, pač pa bi se morali reševati drugje. Absolutno traja skupščina predolgo. Morala bi biti bolj pripravljena - to je verjetno kritika na organe PZS - sklepi, ki se predlagajo, vsi ne sodijo na skupščino, morali bi biti drugačni, drugače formulirani in bolj konkretni. Pravila, dogovori naj bi bili bolj življenjski, ne pa deklarativni.

Roman Ponebšek, predsednik PD Litija:

Zdi se mi, da je skupščina predolga. Točka, kjer govorimo o viziji, se mi zdi po svoje nepripravljena, žal se tudi pogovarjamo o nekih vodilih, ki jih že imamo - torej se mi zdi ta točka nepotrebna. Všeč pa mi je, da se krešejo mnenja, kar dokazuje, da planinska društva delamo. Tistih 42 %, kar nas je tu, smo aktivni, imamo različna mnenja in to je pozitivno za razvoj organizacije, ker različna mnenja bogatijo organizacijo. Sam potek, prostor, ambient je v redu, PD Novo mesto kot gostitelj oz. Dolenjska in Bela krajina so se potrudile in zaslužijo vso pohvalo. Dolžina skupščine pa bo zopet tista, ki bo očrnila ta lepi prostor.

Miro Eržen, predsednik PD Mojstrana:

Mislím, da današnja razprava na skupščini kaže na to, da je veliko vsebine, ki je planinski organizaciji kljub razvejeni strukturi organov, funkcionarjev in tudi strokovnih služb ne uspe pripeljati do konca oziroma do rešitve, ki bi jih potem skupščina bolj ali manj potrdila in s tem omogočila nadaljevanje dela in bi več pozornosti posvečala nadaljnjemu razvoju planinstva. Tako pa se neprestano vračamo k tistim prvobitnim vsebinam, to se pravi: članarina, status gorskih reševalcev, vodnikov, zavarovanje, in ne nazadnje, ki sodijo v neke strokovne skupine ali pa organe. To pomeni, da bo verjetno treba v bodoče razmišljati tudi o tem, kako izboljšati organizacijsko učinkovitost PZS v celotni hierarhični strukturi. Glede na spremembe v družbenem okolju bodo morale biti skupščine večji usmerjevalec razvoja planinske organizacije, seveda pa bodo morali izvršilni organi sprejete sklepe bolj dosledno upoštevati.

Sestanek gorniške komisije UIAA v Perugii

✍ Klemen Medja

Prvi letošnji sestanek gorniške komisije UIAA je potekal od 16. do 18. aprila 2004, gostitelj je bil CAI. Poleg sestanka komisije sta bila organizirana tudi sestanka obeh delovnih skupin, ki delujeta v okviru komisije: skupine za standarde usposabljanj UIAA in skupine pravnih izvedencev. Sestanki so potekali v prostorih občine Passignano in univerze v Perugii. 16. aprila sta bila v popoldanskih urah oba sestanka delovnih skupin hkrati, 17. aprila pa je ves dan potekal sestanek gorniške komisije UIAA. Kot predstavnik PZS v gorniški komisiji UIAA ter član delovne skupine za standarde usposabljanj UIAA sem se sestankov udeležil; na sestanku komisije sem dobil tudi informacije o sestanku pravnih ekspertov. Vse aktivnosti so bile izvedene v sproščenem ozračju, gostitelje je odlikovala izjemna gostoljubnost. Pri tem se je še posebno izkazala vodja organizacije Paola Gigliotti. Pokrajina v okolici je gričevnata in zanimiva za spomladanske sprehode, ki pa nam jih čas žal ni dopuščal. Na obeh večerjih so nas obiskali predsednik CAI ter župana občine Perugia in Passignano, poleg njiju pa še precej drugih lokalnih veljakov in visokih predstavnikov CAI.

Pomembnejše informacije s sestanka delovne skupine za standarde usposabljanj UIAA:

Nekaj zvez napreduje pri postopkih potrjevanja licenc za posamezne standarde UIAA (Portugalska, Južna Afrika, Kanada). Češka si je pridobila licenco za usposabljanje prostovoljnega plezalnega inštruktorja in prostovoljnega visokogorskega vodnika UIAA. Pogovarjali smo se o možnosti pridobivanja standardov UIAA (verjetno pohodniškega) v naši šoli v Manangu (Nepal). Lahko pričakujemo, da bi nas UIAA pri tem podprl, ker si želi podpreti oblike organiziranega usposabljanja v oddaljenih državah. Glede našega pridobivanja licence za turnosmučarskega vodnika in morda plezalnega inštruktorja

smo se dogovorili, da bomo potrebne dokumente pripravili do naslednjega sestanka v oktobru 2004. Uradni delegat UIAA, ki bo potrjevalec naših programov, bo član gorniške komisije UIAA Karl Schragg (DAV), ki je isto vlogo opravil že pri odobritvi licence za pohodniškega vodnika UIAA (vodnik PZS kategorij A, B, D).

Zveze, ki imajo licence UIAA za izvajanje posameznih programov usposabljanj, morajo vsakih pet let uradno izvesti revalidacijo. Letos bo potekala za precejšnje število članic. Do sestanka septembra 2004 moramo poročilo o stanju na področju prostovoljnega vodništva podati tudi mi, saj PZS poteče licenca v letu 2005. Sklenili smo, da bomo izkoristili ta postopek tudi za oceno obstoječih standardov UIAA. Do naslednjega sestanka se bodo zbirali predlogi za popravke, spremembe, morebitne uvedbe novih standardov. Možnost za dajanje predlogov imamo seveda tudi mi.

Vsaj na enem področju so nas tudi zares prosili, naj damo predlog, in sicer na področju usposabljanja učiteljev strokovnih kadrov (vodnikov in inštruktorjev). Po predstavitvi našega sistema je bila namreč podana ocena, da je sistem zanimiv in bi ga bilo dobro vnesti v standard, seveda posplošeno in odprto, v pomenu določitve minimalnih skupnih zahtev. V okviru delovne skupine že precej časa poteka razprava o novem standardu za inštruktorja športnega plezanja, vendar ta še ni izdelan. Obravnavali naj bi ga prihodnjič, skupaj z drugimi predlogi sprememb standardov.

Junija 2003 je bil v Le Touru (Francija) izveden uspešen seminar s področja prostovoljnega vodništva UIAA (prvi seminar je bil izveden prav tam leta 2001). Ugotovili smo, da so seminarji zelo primerna oblika širjenja standardov ter izmenjavanja izkušenj med posameznimi članicami. Zato jih bodo izvajali tudi v prihodnje, in sicer na 2 leti. Število udeležencev bo še naprej omejeno na 40, število predstavnikov na članico pa na 2. Dogovorili smo se tudi, da poizkušamo

organizirati zimske seminarje – prav tako na 2 leti, pri tem pa bi izmenično izvajali zimske in letne. Naslednji seminar (letni) bo izveden junija 2005 v Švici, zimski pa v letu 2006 (DAV je že pokazal zanimanje). Vsi smo bili povabljeni, da predlagamo teme, ki bi se obravnavale na obeh seminarjih (vključno z nosilci tem).

Pogovarjali smo se tudi o uporabi standardov UIAA v profesionalne namene: uporaba je določena v točki 1.6. Standardov prostovoljnega vodništva UIAA. Po mnenju gorniške komisije je uporaba načelno možna, vendar je odvisna od ureditve v posameznih državah. Na kakšen način bo standard dejansko uporabljen, je stvar posamezne zveze, ta pa mora pri tem upoštevati tudi morebitno zakonsko ureditev v svoji državi. V DAV so izdelali novo metodo iskanja zasutega pod plazovi. Uspešnost je večja predvsem pri iskanju več ljudi. Informacijo o metodi nam bodo posredovali pozneje.

Pomembnejše informacije s sestanka delovne skupine pravnih izvedencev:

Pogovarjali so se o podpisovanju izjave, da udeleženci izvajajo nekatere nevarne aktivnosti na svojo lastno odgovornost. Tako podpisovanje izjav ima pravno veljavo ponekod v ZDA, v EU pa ne. Pravni izvedenci podpirajo zavarovanje odgovornosti prostovoljnih vodnikov in inštruktorjev UIAA proti tretji osebi. V Italiji je uveden nov zakon o zimskih aktivnostih. Dva člena sta pomembna tudi za turne smučarje: vsak smučar mora biti obvezno opremljen z lavinsko žolno in hoja s turnimi smučmi po smučišču je prepovedana. V Franciji so uvedli zelo restriktiven zakon o uporabi motornih sani, ki prepoveduje prevoz ljudi do planinskih koč. Oskrba samih koč je sicer možna, a le materialna in le po določenih poteh. Edina možnost uporabe motornih sani zunaj posebej določenih poti je uporaba za namene reševanja. Širše poročilo o delu delovne skupine pravnih izvedencev, ki je bilo izdelano v letu 2002, je dostopno na spletnih straneh UIAA.

Pomembnejše informacije s sestanka gorniške komisije UIAA:

Robert Rentzler (Avstrija) je uradno odstopil kot predsednik komisije – razlog naj bi bilo

predvsem to, da ima kot predsednik ÖAV premalo časa. Izvolili smo novo predsednico gorniške komisije UIAA Elizo Moran (ZDA), dosedanja podpredsednica komisije. Prav tako smo izvolili tudi novega podpredsednika komisije Pierra Humbleta (Belgija), ki je hkrati vodja delovne skupine pravnih izvedencev. V okviru sestanka sta bili podani poročili obeh delovnih skupin in sta bili skupaj z danimi predlogi tudi sprejeti. Pregledali smo licence za plezalne in planinske vodnike za mednarodno uporabo. V ZDA se je standard prijel. V Sloveniji se je zanj doslej zanimala založba Sidarta, vendar pozneje ni prosila za pridobitev licence. Pogovarjali smo se tudi o promoviranju Tirolske deklaracije, pri sprejetju katere smo sodelovali tudi mi, predstavniki PZS. Deklaracija je bila že predstavljena v Planinskem vestniku. Širšo promocijo so izvedli Nemci, Avstrijci in Južni Tiroolci, ki so izdelali predstavitevno brošuro, plakat in zloženko ter jih razposlali po društvih, kočah, šolah ... Gorniška komisija UIAA predlaga, naj podobno ravnajo tudi druge zveze. Glede na pomembnost vsebine deklaracije je predlog gotovo vredno upoštevati. ●

Zvest goram ...

www.vrh-sp.si

OBLAČILA ZA V GORE
TEL.: 04 57 42 777

Gospodarski pomen gorništva

Hvala za čaj

✍ in 📷 Borut Peršolja

Prišla je že 133. poletna sezona, odkar se lahko obiskovalci slovenskih gora ustavimo v planinski koči, saj je bila prva z imenom Triglavsko koča odprta 8. 9. 1871 (Matjaž Deržaj opozarja, da je zanjo uveljavljeno ime Triglavski tempelj napačno). Prva planinska koča je hitro dobila trdnejše posnemovalke, saj je njihovo skupno število do danes naraslo na več kot 160 planinskih koč in bivačev, ki imajo nad vhodom značilno rdečo kovinsko ploščo z znakom Planinske zveze Slovenije.

Obisk gora narašča

Do planinskih koč vodijo planinske poti. Zgrajeni, nadelani, urejeni, označeni in vzdrževani objekti, naprave in oznake skupaj sestavljajo razvejeno in vsakomur dostopno gorniško omrežje, namenjeno izvajanju športnih, turističnih, gospodarskih, raziskovalnih, humanitarnih in kulturnih dejavnosti, povezanih z gorsko naravo. Gorniško omrežje je hkrati učinek in

spodbujevalec gorništva; to se kaže v številu, kakovosti in načinu obiska gora.

Gorniška dejavnost se povečuje in sproščeno širi tudi zunaj okvirov planinske organizacije. Raziskava Slovensko javno mnenje (2001) ugotavlja, da se z gorništvom ukvarja 15,7 % prebivalstva oziroma več kot 300.000 prebivalcev Slovenije. To ga po priljubljenosti uvršča na visoko četrto mesto. V Poročilu o stanju okolja v Sloveniji 2002 je v poglavju Turizem zapisano, da planinske koč obišče več kot 1,5 milijona obiskovalcev na leto, med njimi tudi veliko tujcev. V Statističnem letopisu za leto 2003 beremo, da je bilo 31. 8. 2002 v planinskih kočah na voljo 6036 ležišč in da je bila v letu 2002 njihova povprečna zasedenost 7 %, na vrhuncu poletne sezone (avgusta) pa 15 %. Vsega skupaj je v letu 2002 v planinskih kočah prenočilo 84.227 obiskovalcev, od tega 22.099 tujcev (26 %). Planinska zveza Slovenije navaja oceno, da slovenske gore obišče več kot 3 milijone obiskovalcev na leto.

Povečan obisk pa očitno ne pomeni tudi boljših gospodarskih rezultatov, saj se javno izražena stališča planinskih društev osredotočajo predvsem na težave, povezane z zahtevnim vzdrževanjem planinskih poti in poslovanjem planinskih koč. Planinska koča pa je za pristočno in nepridobitno planinsko društvo tudi pomemben finančni vir.

Sobivanje koč in gore

S povečanjem števila obiskovalcev je dobilo gorniško omrežje drugačen pomen. Ne samo, da omogoča varnejše, lažje in hitreje gibanje v gorskem svetu, pač pa obisk tudi usmerja v prostoru in času. Dobro vzdrževane planinske poti obiskovalce odvrtačajo od hoje zunaj poti in preprečujejo spore z lastniki zemljišč, po katerih vodijo. Planinske koč, ki so v obdobju graditve našle svoje mesto v (visoko)gorski pokrajini, postajajo v zadnjem obdobju s premišljenimi ukrepi njen sestavni del. Z zmanjševanjem količine odpadkov, čiščenjem odpadnih vod, preprečevanjem hrupa in z naravo usklajeno energetsko oskrbo se prilagajamo nosilnim in samo-

*V slovenskih gorah stoji več kot
160 planinskih koč
(Kranjska koča na Ledinah)*

čistilnim sposobnostim gorske narave. Temu pa je treba prilagoditi tudi udobje, v našem primeru način gospodarjenja s planinsko kočjo, ki še zadovoljuje potrebo povprečnega obiskovalca po ugodju. Prav optimizacija ponudbe kočje in pričakovanj obiskovalcev je najobčutljivejša točka v življenju vsake planinske kočje.

Velik del tegob glede udobja namreč izvira iz dolinskega življenjskega sloga, ki ga obiskovalci nekritično prenašamo v gore. Zato za učinkovito zlitje planinskih koč s pokrajino ne zadoščajo več samo gradbeni in drugi tehnični posegi. Dopolniti jih morajo spremenjene navade obiskovalcev, oskrbnikov in lastnikov planinskih koč, ki jih lahko dosežemo le z usposabljanjem in ozaveščanjem. Danes očitno previsoko postavljeno optimalno mejo udobnosti bi kazalo ob ustrezni razpravi zožiti, poenotiti in predstaviti javnosti. Tudi tako, da bi obiskovalci (in ocenjevalci) vedeli, da na primer skromnost ponudbe planinske kočje pomeni, da kakovost hrane vrednotimo z več vidikov – po njeni kalorični vrednosti, okusu in količini, pa tudi glede na porabo vode in toplotne energije ter količino trdih in tekočih odpadkov, ki nastajajo ob pripravi.

Vsekakor število obiskovalcev kaže, da s privlačnostjo gorništvu ni nič narobe. Podobno bi lahko rekli tudi za prevladujočo enodnevno obiskovanje gora, saj tudi ta pojav ni nič novega. Gorniško omrežje je že od samega začetka prilagojeno prav bližnji rekreaciji, o tem zgovorno priča zapis v Badjurovem vodniku Sto izletov po Gorenjskem, Dolenjskem, Notranjskem iz leta 1930. V vodnik uvrščena izhodišča je avtor izbiral tako, da se »dado vsi izleti brez pehanja opraviti v enem samem dnevu«. Očitno je, da se je privlačnost planinskih koč in njihovih storitev spremenila in da so se ob tem v zadnjem desetletju močno razvile samooskrbne navade obiskovalcev gora.

Lahko prebavljiva hrana – lahek nahrbtnik?

Pa preidimo k bistvu – hrani (ki obsega tudi pijačo). Hrana zagotavlja gorniku na turi obnovo energije in moči, s tem vpliva na njegovo počutje, to pa na varnost. Na izbiro imamo dve možnosti: samooskrbo iz nahrbtnika ali po-

Počitek je najlepši del izleta (Velika Planina)

strežbo v planinski kočji. Samooskrba pomeni težji nahrbtnik, enoličnost prehrane in obvladovanje osnovnih kuharskih veščin (zlasti ob večdnevem bivanju v gorah). Za enodnevne obiskovalce gora prehrana v planinski kočji ne more biti nikakršen problem. S telesnimi zalogami in možnostjo hitre obnove teh zalog doma v dolini je kratkotrajna sprememba v prehrani dobrodošla in celo prijetna. Vendar je sedanja ponudba prilagojena predvsem odraslim – tako pri izbiri jedi kot tudi po količini. Otroških jedi, zlasti pa otroških porcij, naši oskrbniki tako rekoč ne poznajo.

Pri večdnevem bivanju v gorah pogrešamo raznovrstno in uravnoteženo zdravo prehrano in obroke, ki bi zadostili snovno-energetskim potrebam gornikov. Enoličnih enolončnih se na večdnevni turah hitro nasitimo. Na gorniških usposabljanjih, ki jih izvajamo širom po Sloveniji, opažamo, da je v naših kočah na voljo premalo testenin, sveže zelenjave (zlasti solate) in sadja pa ni zaslediti niti v nekaterih dolinskih kočah tretje kategorije (da ne bo pomote – po razvrstitvi Planinske zveze Slovenije). Na večdnevni prečenijski gorski skupini in premični planinski tabori je pri vodenju skupin mladostnikov in mladih zagotavljanje preskrbe s hrano in pijačo eden večjih organizacijskih (in finančnih) zalogajev. Ta ciljna skupina gore šele spozna, zato po navadi še ne dosega ali ne zmore gorniške prehranske samostojnosti. Izbi-

ra planinske kočice zato ni samo izhod v sili, ampak tudi preiščena stopnica k zrelosti.

Prednosti uporabe planinskih koč

Z načrtnim obiskom, prenočevanjem in spoznavanjem življenjskega utripa planinskih koč skušamo vodene navaditi na uporabo teh koč. Te vsebine so sestavni del gorniškega usposabljanja otrok in mladih, večplastnost (ali, po učiteljsko, učni cilji) takšnega ravnanja pa je vodnikom Planinske zveze Slovenije dobro znana. Zlasti ob koncu šolskega leta smo v mladinskih odsekih redno izvajali dvo- ali večdnevne ture z bivanjem in prenočevanjem v koči kot piko na i celoletnega dogajanja. Ni bilo redko, da smo v kočah prenočevali tudi v okviru gorniškega tabora, postavljenega na dnu alpske doline. Odločitev o selitvi taborečih (udobno nameščenih v šotorih in ob popolni prehrani taborne kuharice) v planinsko kočico je bila v finančnem pogledu neumnost. Najemnine za taborni prostor smo plačevali, čeprav so šotori samevali, jasno pa je, da je šlo veliko denarja tudi za prehrano udeležencev in vodnikov, ki znajo po turi v koči pospraviti zavidljive količine hrane. Pa smo to kljub temu počeli dolga desetletja. Pridobljena vsebina - bivanje v planinski koči - je bila očitno v sorazmerju s stroški.

In kako je danes? Organizirane skupine mladih vedno manj prenočujejo v planinskih kočah. Učni cilji usposabljanja so ostali enaki, spremenil pa se je odnos planinskih društev, njihovih gospodarjev in oskrbnikov, izostren v cenovni politiki. To, da smo ena sama velika planinska družina, drži le še v (slabih) političnih govorih planinskih funkcionarjev. Vse, tudi gorniško usposabljanje otrok in mladih z namenom, da bi morebiti čez nekaj let vendarle imeli odnos do prostovoljnega dela (tudi pri planinskih kočah!), je prepuščeno trgu in tržnim zakonitostim.

Kuhana voda je zlato

Zelo nazoren primer: upravni odbor Planinske zveze Slovenije vsako leto sprejme sklep o najvišjih cenah nočitev, osnovne prehrane in

napitkov v planinskih kočah 1. in 2. kategorije. Sklep za leto 2004 na primer določa, da je najvišja cena čaja (0,25 litra) v planinski koči 1. kategorije 300 SIT, v planinski koči 2. kategorije pa 200 SIT. Planinska skupina, sestavljena iz 27 otrok od 1. do 6. razreda osnovne šole, ki jo vodi 7 vodnikov PZS, si obeta čaj pri večerji in pri zajtrku. Skupaj popije 68 čajev (17 litrov te prijetno sladke tekočine) in plača za to od 13.600 do 20.400 SIT. Zanimivo je, da bi ta skupina za 17 litrov navadne vode, ki jo ustekleničeno (s helikopterjem) pripeljejo v isto planinsko kočico, po dogovorjenem ceniku plačala od 3400 do 6800 SIT (po predpisani ceni 300 oziroma 600 SIT za 1,5 litra).

V samooskrbo obiskovalcev planinskih koč bomo vsekakor morali poseči z vnovičnim načrtnim uvajanjem prehranjevanja v planinskih kočah. Pri tem kaže izhajati iz prednosti, ki bi jih nov način prehranjevanja prinesel različnim ciljnim skupinam. Pri gorništvu najmlajših gre predvsem za zmanjševanje teže nahrbtnikov, za pristnejši stik z oskrbnikom, za spoznavanje navade vpisovanja v vpisne knjige ... v zameno za drugačno obravnavo, zlasti skupin otrok in mladih iz planinskih društev. Recimo v obliki povprečnine oziroma pavšalnega zneska za plačilo skupne količine čaja namesto zaračunavanja vsake skodelice posebej. Težnja po zaslužku morata zato omejevati prvotni namen planinskih koč in delovanje planinske organizacije.

Podpora temu procesu bi lahko zagotovil program kakovostne množičnosti, s katerim se srečujemo zadnjih petnajst let. Cilj programa je usposobiti obiskovalce slovenskega gorskega sveta, še posebno pa člane planinskih društev, za varnejše samostojno gibanje. To ne vključuje zgolj tehničnih ukrepov za obvladovanje posameznih prvin gibanja, pač pa gre za celosten pristop, ki vključuje tudi doživljanje in raziskovanje gora ob zavedanju, da smo v tem občutljivem svetu vsakič znova samo in zgolj gostje. Pri izvajanju sodelujejo mentorji planinskih skupin, vodniki PZS in inštruktorji planinske vzgoje, žal pa program ni deležen finančne vzpodbude planinske organizacije, čeprav je imelo pri izginjanju smeti na in ob poteh prav načrtno usposabljanje otrok ključno vlogo. ●

50 let Zasavske koče na Prehodavcih

Čudovit razgled na vso verigo Julijcev

✍ in 📷 Jože Šušteršič

Letos bo minilo 50 let, odkar je bila 22. avgusta 1954 odprta Zasavska koča na Prehodavcih.

Koča stoji na prekrasni razgledni točki na nadmorski višini 2071 m, s katere je čudovit razgled na vso verigo naših najvišjih gora – od Triglava, Kanjavca, Velike in Male Zelnarice, Lepega špičja, Kaninskega pogorja, Bavškega Grintavca, Jalovca, Mojstrovke in Prisanka do Razorja in Škrlatic. V lepem vremenu se vidijo tudi Viš in Montaž v Italiji, v jasnih nočeh pa celo luči tržaškega pristanišča.

Nedaleč pod kočo se kot bisera lesketata prvo in drugo triglavsko jezero, v bližnji okolici pa lahko obiskovalci občudujejo pravo bogastvo gorskega rastlinja in cvetja na travnatih oazah.

Najkrajši dostop do koče je iz doline Trente prek Zadnjiškega dola ali pa čez Lepoč.

Do današnje podobe

PD Radeče upravlja postojanko in skrbi zanjo od leta 1956. V vseh teh letih je koča doživela tele velike spremembe:

- v letih 1972 in 1973 je bila povečana za kuhinjo in oskrbniško sobo ter dodatno spalnico na podstrešju z 9 ležišči; dozidan je bil tudi vogal, na katerem je zdaj vhod v kočo. S tem se je osnovni tloris koče povečal za 40 %;

- v letih 1974 in 1975 je bil na italijanski bunker postavljen lesen bivač – zimska soba, ki ima 16 dodatnih ležišč;

- leta 1985 je koča dobila popolnoma nov videz: zunanje stene, zidane iz kamena, smo izolirali in »oblekli« z lesenimi polbruni, ki odlično ustrezajo svojemu namenu;

- leta 1990 je kot prva koča v Julijcih dobila fotovoltaični sistem napajanja z električno energijo;

- leta 1993 je bilo v okviru pilotskega projekta in ob sodelovanju PZS postavljeno suho stranišče;

- leta 1998 je bila aluminijasta strešna kritina zamenjana z izolacijskimi trimploščami, urejeno je bilo tudi prezračevanje;

- v zadnjih letih pa se je društvo lotilo prenove notranjosti koče (kuhinja, jedilnica, shramba, spalnica).

PD Radeče se je vseskozi trudilo, da bi bila koča dobro vzdrževana, in skušalo izboljševati razmere za boljše počutje obiskovalcev in oskrbnikov. Zaradi oddaljenosti sedeža ima društvo precej večje stroške z oskrbo, vendar se kljub temu lahko pohvali, da se planinci v koči dobro počutijo, saj se vedno znova vračajo – to je najboljši dokaz za takšno trditev.

O graditvi koče

Na prevalu Prehodavci je bila pred drugo svetovno vojno italijanska obmejna postojanka (karavla) z bunkerjem. Oba stojita tam še danes. Zapuščeno karavlo je društvo pozneje adaptiralo in jo uporablja kot skladišče, bunker

*Koča pred
odprtjem,
avgust 1954*

Koča danes

pa rabi za temelj, na katerem je zdaj postavljen bivač (zimski soba).

Pobudnik za graditev planinske koče na tem prostoru je bil hrastniški planinec Stanko Brečko. Nekega vročega poletnega dne leta 1952 se je s skupino zasavskih planincev odpravil iz Koče pri Sedmerih jezerih po dolini navzgor, proti prvemu jezeru in nato naprej proti planini Trebiščina na Zadnjiški Ozebnik. Skupina je počivala na hriščku tik nad karavlo. Na tej lepi razgledni točki so planinci Pavla in Ante Beg, Stanko Brečko, Rado Kovačič in Tine Lenarčič pokramljali in uživali v prekrasnem razgledu na Triglav in okoliške vrhove. Tu so Prehodavci, malo niže (1932 m) pa je preval med nekdanjo Kranjsko in Goriško, koder so dotlej hodili le redki planinci.

Malo so se pošalili na račun žeje, še posebno, ker so na drugi strani doline Zadnjice opazovali na novo zgrajeni Dom na Kriških podih. Bolj za šalo kot zares se je Stanku Brečku utrnila misel, da bi lahko zasavski planinci tam zgradili svojo visokogorsko planinsko postojanko. Vsi so se strinjali in so pobudnika pooblastili, da idejo uradno predstavi tudi preostalim zasavskim planinskim društvom. Že avgusta je bil imenovan gradbeni odbor, v projekt so se poleg PD Hrastnik vključili še PD Kum Trbovlje, PD Trbovlje, PD Zagorje in PD Radeče. Načrte je izdelal Edo Toplak iz Hrastnika, julija 1953 pa je OLO Tolmin izdal gradbeno dovoljenje in začela se je graditev. Gradbena dela je odbor zaupal zidarjem iz Trente, tesarska so opravili Bohinjci in koča je bila do zime pod streho. Ves gradbeni material so z osli sproti prinašali Trentarji

Slovesna proslava ob 50-letnici bo 26. junija 2004 ob 11. uri na Zasavski koči na Prehodavcih. Uro pred začetkom proslave bo slavnostna seja razširjenega predsedstva PZS, posvečena jubileju koče. V Radečah bo od 18. do 27. junija odprta fotografska razstava na to temo.

z Loga v Trenti. Poleti 1954 so nadaljevali notranja dela; po večini so jih opravili obrtniki in delavci iz Zasavja. Odprtje je bilo 22. avgusta. Prvi leti (1954 in 1955) je upravljal Zasavsko kočo gradbeni odbor, oskrbnika pa sta bila Jože in Zofka Zagorc iz Hrastnika.

Kmalu se je pokazalo, da to ni najboljša rešitev. Glede na to, da PD Radeče v tistem času ni imelo nobene planinske koče, mu je gradbeni odbor ponudil Zasavsko kočo. Verjetno je pri tej odločitvi prevladalo to, da so njegovi člani v društvu s Stanetom Koseljcem kot direktorjem Tovarne papirja na čelu videli dovolj dobro zagotovilo za uspešno delovanje in vzdrževanje postojanke. In niso se zmotili! ◦

Ob jutru

*Narava v nočno skrita je odejo:
tišina večna in pokojnost mirna,
večer in mesečina neizmerna
kot s snegom so zasule slednjo vejo.*

*A v rosno jutro sončni mi prispejo
vsi zlati žarki: moč njih neizmerna
ljubezni polna bo, od sanj nemirna.
Odrpla čašo cvetka bo za mejo.*

*Ljubezen moja tiho doživeta
iz sivih senc dreves ob nočni poti
v vonjave sladkih upanj si obeta.*

*V otožni mi samoti je spočeta,
glej misel Nanjo; kot bršljan ob poti
vzbrstela je in k soncu se prepleta.*

Milan Pavliha

Trento 2004

52. Mednarodni festival gorskih filmov

✍ Marjeta Keršič – Svetel
 📷 Marjeta K. Svetel in tiskovno središče
 Festivala Trento 2004

Festival, ki so ga v Trentu v Italiji prvič organizirali pred 52 leti, je že zdavnaj presegel okvire zgolj filmskega dogajanja: ob filmskem festivalu, posvečenem filmom o gorah, je nanizana cela vrsta prireditev – od umetniških razstav do strokovnih posvetovanj, od srečanj alpinistov do koncertov. Gre za največjo tovrstno prireditev na Stari celini, ki ima tudi najdaljšo tradicijo na svetu, po obsegu in poglobljenosti dogajanja pa se s trentskim festivalom lahko meri le še gorniški festival v Banffu v Kanadi. Slovenci smo med redkimi narodi, ki imajo gore in tudi bogato gorniško dejavnost, nimamo pa stalnega festivala gorskih filmov. Večjih in manjših prireditev te vrste je v Evropi in po svetu, tudi v naši neposredni soseščini, veliko. Zmeraj več! Toda Trento ima med vsemi svoje posebno mesto še zmeraj najprestižnejšega gorniškega festivala.

Letošnji festival je potekal od 1. do 9. maja, filmske projekcije, ki so potekale tokrat prvič v treh kinematografskih središčih v mestu, pa si je ogledalo več kot 25.000 gledalcev. V uradnem, tekmovalnem delu filmskega festivala so prikazali 52 filmov iz 21 držav. Tokrat se je po mnogih letih prvič zgodilo, da ni bilo na festivalu nobenega slovenskega filma o gorah. Letos je bilo mogoče videti rekordno število igranih filmov – kar deset. Filmov o alpinizmu je bilo zelo malo. »Alpinističnih filmov in filmov o plezanju je vsako leto manj – in vse kaže, da imajo vsako leto manj povedati ...!« je izjavil organizacijski direktor festivala Augusto Golin. »Po svetu sicer nastaja ogromno filmov o plezanju, odpravah in raznih alpinističnih uspehih. Videokamere so pač omogočile, da lahko snema tako rekoč vsak, ki si lahko privoščiči profesionalno kamero – to pa še zdaleč ne pomeni, da gre sploh za filme v pravem smislu. Seleksijska komisija dobi vsako leto več filmov, ki jih ni mogo-

če uvrstiti v tekmovalni del festivala, ker preprosto ne presegajo navadnega amaterskega zapisa. Temeljno vprašanje je, ali film vsebuje sporočilo, ki kaj pove tudi ljudem, ki niso alpinisti. Takih pa je iz leta v leto manj.« No – in vendar je festivalski grand prix dobil prav alpinistični film! Žirija, v kateri so bili Indijec Hrish Kapadia, Švicar Fulvio Mariani, Britanec John Porter in Poljak Waclaw Swiezynski, je glavno nagrado festivala, zlati encijan, soglasno prisodila filmu, ki je doživel navdušenje publike, alpinistov, filmarjev in novinarjev. Režiser Kevin Macdonald je svoj celovečerec z naslovom »Touching the Void« posnel po istoimenskem romanu Joeja Simpsona, veliki mednarodni uspešnici, ki je avtorju prinesla že nekaj prestižnih literarnih nagrad. Zgodba ni izmišljena, ampak popolnoma resnična: maja 1985 sta Joe Simpson in njegov prijatelj Simon Yates,

Prizor iz zmagovalnega filma *Touching the Void*

mlada in ambiciozna britanska alpinista, preplezala dotlej nepreplezano zahodno steno Siula Grande v Perujskih Andih; med sestopanjem pa se je zgodila nesreča, ki je pravzaprav jedro zgodbe. Stvari so se močno zapletle in Yates je v trenutku obupa prerezal vrv, na kateri je visel ponesrečeni Simpson. V obupnih razmerah se je komaj rešil z gore, ves obseden od slabe vesti, da je ubil prijatelja. Simpson pa se je po nenavadnem spletu okoliščin rešil in se po nekaj dneh hudo poškodovan po trebuhu priplazil v taborišče pod goro ... snidenje je bilo za oba šokantno doživetje! Mladi škotski režiser je ustvaril pretresljivo zgodbo o skrajnih razsežnostih človekove osebnosti, pri tem se v filmu prepletajo izvrstno posneti igrani prizori kar se da verodostojne rekonstrukcije dogajanja na gori in osebna pričevanja Simpsona in Yatesa, ki pred kamero presunljivo odkritosrčno pripovedujeta o najgrozovitejših trenutkih svojega življenja. Strah, obup, bes, izdajstvo, groza, popolna za-

Prizor iz filma *Alone accros Australia*

Razstava in prodaja starih knjig o gorah

puščenost, slaba vest in živalska volja do preživetja ... vse se stopnjuje do skrajnosti.

»Če sem odkrit, alpinizma pravzaprav nisem nikoli maral – in še zdaj težko razumem, zakaj so ljudje pripravljeni toliko pretrpeti! Simpsonovo knjigo so mi podarili prijatelji, in ko sem jo bral, sem takoj vedel, da hočem iz tega narediti film. Alpinizem ponuja okvir za zgodbo o najekstremnejših situacijah, ki jih človeško bitje lahko doživi in morda tudi preživi,« je povedal režiser Kevin Macdonald. »Ekipa je bila čudovita. Simpsonu in Yatesu ni bilo lahko, ko sta se vrnila na kraj tako hudih doživetij. Siula Grande je skrajno nevarna gora – čeprav smo snemali v resničnem okolju, smo večino bližnjih posnetkov seveda posneli drugje, na dosti varnejši lokaciji. Toda želel sem kar se da avtentične posnetke in zato sta morala mlada alpinista Brendan Mackey in Nicholas Aaron, ki sta odigrala Simpsona in Yatesa, marsikaj pretrpeti – celotna snemalna ekipa pa tudi. Ampak ves čas smo vedeli, kaj hočemo – in bilo je vredno!« Vsekakor je nastal film, ki marsikaj pove slehernemu gledalcu, ne le alpinističnim navdušencem!

Ker je festivalski grand prix pripadel alpinističnemu filmu, žirija letos ni podelila srebrnega encijana za najboljši alpinistični film – saj bi ga dobil isti. Za najboljši film o gorah so razglasili *Au sud des nuages* režiserja Jeana Francois Amigueta (Švica). Podelili so kar dve enakovredni nagradi – dva srebrna encijana – za najboljši film o pustolovščini, in sicer filmoma *Socialmente inutile* italijanskega režiserja Andree Frigeria ter *Dolomites Trance*, kratki film pro-

NOVO NOVO

**NADOMESTNI,
POLNOVREDNI IN
URAVNOTEŽENI
OBROKI
V OBLIKI PLOŠČIC**

*ena ploščica je
nadomestilo za
en obrok hrane*

**Z VSEMI VITAMINI IN
MINERALI**

*ploščica je lahek in
polnovreden obrok
hrane, pripravljen za
takošnji užitek*

**PLOŠČICE SO NA VOLJO
V DVEH OKUSIH:**

- pomaranča prelita z jogurtom
- banana prelita s čokolado

**po zelo ugodni ceni lahko kupite
32 ploščic poljubnega okusa**

**KO SE BOSTE PONOVO
ODPRAVILI NA GORSKO
POT POSKRIBITE, DA
BOSTE S SEBOJ ODNESLI
ZDRAV, OKUSEN IN
URAVNOTEŽEN OBROK!**

Za vse informacije pokličite:
NutriLAB d.o.o. na 01 438 68 10

dukcijske skupine Ride the Planets. Nagrado srebrni encijan za najboljši film o raziskovanjih je dobil film *Alone across Australia* avtorjev Jona Muira in Iana Darlinga (Avstralija). Nagrado za najboljši film o gorski naravi in trajnostnem razvoju v gorah je letos dobil italijanski režiser Marco Preti za film *Papuas*, zgodbo o samotnem prebivalcu gora, ki se spopada z vsakdajnimi nepredvidenimi stiskami in težavami.

Še nikoli nismo v Trentu videli toliko filmov o vojni v gorah – dokumentarnih in igranih. Ob številnih filmih o lepotah gorske narave so te zgodbe bradek opomin na dejstvo, da poteka velika večina vojnih spopadov današnjih dni prav na gorskih bojiščih, kjer vsak dan padajo nove žrtve pogosto nesmiselnih spopadov ...

Že dolgo ni bilo v Trentu toliko govora o alpinistični etiki in medčloveških odnosih. Deloma je razprave sprožila pretresljiva Simpsonova zgodba, deloma pa še dandanes nerazčiščene okoliščine prvega vzpona na K2, katerega okroglo 50. obletnico so praznovali v Trentu nadvse slovesno. (O tem bomo obširneje poročali v polletni dvojni številki naše revije.) Slovesnosti se ni udeležil eden najbolj znanih italijanskih alpinistov 20. stoletja in eden glavnih protagonistov vzpona na K2 iz leta 1954, Walter Bonatti. Njegova zgodba o tem, kako so ga pod vrhom K2 tovariši pravzaprav pustili umreti, je predmet zelo dobro prodajane knjige – ene tistih, za katere je na veliki mednarodni knjigotrški razstavi v Trentu vladalo največje zanimanje. Na razstavi se je predstavilo s svojimi publikacijami tudi nekaj slovenskih založnikov, med njimi Planinska založba – in tudi Planinski vestnik je bil med razstavljenimi gorniški revijami z vsega sveta. ◻

**RADIO
OGNJIŠČE**
RADIO ŠTIRIH GONGOV

**Planinska oddaja
Doživetja gora in narave**
Vsak četrtek ob 10:15.
Vaš gostitelj je
Robert Božič.

V hribih se dela dan.

<http://radio.ognjisce.si>

Svet pohodništva je celovita ponudba pohodne obutve, pohodnih oblačil in opreme za pohodništvo in kampiranje. Obutev lahko preizkusite na posebnem poligonu, kjer je simulacija različnih terenov, pri izbiri pa vam bodo strokovno svetovali usposobljeni prodajalci.

Za svet pohodništva, kot tudi za trgovino SPORT 2000 velja najboljšo razmerje med ceno in kakovostjo ter široka ponudba za vse potrebe in želje kupcev.

Scarpa Hunza GTX: Vrhunski vsestranski model, podplat VIBRAM TEPUI z blažilnim vložkom, na srednjem delu zaščiten z gumo, izvrstna stranska stabilnost, zgornji del čevlja: semiš/Cordura, GORE-TEX v notranjosti čevlja, sistem hitrega zavezovanja, teža 1250g. Cena v SPORT 2000 je 34.490 SIT

Ecco 26384: Izredno udoben in zračen trekking in nordic walking čevlji, RECEPTOR tehnologija za odlično stabilnost, dodatno blaženje v prstnem delu, EVA vmesni podplat, GORETEX vodoodporna membrana, zgornji del iz nubuk usnja in zračnega tekstila. Cena v SPORT 2000 je 29.990 SIT

Scarpa Cinque Terre: Trpežna in hvaležna obutev, model čevlja, ki je križanec med plezalko in nizkim pohodnim čevljem, zunanji material Cordura/semiš HS 12, podloga VERTIGO, podplat: VIBRAM TEPUI + Micro, teža 990g. Cena v SPORT 2000 je 25.490 SIT

Merrell Ventra: Lahek in zračen ženski pohodni čevlji, izredno stabilen podplat, odlični oprijem gležnja, zračna blaznica v petnem delu za dodatno blaženje, trpežno nubuk usnje in tekstilni zračni predeli. Redna cena v SPORT 2000 je 21.990 SIT, Akcijska cena: 13.990 SIT

Salomon SM Expert: Vrhunski, tehnično izpopolnjen in trpežen model za alpinizem in ledeno plezanje, ADVANCED CHASIS tehnologija (maksimalna opora gležnju, stabilnost, zaščita in blaženje), možnost pritrdjevanja avtomatskih derez, GORE-TEX membrana, teža 1120g. Cena v SPORT 2000 je 54.990 SIT.

Asolo Gravity GTX: Odlični pohodni čevlji za vse pohodnike, ki iščejo lahko in udobno ubutev, debelina 1,8 mm usnja z GÖRE-TEX membrano, podplat ASOFLEX zagotavlja odlični oprijem in preprečuje udarce še tako ostrega kamenja. Teža 660 g. Cena v SPORT 2000 je 33.490 SIT.

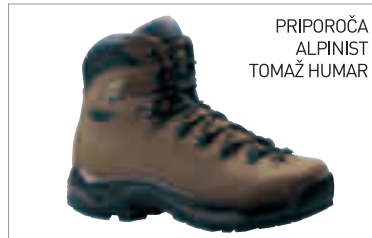
Salomon Pro Sticky 2: Najprimernejši model za gorniško in pohodništvo. Narejeni po ADVANCED CHASIS konceptu, ki zagotavlja odlično oporo gležnju in udobje. Notranji material: trpežen Nylon, teža 540g. Cena v SPORT 2000 je 28.990 SIT

Ecco 25494: Udoben in zračen trekking in nordic walking čevlji, RECEPTOR tehnologija za odlično stabilnost, trpežen in prožen podplat, EVA vmesni podplat, GORETEX vodoodporna membrana, zgornji del iz nubuk usnja in zračnega tekstila. Cena v SPORT 2000 je 23.990 SIT

Merrell Transporter: Pohodni čevlji primeren za hojo na srednje zahtevnih terenih, material: kombinacija sintetičnega usnja in tekstila, čevlji se dobro prilga, lahko zavezovanje. Cena v SPORT 2000 je 19.990 SIT.

PRIPOROČA
ALPINIST
TOMAŽ HUMAR

Asolo T575 Brown: Vrhunski model za zahtevne pohodnike, ročno izdelan - podaljšana življenjska doba, kakovostno usnje, 2,4 mm, podplat TPS VIBRAM iz štirih plasti (maksimalno udobje in stabilnost), membrana GORE-TEX, teža 790g. Cena v SPORT 2000 je 38.990 SIT

Kefas Churucu: Odlični čevlji za visokogorje, prilagajanje petnemu delu, troplasten podplat: prvi in drugi del za preprečevanje vibracij in udobno hojo, spodnja plast VIBRAM FOURA in notranja membrana SYMPA-TEX HIGH 2 OUT. Cena v SPORT 2000 je 31.990 SIT

Asolo FSN 55 GTX: Namenjeni so daljšim trekking turam, material Cordura/usnje, debelina usnja 1,8 mm, za nepremičnost je dodana GORE-TEX membrana, podplat je izdelan troplastno, iz prave gume in zagotavlja odlični oprijem na vsakih tleh, teža 640g. Cena v SPORT 2000 je 28.990 SIT

Merrell Torque: Lahek in zračen čevlji, namenjen teku in pohodu v naravi, zelo stabilen in okreten, material usnje izdelan v stranskih tekstilnih zračnih predelih, vmesni podplat EVA in AIR CUSHION zračna blaznica v petnem delu za povečano udobje. Cena v SPORT 2000 je 21.990 SIT

Grisport DV.2 Gritex: Vsestranski trekking čevlji, VIBRAM podplat za odlični oprijem na vseh podlagah, vmesni del PU za blažitev udarcev, zgoraj: gladko usnje, notranost: vodoodbojni GRITEX. Cena v SPORT 2000 je 19.990 SIT

Merrell Chameleon Slam: Lahek zračen in stabilen čevlji, VIBRAM podplat in blaženje v petnem delu, vmesni podplat EVA - debelina 4,5 mm, zgornji del iz tekstila z zračnimi predeli za boljše zračenje. Cena v SPORT 2000 je 18,990 SIT

Kefas Mt. Rainer OX: Odlični čevlji za pohodništvo, podplat INDIOS guma - sestavljen iz 3 plasti, blažilci v petnem delu za povečano udobje, odlična upogljivost in torzijska stabilnost, zgornji material iz kakovostnega nubuka. Cena v SPORT 2000 je 18,990 SIT

Lytos Middle Brown: Lahkoten in udoben pohodni čevlji, zgornji del kombinacija usnja in tekstila, material HYDOTEX za vodoodpornost, blažilec treslajev v petnem delu. Cena v SPORT 2000 je 17,990 SIT

Grisport NV.6 Spotex: Primerni za hitrejši tempo in tudi za zahtevne terene, VIBRAM podplat omogoča blaženje vibracij v predelu stopala. Material: usnje z notranjo membrano SPOTEX za vodoodpornost. Cena v SPORT 2000 je 17,990 SIT

PRIPOROČAMO
ZA NORDIC
WALKING

Ecco 26394: Izredno udoben in zračen trekking in nordic walking čevlji, RECEPTOR tehnologija vzdolž za odlično stabilnost, dodatno blaženje v prstnem delu, EVA vmesni podplat, GORETEX vodoodporna membrana. Cena v SPORT 2000 je 17,990 SIT

Kefas Sabbia Espres: Namenjen za enodnevnne ture, material kombinacija usnja in cordure, notranji material DRY-TEX za dodatno zaščito pred dežjem, podplat: izredno trpežna in upogljiva guma Termoplastica. Cena v SPORT 2000 je 16,990 SIT

40%

Trezeta Swipe Gore: Lahki pohodni čevlji z GORETEX membrano, ki zagotavlja 100% dihanje noge in preprečuje vstop vlage v čevlji, zgornji del kombinacija naravnega usnja in tekstila. Cena v SPORT 2000 je 21,990, akcijska cena 13,194 SIT

30%

Kefas Marron Nero: Pohodni čevlji iz gladko obdelanega usnja in Cordure, notranji material: DRY-TEX membrana za dodatno zaščito pred dežjem. Material združuje visoko stopnjo udobja celo v ekstremnih razmerah. Redna cena v SPORT 2000 je 16,490 SIT. Akcijska cena: 11,543 SIT

Kefas Chubut: Odlični lahkotni pohodni čevlji z DRY-TEX membrano, podplat Rubber Mac 201, dodatna torzijska stabilnost in zaščita gležnja. Cena v SPORT 2000 je 18,990 SIT

Kefas Moher: Lahki pohodni čevlji, za lažje terene. Material kombinacija usnja in najlona za odlično zračnost, odlična opora gležnju, notranji antibakterijski vložek, odlično razmerje med ceno in kakovostjo. Cena v SPORT 2000 je 12,990 SIT

Alpina Brook: Pohodni čevlji za enodnevnne pohode, ALPITEX membrana za povečano zračnost in vodoodpornost, podplat iz trpežne gume. Cena v SPORT 2000 je 11,990 SIT

Kefas Cuzco: Udoben in stabilen otroški čevlji, ki nudi udobje v vseh vremenskih razmerah, kombinacija usnja in Cordure za lahkotnost, antibakterijski vložek, ki preprečuje razvoj gljivic. Cena v SPORT 2000 je 8,990 SIT

High Colorado Streamer Kids: Vzdržljiva in lahka otroška pohodna obutev s HIGH-TEX membrano, nepropusten za zunanje vplive, kot sta voda in veter, zgornji del kombinacija semiša in zračne mrežaste tkanine, velikosti 28-35. Cena v SPORT 2000 je 8,990 SIT

High Colorado Edge JR: Nizka otroška pohodna obutev, za vse vrste terenov, material: trpežno sintetično usnje in mrežasta tkanina. Cena v SPORT 2000 je 6,990 SIT

SVET POHODNIŠTVA

Drobni zvoki z naših gora

Kobilice, ki se oglašajo tam, kjer tišina šepeta

✍ in 📷 Blaž Šegula

V gore hodimo zaradi potrebe po telesni kondiciji, a nič manj zaradi duhovne sprostitve. Počutimo se čudovito. V gorah vsakdo najde nekaj, kar ga radosti. Nekdo opazuje cvetlice, se čudi skrivenčnim borom, zbira razne korenine ob hudourniških strugah in jih fotografira ali jih vzame s seboj domov. Nekateri premagujejo nedostopne prepadne stene, drugi radi dosežejo vrh gore in uživajo ob veličastnem pogledu pod sabo. So pa tudi taki, ki jim ni cilj priti do koče ali na vrh, ampak se nekje na samem ustavi in prisluhnejo naravi.

V spominu ostanejo zvoki oglašanja krokarja med prepadnimi stenami ali vreščanje plininske kavke. Drobno cvrkutanje dolgorepk ali pretanjeno oglašanje ognjeglavčkov in žuborenje majhnega potočka dajejo doživljanju gorske narave poseben čar. Toliko je različnih zvokov,

Poecilimon ornatus - samec

ljenje prav tu. Nekateri slišimo le, če imamo zelo dober sluh. Marsikateri se oglašajo z nam neslišnim ultrazvokom ali pa imajo popolnoma zakrnela krila in se ne oglašajo. Žal za večino

Antaxius difformis - samec

da smo včasih kar zmedeni, kdo neki se spet oglašja. Tudi če zapuščamo zadnje borovce in macesne in so pred nami že skoraj same skale, le tu pa tam je še zaplata borne trave in drobna cvetlica, lahko še vedno prisluhnemo komaj slišnemu cvrčanju kobilic, ki so si izbojevale živ-

Miramella carinthiaca - samica

naših kobilic (140 vrst) nimamo slovenskih imen, zato si pač pomagamo z latinščino.

Antaxius difformis se oglašja z zelo prodornim in visokim »criiii« in ga najdemo do višine 2500 m. Slišna razdalja je le nekaj metrov. Podobno se oglašja tudi *Poecilimon ornatus*. Je

Podisma pedestris - samec

Pholidoptera aptera - samica

precej pogosta dolgotipalčnica, ki jo srečamo v gorah tja do višine prek 2000 m. Zanimivo je, da živi tudi v nižinah, prav pogosta je na Primorskem. Ima izrazito čokato, do 30 mm veliko telo. Če samčka primemo ali ga dražimo, se jezno oglašja in počasi odskaklja proč. Pholidoptera aptera je dolgotipalčnica gozdov od nadmorske višine 700 m pa vse do gozdne meje. Zelo rada se oglašja na kakšni jasi. Samčka slišimo nekaj deset metrov daleč. Vse predstav-

vrsto ta ne živi na tleh, temveč v grmovju ali visoko v drevesnih krošnjah. Prav tako živi tam Tettigonia cantans, srečamo jo najlaže ob cesti na Jezersko in proti Češki koči, kjer se glasno oglašja. Kratkotipalčnice iz rodu Miramella in Podisma se ne oglašajo, jih pa prav zagotovo srečamo najvišje v naših planinah, celo na Kredarici. Iz obširnega rodu Stenobothrus bomo v naših planinah srečali tudi vrsto St. rubicundulus, kratkotipalčnico, ki je običajno temnorjave

Stenobothrus rubicundulus - samec

Tettigonia cantans - samica

nice tega rodu so dokaj glasne, pa čeprav imajo kar precej zakrnela krila. V podobnem okolju živi tudi vsem znana drevesna zelenka Tettigonia viridissima, ki tudi v nižinah glasno cvrči v mraku in ponoči ter rada prileti v stanovanje, saj jo privabi luč. V nasprotju s prejšnjo

barve z rdečim zadkom. Ko samčka splašimo, v letu klopota s krili, to počne še nekaj časa potem, ko se že usede na novo bilko. Vrsto najdemo do višine 2000 m. Seveda živi v naših planinah še cela vrsta drugih kobilic, a najpogostejše so prav te. ○

Divjina s pogledom na morje

Južna pobočja Snežnika – danes in nikoli več?

✍ in 📷 Marko Gorišek

Slovenija ima izhod na morje v Tržaškem zalivu, le malo kdo pa ve, da del naše ljubke domovine gravitira tudi na Kvarner. Ilirska Bistrica z okolico je bila od nekdanj zaledje Reke (Rijeke) in vse do pred kratkim meje tam ni bilo. Snežnik je postal notranjski in tudi nas Bistričanov nihče več nima za Primorce. Ob lepem vremenu se nam s Snežnika nemalokrat ponuja veličasten pogled na morje, ki sega od Raba, Krka in Cresa prek Osorščice in južnega roba Istre do Učke. Prenekateri pohodnik kar ne more verjeti svojim očem, saj je vode za Cerknjsko jezero nekam preveč in tudi Koper je v njegovi zavesti nekje drugje, ti kraji pa so pozabljeni – in mi z njimi.

Že leto in nekaj mesecev poteka boj proti postavitvi vetrne farme na tem območju. V glavi mi odzvanjata dve izjavi domačinov kot popevka, ki jo zjutraj nekje slišiš in se je potem zlepa ne znebiš: »Pa saj tam ni nič, zakaj bi skoraj stometrške vetrnice kogar koli motile?« In pa: »Saj ne more pihati kar tako brez vsake koristi, treba je nekaj storiti!« Pozor, to so besede občinskega svetnika, direktorja lokalne institucije in med domačini čislane človeka. In res, naša skupnost se vede tako, kot da okoli našega ležalnika pred televizorjem ne bi bilo nič, po sistemu Daleč od oči, daleč od srca.

Vsi tu živeči so se do današnjih dni krvavo bojevali za ta prostor. Prekomorske brigade so svoj zgodovinski pohod na Trst izvojevale prav

tu, pod Snežnikom, in Mussolini je grozil, da bo nevhvaležne domorodce preselil z rimske svete zemlje daleč v Abesinijo, nanjo pa naselil italijanske kolone, saj je bila tam pod Rimom meja Istre. Da, prav na Volovji rebri. Zakaj so se tik pred začetkom našega štetja Japodi žrtvovali rimskemu vojskovodji Oktavijanu, poznejšemu cesarju? Po grškem zgodovinarju Apijanenu Aleksandrijskem so kar nekaj stoletij nadvse junaško kljubovali rimskim legijam na njihovem osvajalskem pohodu. Mogočni Rim se je bil več kot 150 let prisiljen pogajati z njimi in plačevati odškodnino za nemoten prehod svojih legij prek teh krajev proti Podonavju in južnemu Balkanu. Nato jih je Oktavijanova vojska v bojnem metežu in ognju pokončala skupaj z družinami. In kaj, razen prostora, imamo danes tu živeti skupnega s temi pozabljenimi junaki? Očitno nič; ljubezni svojih prednikov do svoje rojstne grude prav gotovo ne. Pozabljene so vse sladkosti stvarstva, še za krvaveče zahode tam nekje nad Trstom ni nikomur več mar; pomembno je, da se prevažamo v dragih aklimatiziranih terencih – če se le da, po bližnjem travniku, saj za nas ni več ovir.

Imamo res toliko neokrnjene narave, da jo lahko uničujemo?

Mi obvladujemo prostor, preoblikujemo ga po svoji trenutni potrebi, kaj pa bo ostalo zanamcem, nas prav malo briga. Gozdovi so v naših glavah velikanski, neprehodni, polni nevar-

nih medvedov, ki samo čakajo na priložnost, da nas bodo hinavsko napadli in raztrgali. Poza-
 bljamo pa, da snežniški gozd lahko prehodimo
 v enem samem dnevu, da nam medvedje rogo-
 vilijo okoli hiš, ker mečemo odpadke po robovih
 naselij, da lovci stihijsko postavljajo mrhovišča,
 nemalokrat kar v neposredni bližini človeških
 bivališč. Očitno je z nami nekaj hudo narobe, da
 smo se tako skregali s svojim prostorom. Smo
 res že tako opiti od materializma, da le še redki
 izmed nasokusijo jutranjo roso, slišijo petje
 ptic, občutijo vibriranje biti v zadnjih skritih ko-
 tičkih tega danega nam raja?!

Naj bo moj prispevek razumljen kot posled-
 dni klic k ohranitvi teh zadnjih oaz prvinskosti,
 kajti kam bomo potem bežali iz človeške zato-
 hlosti? Današnji čas je v znamenju velikih pose-
 gov v prostor. Ko bo, če bo, Volovja reber padla,
 bodo vetrnice postavili še na preostalih obron-
 kih Primorske in ko bomo šli na morje, nas bodo
 spremljale še na grebenih Učke, po Velebitu, na
 Pagu, ... Pa kaj nam mar, saj bodo v kratkem pri-
 šli ameriški tankerji na otok Krk po rusko nafto
 in modrina Jadrana bo prej ali slej zbledela. So-
 sedje prodajajo otoke, naši oblastniki pa gozdo-
 ve, tako da nas bodo kmalu že na vsakem kora-
 ku spremljale opombe, da smo na zasebnem
 zemljišču, na katerem nimamo kaj iskati. Kako
 že – svoboda bivanja ali svoboda gibanja, kaj je
 že to? Bivanje danes postaja neznosno, kot bi se
 skregal s samim seboj; ko bi le padli z božjega
 trona in končno zadihali skupaj z okolico kot
 enakovreden člen te lepote, ki nas obdaja. Naša
 domovina je velika v drugačnosti: Ždrocel – kra-
 škega sveta za Snežnikom – ne merimo v metrih,
 ampak z vrtačami, maja se po turnem smuku iz-

pod Jalovca lahko osvežimo v bližnjem morju, če
 nas je le volja, in v enem dnevu prekolesarimo
 pol Slovenije. Le kam bomo potem šli? Prostora
 je bolj malo; bomo gledali Aljasko po televiziji in
 cedili slin ob posnetkih daljne divjine?

Popolnoma razumem domačine, ker jim ni
 mar za Volovjo reber, saj je nihče ne obiskuje;
 tudi vse medvede in volkove bi postrelili, saj jih
 ogrožajo na njihovih foteljih, vendar jim tega ne
 smemo dovoliti! Investitor je dodobra naštudir-
 al stanje duha našega občestva, ugotovil sploš-
 no otopelost za skupne probleme, postavil eno
 ministrstvo na dva stola in si na novo napisal
 zakone tako, da zdaj ovce strižejo volkovi; mini-
 ster Kopač verjame lokalnemu županu in inve-
 stitorju, da Volovje rebri ne preletava beloglavi
 jastreb. Da je to medvedji koridor, pa je že pre-
 več zlajnana štorija.

Demokracija da, vendar očitno samo za ne-
 katere; za nas obupance pa le prepričanje, da se
 bojemo za pravo stvar! ○

NE TAKO!

Sledi motornih sani

Podobe, kakršnih si planinci in ljubitelji nara-
 ve ne želimo. Zagotovo tudi divjadi niso povšeči.
 Divjanje z motornimi sanmi na Ratitovcu. Enako
 je prečesano široko območje planine Pečane. Sli-
 kano v sredo, 28. 4. 2004. Lep pozdrav

Martin Šolar

Vetrne elektrarne na grebenih kraških hribov in Snežnika odklanjamo!

Zelo dobro se zavedamo, da je Kiotski protokol pomemben mednarodni dokument, ki ga je treba spoštovati. Onesnaženje atmosfere s plini, ki povzročajo učinek tople grede, je zelo nevarno – posledice so lahko za človeštvo usodne, saj se bodo razmere za življenje na našem planetu zelo spremenile. Z lansko akcijo ob Mednarodnem dnevu gora smo prav člani društva Mountain Wilderness International opozorili na resnost položaja in na izgubljanje ledenikov v evropskih Alpah. Zavedamo se tudi, da za kakovostno življenje potrebujemo energijo. Zato podpiramo uporabo obnovljivih virov energije – še bolj pa zagovarjamo varčno ravnanje z njo. Slovenci trenutno živimo energetske zelo potratno in prepričani smo, da so predvsem razumni varčevalni ukrepi naša nujna naloga. Načelno nikakor nismo proti vetrnim elektrarnam – nasprotujemo pa temu, da bi jih gradili tam, kjer bi močno ogrozile kakovost bivanja ljudi, in tam, kjer bi pomenile občutno degradacijo naravne in kulturne dediščine. Grebeni naših primorskih hribov, na katerih podjetje Elektro Primorska načrtuje graditev vetrnih turbin, sodijo med predele najdragocenejše naravne dediščine v Sloveniji. Gre za območja dobro ohranjene narave, kulturno krajino, ki se je v stoletjih oblikovala v sožitju človeka in narave: gre za ekstenzivne pašnike in gozdove s sonaravnim gozdarjenjem. To pa so območja, na katerih človek lahko doživlja mnoge vrednote, sicer značilne za divjino: odprta prostranstva izredno lepe pokrajine, naravno zvočno okolje, samoto in bližino mnogih živih bitij, ki so v evropskem merilu redka ali celo ogrožena. Ne le, da so primorski hribi izjemno dragoceno okolje za obiskovalce, željne doživljanja narave: celotnemu življenju Krasa, nad katerim se dvigajo, dajejo pečat in svojevrstno identiteto. Graditev desetih ali celo stotin stolpov z vetrnimi turbinami bi to okolje docela degradirala in ga spremenila v industrializirano območje. To je nedopustno, še posebno zato, ker gre za območja, na katerih so načrto-

vani regijski parki, ki po strokovnih merilih sodijo v območja NATURA 2000, delno pa gre celo za vplivno območje parka Škocjanske jame, ki je edini na Slovenskem vpisan v seznam Svetovne dediščine človeštva pod pokroviteljstvom Unesca. Popolnoma podpiramo nevladne organizacije, združene v civilni iniciativi Kras – Vremščica in Volovja reber. Prepričani smo, da so strokovnjaki na področju ohranjanja naravne in kulturne dediščine podali dovolj tehtne strokovne argumente, da bi moral investitor od načrtovane graditve odstopiti. Pripominjamo, da se seveda iskreno zavzemamo za ohranjanje posameznih vrst živih bitij in tudi habitatov v skladu z evropsko in slovensko zakonodajo, da pa kot društvo Mountain Wilderness poudarjamo tudi pomen območij neokrnjene narave za človeka. Ne le za obiskovalce, ampak tudi za domačine! Dobro ohranjene naravne, pokrajinske in kulturne vrednote so tisto, kar nam v veliki družini evropskih narodov daje identiteto in je bistveno za kakovost našega življenja. Doživljanje neokrnjene narave je vrednota, ki je ne more nadomestiti nobena druga in je nikakor ne bi smeli nespametno žrtvovati zaradi neznatnega deleža električne energije, ki bi ga prinesla graditev vetrnih elektrarn na kraških hribih, s katero bi uničili izjemno naravno okolje, pomembno tudi v evropskem merilu.

Viktor Grošelj, generalni sekretar
Mountain Wilderness Slovenije

Silvretta

Sončno gorstvo nad snežnimi prostranstvi

✍️ Andrej Mašera 📷 Primož Zupančič

Pod vršno glavo Piz Buina

Ernest Hemingway je v zbirki pripovedi z naslovom *Men without women* (Možje brez žena) napisal zgodbo *Alpska idila*, v kateri je opisal svoje smučarske doživljanje na Silvretti. V letih 1925 in 1926 je preživel zimske počitnice v vasi Galtür v dolini Paznauntal in v koči Madlerhaus na Bielerhöhe. Dober mesec se je s smučmi v prekrasnem sončnem vremenu potikal po zasneženih prostranstvih Silvrette. Veliko besed je namenil spomladanskemu soncu, ki je dan za dnevno neusmiljeno žgalo z jasnega neba, ter sanjal o senci in hladnem pivu. Prvobitna preproščina takrat še domala deviške pokrajine se mu je očitno vtisnila globoko v spomin.

Silvretto simbolno povezujemo s soncem. Silvretta – Piz Buin, kaj je že to? Gora ali zaščitna krema proti opeklinam? Ta pojem je brez dvoma najbolj znan, to, da je Piz Buin vrh v Silvretti, morda še nekako vemo, kje natančno je, pa se že odmika v meglo negotovosti. Kje,

za vraga, je pravzaprav ta Silvretta, kateri so njeni najpomembnejši vrhovi, ali jo je vredno obiskati?

Gore med Avstrijo in Švico

Silvretta je gorska skupina, ki se razteza vzdolž avstrijsko-švicarske meje v rahlem, proti jugu usmerjenem polkrogu – od severozahoda proti severovzhodu. Na avstrijski strani pripada deželama Tirolski in Vorarlbergu, na jugu pa švicarskemu kantonu Graubünden. Zahodno od Silvrette leži Rätikon, ki sega tudi že v Liechtenstein, severno od nje se dviga slikovita, malo znana skupina Verwall, na vzhodu pa se pripenja na gorsko skupino Samnaun. Na jugu, na švicarski strani, Silvretto omejuje dolina Flüelatal, ki gre od Davosa do prelaza Flüelapaf, 2283 m, onstran prelaza pa dolina Val Susasca do kraja Susch. Naprej proti severovzhodu se nadaljuje dolina reke Inn, območje pa se imenuje

Unterengadin. Severno mejo Silvrette sestavlja izraziti dolini Paznaun in Montafon. Po obeh vodi znana cesta Silvretta Hochalpenstrasse, ki se začne zahodno od Landecka, kjer od glavne magistrale Innsbruck-Bregenz zavije levo v Paznauntal. V dolini se vrstijo ljubke, turistično in krajinsko dovršene vasi, med katerimi sta najpomembnejši Ischgl in Galtür. Panoramska cesta, ki sodi med najzanimivejše v Avstriji, doseže najvišjo točko na širokem prevalu Bielerhöhe, 2032 m, ki je razvodje med Črnim in Severnim morjem. Na njem so z dvema jezovoma ustvarili umetno jezero Silvretta Stausee, dolgo 2,5 km in široko do 800 m; po njem se turisti lahko popeljejo tudi z majhno ladjico. Od jezera se cesta spusti v dolino Montafon, v kateri sta najpomembnejša turistična kraja Partenen in Schruns.

Že med vožnjo po panoramski cesti si lahko ustvarimo prve vtise o Silvretti. V dolinah se bohotijo nežne preproge živo zelenih, urejenih travnikov, stranska strma pobočja pa prekrivajo

bujni gozdovi. Z vseh strani se stekajo številni bistri potočki, pogled skozi dolge stranske doline pa v višavah odkrije bleščeče ledenike, nad katerimi se dvigajo temni, črnkasto rdečkasti vrhovi. Če vse to obsije še sonce z jasnega neba, je slika popolna – da, to je Silvretta!

Značaj gorstva

Po videzu Silvretta spominja na Zillertalske Alpe ali na zahodni del Ötztalskih Alp.

V celotnem masivu je kar 74 vrhov višjih od 3000 m, torej gre v povprečju za precej »visoko« gorstvo. To se še posebno pokaže, ker so doline običajno zelo globoke. Vrhovi, geološko grajeni iz gnajsa in tonalita, so po večini ošiljeni v slikovite stožce in piramide, ki se dvigajo nad obsežnimi ledeniki. Globalna otoplitev tudi ledenikom v Silvretti ni prizanesla, čeprav so njeni učinki tam zaradi izrazite celinske klime morda manj izraženi. Nekateri ledeniki, npr. znani Vermuntgletscher nad kočjo Wiesbadner Hütte,

Bela prostranstva Silvrette, v sredini se dviga Fluchthorn (3399 m) arhiv PV

so lepo gladki in lahko prehodni; drugi, npr. so-sednji Ochsentaler Gletscher, pa kažejo številne globoke razpoke, nad katerimi se sklanjajo mogočni seraki.

Zgradba vrhov v Silvretti je taka, da je gorstvo s stališča vrhunskih alpinistov precej nepomembno. V njem ni mogočnih in navpičnih sten, na katerih bi si lahko nabrali lovorik. Sicer pa so vzponi za gornike neplezalce dokaj zahtevni: gre za dolge, kombinirane ledeniške ture, skoraj vsaka je na koncu zabeljena s plezanjem do II., morda tudi III. težavnostne stopnje. Kakih večjih ferat v Silvretti na srečo še ni, se pa na žalost pojavljajo namigi, da jih bodo tudi tam začeli graditi. Koč je v gorstvu dovolj, posebno na avstrijski strani, so zelo udobne in dobro oskrbovane. Po večini ležijo nad 2000 m in so tako odlična izhodišča za vzpone na vrhove, pa tudi za imenitna prečenja.

Silvretta ponuja odlične možnosti za visokogorsko smuko, mnogi jo povežejo tudi z vzponi na posamezne laže dostopne vrhove. Na splošno se je tur v Silvretti bolje lotiti bolj zgodaj v sezoni, ko je dovolj snega; manj problemov bomo imeli z razpokami in seraki, laže bomo prekoračili krajne počti.

Vrhovi in običajni pristopi

Med vrhovi je daleč najbolj obiskan **Piz Buin**, 3312 m (glej opis v naslednjem prispevku!). Čeprav je po višini šele na tretjem mestu v gorstvu, je najvišji vrh avstrijske dežele Vorarlberg, ima zveneče, znano ime, predvsem pa je izredno mikaven cilj. Odličen, a zahteven cilj je tudi **Fluchthorn**, 3399 m, mogočni triglavi vršac, ki je druga najvišja gora v Silvretti. Njegov najvišji, južni vrh se kot drzno priostren stožec dviga nad ledenikom Fluchthornferner. Pristop je iz Galtüra skozi Jamtal do Jamtalhütte, 2165 m, potem pa naprej proti vzhodu ob potoku Futschölbach do pomembnega križpotja Finanzerstein, 2476 m. Tam gremo na levo po melu in ob ledeniku Kronenferner do vznožja južne stene Fluchthorna, ki jo prerežeta dve izraziti grapi. Naš vzpon bo potekal po levi, imenovani Weilenmannrinne, ki je v zgodnji sezoni zasnežena, sicer pa prav nemarno zagruščena, tako da je vzpon vse prej kot prijeten. Više zgoraj lahko

plezamo desno ob grapi (II) do škrbine Südscharte. Vršno glavo spet naskočimo po izraziti grapi, ki se postopno preobrazi v strm, ozek žleb (II); ta nas pripelje do lažjega skalovja in po njem na vrh. Od koč do vrha je od štiri ure in pol do pet ur in pol hoje oz. plezanja, ki terja tudi precej napora, zato je dobra kondicija nepogrešljiva.

Veliko lažji je vzpon na **Hintere Jamspitze**, 3156 m, in **Vordere Jamspitze**, 3178 m. Gre za zelo prijetno ledeniško turo, na kateri razen ledeniških razpok ne grozi nič hujšega. Od koč Jamtalhütte gremo po markirani poti proti jugu naravnost do ledenika Jamtalferner in po njem v prijetni naklonini, izogibajoč se razpokam, do škrbine Urezzasjoch, 2906 m. S škrbine nadaljujemo pot čez snežišča in grušč na Hintere Jamspitze. Z vrha brez težav sestopimo na sedlo Jamjoch, 3078 m, z njega pa v pol ure pod vršnim grebenom in skozi krušljiv kamin (I) prisujemo na Vordere Jamspitze. Tudi ta vzpon je kar dolg, saj rabimo od koč do vrha kar štiri ure in pol do pet ur in pol.

Vzpon na **Dreiländerspitze**, 3197 m, je spet nekoliko zahtevnejši. Tam se avstrijski deželi Tirolska in Vorarlberg stakneta s švicarskim kantonom Graubünden. Najboljše izhodišče je Wiesbadner Hütte, tako kot za Piz Buin. Od koč se povzpemo do ledenika Vermuntgletscher, gremo nekaj časa ob njegovem severnem robu, nato pa po ledeniku proti škrbini Obere Ochenscharte. Nanjo niti ne stopimo, ampak malo nižje zavijemo na desno in se povzpemo na izrazito skalnato ramo v zahodnem grebenu. Po njem ali tik ob njem (I) kmalu pridemo na severni vrh (Nordgipfel). Z njega po razčlenjenem skalovju sestopimo v ozko škrbino, nato pa po ostrim grebenski rezi splezamo še na glavni vrh. Od koč bomo za vzpon potrebovali dve uri in pol. Na Dreiländerspitze vodi še nekaj zelo lepih pristopov, vendar je ta najlažji.

Zelo privlačen, toda dokaj zahteven je tudi vzpon na lepo oblikovani **Silvrettahorn**, 3244 m, ki leži severozahodno od Piz Buina. Od koč Wiesbadner Hütte do skalnate rame Wiesbadner Grätle (II,I) je smer vzpona ista kot na Piz Buin (glej naslednji sestavek!). Tam zavijemo na razpokani Ochsentaler Gletscher in po njem na sedlo Egghornlücke, 3047 m, med Silvrettahor-

nom in Egghornom, 3147 m. Pri plezanju do vrha se nato srečamo le še s skromnimi težavami v območju I. stopnje. Celoten vzpon od kočice traja tri ure.

Na švicarski strani Silvrette bi priporočili vzpon na **Flüela-Wisshorn**, 3085 m, ki je v dveh urah in pol do treh zlahka pristopen od kočice Wägerhus, 2207 m, ki stoji ob cesti, tik pod prelazom Flüelapaß, in nekoliko zahtevnejši, predvsem pa daljši vzpon na razpotegnjeni vrh **Piz Fliana**, 3281 m. Začetek ture je v vasi Guarda v Unterengadinu. Od tam se po dolini Tuoi povzpemo do kočice Chamanna Tuoi, 2250 m. Potem se vzpenjamo proti zahodu, kar precej časa po neprijetnih meliščih in ledeniški moreni, do ledenika Plan Rai, ki se je v zadnjem obdobju precej zmanjšal. Nato odločno zavijemo proti jugu in se po snežiščih ali melu povzpemo na zahodni greben ter po njem do vrha. Iz doline rabimo do kočice dve uri in pol, od kočice do vrha pa še tri ali štiri.

In na koncu nam preostane še **Piz Linard**, 3411 m, najvišji vrh Silvrette; elegantna, pravilno grajena piramida, ki se od vseh strani kaže kot idealna podoba lepo oblikovane, mogočne gore. Nekoliko odročna lega in zelo zahteven pristop sta verjetno vzroka, da Piz Linard nikoli ni dosegel popularnosti Piz Buina, pa tudi mnogih drugih velikanov Silvrette. Zato bomo pri vzponu nanj uživali blagodejno tihoto prvobitne gorske narave, z vrha pa bomo ob jasnem dnevu uživali razgled, ki velja za enega najlepših v Alpah. Turo začnemo v kraju Lavin v Unterengadinu; po dokaj strmem vzponu skozi dolino Val Glims pridemo do kočice Chamanna dal Linard, 2327 m (dve uri in pol). Že od kočice sta v južni steni Piz Linarda jasno vidna dva žlebova; naš vzpon bo potekal po desnem (Weilennannrinne). Trajal bo od tri do štiri ure. Do vstopa v steno potrebujemo uro, nato se vzpenjamo po žlebu do zagruščene ali zasnežene terase sredi stene. Žleb lahko tudi obplezamo po skalah na desni (II); to je težje, a bolj varno zaradi zapadnega kamenja. Nad teraso se žleb nadaljuje; po njem plezamo navzgor do jugozahodnega grebena (II), po katerem gre laže proti vrhu, lahko pa že prej zavijemo na desno in naravnost pa razčlenjenem pečevju ter tako dosežemo najvišjo točko ponosne gore.

Literatura

- Günther Flaig: Silvretta alpin. Bergverlag Rother, München 2000.
 Manfred Korbaj: Die schönsten Dreitausender der Ostalpen. Pichler Verlag, Wien 2002.
 Peter Freiberger: Berge Tirols. Bruckmann, München 2000.

Zemljevida

- Österreichische Karte 169, 1:25 000.
 Österreichische Karte 170, 1:25 000. ●

Sedmi dan

*Je na božjem koledarju
že nedeljo pokazalo,
ko je Bog končal stvarjenje,
le par ščepcev mu je ostalo ...*

*... nekaj majhnih kratkih rek
in gozdov zelenih smrek,
košček modrega neba,
le za eno dlan morja,
nekaj špičastih gora,
par potokov, pa ravnice,
nekaj njiv, bregač, dreves,
da počijejo v njih ptice,
pa poljav, lazov, jam
košček krasa, trt, snega ...*

»No, pa bo deželica ...!«

*In nasmeh se mu raztegne
tja do božjih dveh ušes:*

*»Česa lepšega še nimam,
razen pravljličnih nebes!«*

*Pa pogladi se po bradi
in na čelo gube de:*

*»Glej, kako lep košček raja,
kakošno naj mu dam ime?!«*

*Kmalu dobra je ideja
mu na božji um prišla:*

*»Lepše nimam v celem stvarstvu,
naj bo to ... - SLOVENIJA!«*

Janez Medvešek

Piz Buin (3312 m)

Vrh zvonečega imena

✍ in 📷 Primož Zupančič

Piz Buin je gora, z lepo, temno vršno piramido, ki se dviga visoko nad vencem močno razpokanih ledenikov. Njeno ime uporabljajo razni proizvajalci za imena svojih izdelkov in zato marsikomu zveni znano, čeprav ne ve natančno, kje je. Leži v skupini Silvretta, ki je prav tako zaščitna znamka za razvpite turnosmučarske vezi, kakih sto kilometrov zahodno od Innsbrucka, na meji Tirolske in Vorarlberga. Na goro smo se povzpeli potem, ko smo »osvojili« Wildspitze, 3772 m, v Ötztalskih in Zuckerhütln, 3507 m, v Stubajskih Alpah. Piz Buin smo si zaželeli predvsem zaradi znanega imena na kremah in sprva mislili, da gre za kakšnega težko dostopnega štiritisočaka. Ko pa smo preverili na zemljevidu, nas je njegovih dobrih 3300m višine kar malo razočaralo. Pa vendar se je izkazal za lepšega in zahtevnejšega od najvišjega vrha Tirolske Wildspitze in najvišjega v Stubajskih Alpah, Zuckerhütln. Tudi če primerjamo med seboj omenjene gorske skupine, se nam Silvretta zdi nekaj posebnega. Verjetno zaradi zelenih travnikov po pobočjih gora, na katerih se pasejo konji, ledenikov ki segajo zelo nizko in seveda potočkov, ki drviyo skoraj izpod vsakega grebena v dolino.

Ker noben od slovenskih vodnikov ne opisuje tega čudovitega vrha, sem se odločil, da seznanim bralce Planinskega vestnika s Piz Buinom in opišem zelo pestro krožno smer, ki ponuja tako hojo po razpokanem ledeniku med seraki, kot tudi plezanje v kopni skali. Po mnenju mnogih spada med najlepše in najzanimivejše v Alpah.

Osnovni podatki

Dostop do izhodišča: Karavanški predor – Spittal – Lienz – Pustertal – prelaz Brenner – Innsbruck – Landeck – dolina Paznauntal – panoramska cesta Silvretta Hochalpenstrasse – Bielerhöhe, 2036 m.

Izhodišče: Umetno jezero Silvretta Stausee na Bielerhöhe, ob panoramski cesti.

Možnosti namestitve pod goro: Dolina Paznaun je zelo mondena, verjetno z malo kampi, zato priporočamo prenočevanje v planinski koči Madlenerhaus, 1986m, blizu izhodišča (81 ležišč, odprta je od odprtja Hochalpenstrasse do začetka oktobra) ali pa v mondenih hotelih in penzionih vzdolž doline.

Počitek na vrhu Piz Buina, v ozadju Piz Fliana (levo) in Piz Linard (desno)

Koča na turi: Wiesbadener Hütte, 2443m, (160 skupnih ležišč, 40 ležišč v sobah, 16 v zimski sobi, odprta od konca junija do začetka oktobra).

Višinska razlika: 1300 m.

Čas vzpona: 6 ur.

Čas sestopa: 4 - 5 ur.

Težavnost vzpona: Zelo zahtevna ledeniška tura s skalnimi odseki do II. tež. stop. Ledeniška oprema je obvezna (plezalni pas, vrv, prusiki, vponke, cepin, dereze, čelada).

Najprimernejši čas: Prva polovica julija.

Vzpon

Začnemo na Bieleröhe ob panoramski cesti Silvretta Hochalpenstrasse in nadaljujemo po vzhodni zajezivitvi umetnega jezera Silvretta Stausee do konca. Tam že zagledamo smerokaz za kočo Wiesbadener Hütte, na kateri piše 2 uri 30 minut. Sledimo kolovozu ob jezeru do izliva glavnega potoka vanj. Tu se desno odcepi pot h koči Klostertaler Hütte, mi pa sledimo kolovozu, levo ob potoku. Sčasoma se kolovoz le začne vzpenjati in oddaljevati od potoka v leva

pobočja. Na koncu po nekaj serpentinah zagledamo kočo, vendar šele ko smo že skoraj pri njej. Tu je najbolje prenočiti.

Zgodaj zjutraj krenemo naprej po pobočju in ledeniški moreni, kjer pridemo do odcepa poti, ki pelje desno k potoku in naprej na ledenik Ochsentaler Gletscher, kjer bomo sestopili. Mi pa nadaljujemo levo navzgor, do ledenika Vermuntgletscher, po njem naprej, kjer se malo pod sedlom Vermuntpass usmerimo na desno. Vrh obidemo na severni strani zmerno strmo navzgor, dokler ne pridemo do vznožja grebena Wiesbadener Grätle, ki poteka severozahodno od Piz Buina. Tu moramo biti pazljivi, da nas mogoče že shojena zgrešena sled ne zapelje predaleč, kjer se zdi prehod čez greben lažji. Pravčasno se moramo usmeriti ostro nazaj proti samemu vrhu in poiskati pravo smer na greben. Tu se začne najtežji del vzpona, orientacija je zapletena, sledi v suhi skali niso vidne. Najtežje bo za prvega, katerega bodo klini s trakovi opozarjali, da je v pravi smeri in skozi katere bo varoval ostale. Po približno dvesto višinskih metroh plezanja (tudi dobre dvojke) pridemo skoraj na greben, prečimo na isti strani malo proti

vrhu, kjer najdemo prehod na ledenik. Tu bomo zopet nadeli opremo za hojo po ledeniku, vendar ne za dolgo. Vršno kupolo obidemo po zahodni strani na sedlo Buinlücke, 3056 m, od tu proti vrhu pa snega zopet zmanjka. Levo, gledano proti vrhu, se počasi začnemo vzpenjati po navaljenih skalah, dokler nam 20 m visok kamin, ki je skoraj nad zahodno steno, ne povzroči novih preglavic. Tu bo zopet odločilna vloga prvega v skupini, ki bo ostale skozi klin na vrhu kamina lahko varoval (težavnost II. stopnje). Kamin lahko tudi obidemo po levi strani, vendar zaradi pogostega ledu, izpostavljenosti in padajočega kamenja, to smer odsvetujemo. Skozi kamin pridemo na vršni del kupole in samo še nekaj ključev po izhोजeni stezi nas loči od križa na vrhu Piz Buina. Od kočice Wiesbadener Hütte se bomo vzpenjali 3 ure in pol.

Sestop

Sestop poteka do sedla Buinlücke po isti poti. Tu se lahko odločimo za sestop po smeri vzpona, vendar je zaradi stene pod grebenom Wiesbadener Grätle le-ta težak, prav bi prišel spust z dvojno vrvjo. Zaradi velikih ledeniških razpok poleti, pa je verjetno to edina možnost. Sestop po ledeniku Ochsentaler Gletscher je namreč enostaven v zgodnjem poletju, ko še ni velikih razpok. Iz sedla v velikem loku obidemo razpokan ledenik proti stenam Silvretthorna, 3244 m, nato pa moramo prečiti kar nekaj razpok v levo proti stenam in se izogniti serakom, ki se lomijo v dolino. Pod seraki se kopna pot začne v smeri proti koči Wiesbadener Hütte čez travno kopo Grüne Kuppe, kjer se malo vzpne. Pot se priključi smeri vzpona, ko prečimo moreno in potok ledenika Vermuntgletscher. Hojo po ledeniku Ochsentaler Gletscher v nozozapadlem snegu, brez sledi ter pozno poleti odsvetujemo. ○

Ledeniška razpoka na Ochsentaler Gletscherju, v ozadju Piz Buin

Aleš Koželj in Tomaž Humar

Čez Lastovko preko južne stene Aconcague

Pogovarjal se je: Silvij Morojna
Fotografije: Silvij Morojna, Tomaž Humar
in Aleš Koželj

Sivolos možakar v priročnem skladišču v kraju Puente del Inca se je predstavil kot Fernando Grajales. »Hja, iz Slovenije sta? In poznata Dinka Bertoncija pa Petra Podgornika?« naju je s Špelo vprašujoče pogledal. Že po nekaj minutah pogovora pa smo ugotovili, da je prav on vodil legendarno Argentinsko odpravo na Daulagiri leta 1954. In da je Dinko, slovenski Andinist iz Argentine, bil dejansko prvi Slovenec, ki je plezal v najvišjem pogorju sveta! S posebnim spoštovanjem pa je gospod Fernando govoril o Primorski odpravi iz leta 1982. Takrat so Pavel Gantar, Ivan Rejc in brata Podgornik preplezali prvenstveno Slovensko smer.

Skoraj 10 let je že minilo od mojega srečanja s starosto argentinskih himalajcev, ko me je Tomaž poklical le nekaj dni pred njegovim odhodom pod južno steno Aconcague. Pravzaprav z namenom, da bi mu posredoval nekaj telefonskih števil. Pa sva med pogovorom ugotovila, da sem pod steno že stal, da lahko pošljem fotografije za njegovo spletno stran in da mu bo verjetno tudi kakšen moj nasvet »od tam doli« še kako prav prišel. Potem, ko se je pojavila prva skopa novica o njegovem novem cilju na spletni strani www.humar.com, so me nekateri spraševali: »Kako pa sedaj? Kaj se dogaja in kaj je novega?« Samo počakati moramo na novice, sem jim odgovarjal, stiskal pesti in mu želel najboljše. Tudi meni se resnično ni sanjalo, da Tomaž tokrat ne bo plezal solo ...

Tomaž

Tomaž, v začetku decembra smo redki znanci in tvoji najbližji vedeli, da je po plezanju v najvišji steni na svetu, Rupalski steni Nanga Parbata, pred teboj spet nov izziv. Kako to, da tokrat nisi plezal sam?

Splet naključij (ki ne obstajajo, he, he ...) se je zasukal tako, da je Aleš ostal brez soplezalca za Aconcaguo. Fant, s katerim je načrtoval odpravo, je odnehal. Sam se do zadnjih dni nisem mogel odločiti, ker sem v bistvu načrtoval, da bom spet plezal sam. Potem pa se je znova izkazalo, da je bilo tako, kot se je izteklo, še najboljše.

Že pred odhodom si načrtoval novo smer v levem delu stene. Kako se je potem zgodba odvila?

Po pristanku v Santiagu de Chile sva se s prvim taksijem odpeljala v argentinsko Mendoza.

Nabavila sva hrano in dovoljenje za vstop v Nacionalni park Aconcagua, naslednji dan pa sva že hodila pod najin cilj. Tako hitro je vse potekalo. V obupnem vremenu sva opravila aklimatizacijo na sosednjem vrhu Mirador in počakala na izboljšanje zares groznega vremena. Vstopila sva kakšnih 500 m bolj levo od Slovenske smeri iz leta 1982. Prvi plezalci – Primorci Ivan Rejc, Zlatko Gantar ter brata dvojčka Peter in Pavel Podgornik – so opravili zares veliko, občudovanja vredno delo. Vendar tudi najina smer ni bila mačji kašelj. Mislim, da je najtežja v celi, 2500 m visoki steni! Razmere za plezanje sva imela mešane – od ledu v zaledenelih slapovih, ki so bili celo previsni, do krušljive skale in prehodov med seraki in skalnimi stenami. K sreči so bile padajoče pošiljke, že za začetek sem dobil lep kos na glavo in ramena, bolj majhnih dimenzij. Pa tudi seraki so mirovali, sicer sedaj ne bi mogel o tem govoriti! Najbolj zoprni je bil prehod čez Guanakov greben – pršič v 70-stopinjskem naklonu, na podlagi pa mešanica gnajsaste in drobljive skale ter črnega ledu. Nekaj sto metrov plezanja v prečenju brez kakršnega koli varovanja! Noro! Plezanje skalne stopnje krepko čez 6000 m pa je zaradi redkega zraka na višini tudi posebna zgodba. Zadnji dan sva porabila za prečenje z južnega na glavni vrh, od tam pa sva v dveh urah in pol zdrvela navzdol po normalni smeri do baznega tabora.

Je bilo med plezanjem vreme lepo?

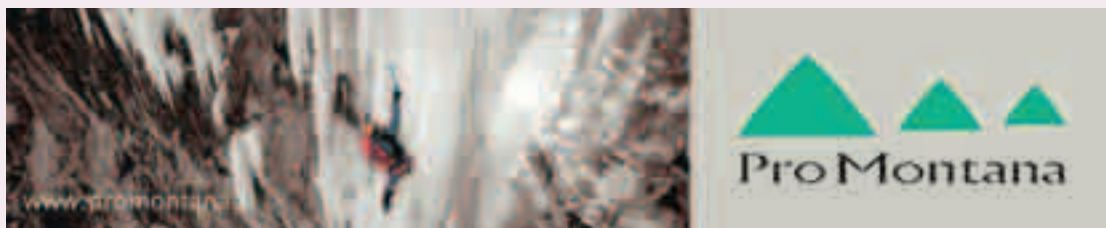
V bazi sva imela 14 dni res slabega vremena. Pihal je močan veter, snežilo je, skratka obup. Vodniki, ki vodijo na vrh po normalni smeri, so mi zatrdili, da v zadnjih 15-ih letih, kolikor so v tem poslu, še ni bilo takšnih razmer. Gora pa je ogromna, razdalje so neverjetne in v viharju se mimogrede izgubiš – za vedno. Potem sem poklical domov Natašo (zdravilko in bioenergetičarka) in vreme se je uredilo! Če bi naju močnej-

še nevihte ujele v smeri, bi naju lahko kar odpisali. Južna stena Aconcague je prepaden zid in vrnitev po preplezani, kaj vem, polovici smeri, je nemogoča. Plezala sva v pravem alpskem slogu – nič fiksnih vrvi, nobene povezave z dolino ali prejšnjega ogleda smeri, brez radijske zveze, podpore iz tabora, pomoči prijateljev ali česa podobnega. Preprosto sva morala preko. Pet dni (in pet noči) je bilo potrebnih, da sva po predvideni smeri v levem delu ogromne stene, levo od Slovenske smeri, priplezala čez rob grebena. Še en dan sva porabila za prečenje do vrha in spust v dolino.

Kako sta se ujela in razumela z Alešem?

Odlično! Zanj je bilo plezanje v takšni smeri zagotovo povsem novo doživetje. Sicer se je že udeležil razvpite alpinistične odprave Janak 2002 v Nepalju in s svojimi 29-imi leti tudi ni več rosno mlad, vendar je plezanje v takšni, objektivno zelo nevarni steni pod najvišjim vrhom Andov (in obeh Amerik) čisto druga zgodba. Ali

(Aleš) je v ledu plezal zelo suvereno. Težave za vse mlade gamse nastopijo v takšnih butastih razmerah – ko je skala krušljiva čez mero zdravega razuma, pa ko je ves teren samo malo pobeljen, posladkan s snegom in ne drži nič. Malo je pomrznil po prstih na nogah, vendar ne bo potrebna kakšna amputacija. Malo počrneli prsti, kak noht se bo odluščil in mir. Sam sem imel malo pomrznjene, mehurjaste roke, pa sem tega že navajen. Vseeno pa je bil to eden mojih najtežjih vzponov doslej! Po šestih letih sem prvič spet plezal v navezi. Zadnji, s katerim sem bil na štriku, je bil Johan, za Aleša pa lahko rečem samo to – rodil se je nov »mucek« z dobro nabrušenimi kremplji!

Kje je bil najtežji del smeri?

Teško bi rekel, ker je bilo več delov, ki so bili zahtevni. Celih 150, skoraj 200 m slapu, težkega kot Lambada! Totalen šus! Sicer je bil led zalepljen na skalo, vendar je bil votel, svečke z luknjami! Črn pesek in kamenje vmes, ponavadi ogabno, vendar veličastno visoko. K sreči je bil

ponavadi kakšen kot, da si lahko tudi previsne odstavke plezal v razkoraku. Prvi raztežaj je plezal Ali naprej kar z nahrbtnikom, pa je kmalu spoznal, da tako ne bo šlo in ga je obesil v klin. Na eno 8 mm vrv sem privezal nahrbtnik, z drugo pa je varoval mene. Vendar te na varovališču, ko plešaš za njim, ne more tako zategniti, da bi lahko počival, ker je vrv preveč raztegljiva! Ko plešaš z nahrbtnikom te tako močno navije v raztežaju, dolgem 60 m, da ti ni nič jasno. Ali pa najin izstop: previsna skala, zelo krušljiva prvih 30 m, konglomerat, ali zlezeš ali pa ne, zadnjih nekaj metrov pa je bil, zanimivo, granit in varovališče na »alienih«. Vse skupaj pa kot ena kremšnita, vse kar primeš, se zdrobi. Kar koplješ in nekako nekam pririneš, takšno je bilo. En mesec prej sva »drajtulala« in sva se navadila plezati z derezami po skali, kar je bilo zelo dobro. Sredi smeri pa luknjast črn led, samo tri navoje zaviješ z lednim vijakom in si prišel do kamnov, strmo ko prasica, kakšnih 70-80 stopinj naklona. Sem spodaj mislil, da bova šla tam zgoraj »kar peš«! Pa sva morala ves čas plezat – na grebenu pa je pihalo, močno je pihalo! Sva bila kar »zgonjena« in šlo mi je predvsem zato, da ne bi tisti dan ostala v skalah. Na Ama Dablamu sva z Vanjo ostala v skalah in potem celo noč visela v štrikih. Tega si tukaj nisem želel!

Omenil si dogajanje zadnjega dne in občutke na vrhu?

Spala sva skoraj do opoldne in plezala proti južnemu vrhu – neskončno daleč, pa višina in žeja. Od tam pa sva že videla, da proti glavnemu vrhu hodi precej veliko ljudi. Žejna sva bila kot kaktusa sredi puščave, pa naju nihče od ljudi, ki so po normalni smeri peščili na vrh ni niti poslušal. K sreči sva srečala dva fanta in punco iz Mehike. Beseda da besedo, spomnimo se mojega prijatelja Carlosa Carsolia in dali so nama en liter zlata – toplega čaja, ki sva ga zvrnila v trenutku. Potem sva šla kot se spodobi, kot da bi šel na britof v sami srajci, na vrh. Na rokah sem imel rokavice od Johana, Salewa, točno tiste, ki jih je pustil na vrhu Nuptseja, da sem kar malo zavekal na vrhu. Eno uro sva bila gor, potem pa v 2 urah in pol sestopila do Plaza de mulas. Tam je bilo super, tam je hotel in tam je bilo res dobro; tako dobro, da smo že malo proslavili.

Aleš

Aleš, tvoje ime je relativno malo znano na alpinistični sceni. Plezanja s Tomažem verjetno nisi načrtoval vnaprej. Kako sta se končno le dogovorila za sodelovanje?

Že pred kakšnim letom dni sem se dogovoril z Matejem Mošnikom, da bova poskusila preplezati južno steno Aconcague. Žal je imel lep čas probleme z bolečim kolonom. Poklical je Tomaž in me vprašal, če lahko gre hkrati z nama zaradi enostavnejše administracije, urejanja letalskih kart, dovoljenja za narodni park itd. Na koncu pa sva ostala sama s Tomažem, zadnji mesec ali dva skupaj trenirala skoraj vsak dan, plezala sva v plezališčih, pa v višjih stenah, v Koglu in tako ...

Kako si se počutil, ko si prvič od blizu zagledal steno, vajin cilj?

Kaj pa vem, nič se nisem prestrašil ali kaj podobnega, kljub temu, da je stena res ogromna. Tako in tako potrebuješ nekaj časa, da se pod steno »udomačiš«, da se navadiš na okolje, ki je fantastično. Tega ne moreš narediti kar v enem dnevu ali dveh. To niso Alpe, ko popoldne prideš in naslednji dan zgodaj vstopiš v smer. Res moraš začutiti, kako stena »diha«, kako živi.

Aklimatizacijo sta opravila v isti dolini, nad babinim taborom Plaza Francia?

Ledenik je bil razbit, da Bog pomaga. Na fotografijah Petra Podgornika pred 25 leti je izgledal lep, raven kot »špegel«. Zdaj pa je bil to skoraj neprehojen blodnjak serakov, skal, vode in ogabnih ledeniških razpok. Do vstopa v Francosko smer sredi stene sva že še nekako prišla, potem pa se ni dalo več naprej. Več kot uro od baze navzdol sva morala sestopati, da sva nižje našla nadaljevanje proti najini smeri. Sicer pa sva ledenik prečila proti vrhu Miradorja, na jug, za aklimatizacijo. Enkrat sva spala 4500 m visoko, drugi dan šeststo metrov višje, tretji dan pa sva zlezla na vrh, 5500 m visoko. Še dan spanja v šotoru in aklimatizacijo sva zaključila.

Kaj te je najbolj presenetilo, česa nisi pričakoval, pa se je zgodilo med plezanjem?

Kakšnih večjih presenečenj mi plezanje ni prineslo, razen tega, da si nisem mislil, da bom pomrznil.

Tomaž in Aleš na vrhu Aconcague

Se mi zdi, da je potekalo vse precej gladko in tekoče. Edino ta ledenik nama je povzročal kar nekaj težav. Sicer pa je cela stena grozno podrta, skala je obupno slaba, bolj pokončen humus in naloženo kamenje kot kaj drugega. Podoben je led, z razliko, da so strma snežišča delikatna, polna kamenja, peska na črnem ledu, ki je v slapovih zelo svečkast. Zgornja prečnica je bila razred zase – strm pesek, pomešan z ledom, na vrhu pa pršič, tako da sva vse zlezla brez varovanja, precej zahtevno in nevarno. Z višino, redkim zrakom in aklimatizacijo nisem imel problemov. V življenju sem že stal 6700 m visoko, tako da sem približno vedel, kaj me čaka.

In kako je bilo sicer v smeri?

Že čez prvi skok, ki je bil kopen, je tekla voda, ker ni bilo dovolj mrzlo. V vpadnici pod seraki, kjer poteka smer Ruleta, pa je sploh tek cel slap vode. Višje sva plezala čez serake in vmes je Tomaža lepo zalila voda. Sicer zaradi nevarnosti padajočega kamenja nisva plezala ponoči, ni bilo potrebno. S snegom pa je verjetno vsako leto slabše. Suhe zime so opravile svoje in je čez skale samo poprhl, bolj malo je resnega snega. Tudi zato sva vzela s seboj malo več plina, za topljenje ledu za vodo. Sicer pa si se moral navaditi, da med pijačo in hrano vedno po malem hrusta med zobmi zaradi peska, ki je stalno med snegom.

Kakšno je trenutno stanje tvojih omrzlin?

Pomrznil sem tretji dan na dveh prstih na rokah. Samo blažje omrzline so to bile, ki so se že uredile. Na levi nogi pa sem pomrznil zadnji dan in še sedaj se ne počutim dobro. Rane se mi gnojijo in mehurje še imam. Saj tudi ni prvič, da sem pomrznil. Kakšnih večjih posledic pa verjetno ne bo.

Če bi vaju ujelo v zgornjem delu stene slabo vreme – kaj bi storila? Bi se spustila nazaj? Je bilo to možno ali bi preprosto morala preko vrha v dolino?

Če bi močno snežilo, bi morala kar počakati na kakšnem varnem mestu v steni. Že če je zvečer malo padal sneg, je kar dobro plazilo preko stene. Mislim, da bi bilo zelo težko sestopiti in bi morala kar počakati. Hrane sva imela, če bi malo varčevala, za kakšnih 10 dni in bi se že nekako preko vrha prebila nazaj pod steno. Sicer pa je tudi na aklimatizaciji grozno pihalo. Plezala sva »cug-cug«, ves čas sva bila navezana,

od prvega slapu po vstopnem snežišču do vršnega grebena, v bistvu celo smer!

Kako si se počutil na vrhu?

Zadnjo noč sva prespala že na grebenu pod južnim vrhom. Pozno sva vstala in šele ob 12.30 začela s plezanjem. Za začetek je bilo tako malo snega, na severni strani grebena pa je sploh bila skala kopna. Zato sva izmenično poplezavala desno in levo od grebenske razi, kombinacija, malo sem in tja, III.-IV. stopnja. Vse je še bilo v redu, dokler nisem zagledal glavnega vrha, ki se mi je zdel grozno daleč na tej višini. Nisem si predstavljal, kako bova še isti dan zlezla gor in sestopila proti dolini. Pa je potem nekako šlo, hitro sva prilezla na normalno smer, ki je bolj shojena strma pot. Zaradi žeje se mi je kar malo bliskalo pred očmi, ko je Tomaž »nažical« liter pijače, toplega čaja. Potem sva se počutila 100 % bolje in sva šla lepo hitro na vrh. Še megle so se razkadile, da je bil razgled res lep. Tam sva uživala od petih popoldne eno celo uro. Sledil je hiter sestop po gruščnati poti v bazni tabor Plaza de mulas! Šibala sva dol, da bi se lahko končno pošteno odžejala in napila vode ali čaja.

Si imel občutek, da Tomaža pri plezanju kaj ovira poškodba nog – eno ima krajšo, druga pa je veliko slabše gibljiva v gležnju?

Ne ovira ga v tako veliki meri, da bi se to močno poznalo pri plezanju. Zagotovo pa bi Tomaž lahko samo ležal doma in počival, če ne bi imel neverjetne, živalske volje – do treninga, plezanja, do življenja na splošno.

Ali bi se še kdaj rad navezal s Tomažem na isto vrv pod kakšno podobno zahtevno steno?

O tem se še nisva nič pogovarjala. Malo se mi morajo zaceliti te omrzline, sicer pa sem se med vzponom zares veliko naučil in zaradi vsega tega sem Tomažu res iskreno hvaležen! Pravzaprav sem bil presenečen, ker se je odločil za plezanje v navezi, z menoj. Bi pa še šel, saj me že sedaj pošteno srbijo prsti. Prijatelji grede poleti v Peru, na žalost pa je tako, da na svetu ne obstajajo samo želje, ampak tudi finančne težave, he, he ... Zdaj si še najbolj želim, da bi lahko šel spet v domače gore! ○

**TRGOVINA
POHODNIK**

UŽITKI V NARAVI

Specializirana trgovina za pohodništvo,
gornišstvo, alpinizem in potovanja.

**Prodajamo izdelke blagovnih znamk
BERGHAUS, SALEWA, MAMMUT,
KARIMOR - tekstil, obutev in tehniko.**

**Pohodne hlače SCHÖLLER - razni modeli
pod blagovno znamko POHODNIK.**

Tel.: 01 5852630, Fax.: 01 4280429

www.univet.si | info@univet.si

**Univet d.o.o.
Šmartinska 152
Hala A, zg. pritličje**

**ZA PLANINSKA DRUŠTVA
POPUSTI IN AKCIJE**

Breme 30-ih let, legend, epskih zgodb in enega čevlja

✍ in 📷 Marko Prezelj, 📷 Steve House

»Najprej preplezava tole, potem se pa lotiva še nečesa bolj zanimivega,« je z nagajivim nasmehom v ameriški štajerščini povedal Steve.

»Česa pa?«

»North Twina.«

»Kaj je to?«

»Stena na sliki v Barryjevi sobi.«

»Kje pa je ta stena?«

»V Kanadi.«

Dobil sem občutek, da preizkuša moje odzive, zato sem utihnil. Stena je bila res videti zanimiva, vendar ne tako izjemna, da bi moral vedeti vse podrobnosti.

Na dan, ko bi morala oditi iz Canmora proti jugu – z Markom Twightom sem bil dogovorjen za predavanje z diapozitivi v Boulderju – je Steve s pomenljivim izrazom na obrazu in z listkom v roki prišel iz Barryjeve sobe.

»What?«¹

»Five suns,«² je rekel in mi porinil listek z zapisano vremensko napovedjo v roke.

»So?«³

»We go. North Twin!«⁴

»Kaj pa predavanje?«

»Saj ga bova ujela. Če ne, bova pa zlezla na goro in nama bo vseeno zanj. Mark pravi, da se svet ne bo podrl zaradi enega predavanja manj.«

»O. K. I don't trust to the weather forecast but if nothing more I will see some new mountains.«⁵

Steve je pripravljal prtljago kot za majhno ekspedicijo. Njegovo navdušenje je bilo neomajno, čeprav nisem zavzeto sodeloval.

»Koliko klinov, zatičev, vponk ...?«

»Kaj vem? Pojdiva lahka, iz take stene se lahko vrneva kadar koli,« sem ga »spodbujal«.

¹ Kaj?

² Pet sonc.

³ In?

⁴ Greva v North Twin!

⁵ Prav. Vremenski napovedi sicer ne zaupam, ampak če ne drugega, bom vsaj videl kakšno novo goro.

Marko na začetku ključnega raztežaja

»O. K.,« je rekel in še bolj skrbno prekladal opremo. Velikodušno mi je posodil rokavice in puhovko, tehnična oprema je bila pa tako ali tako vsa njegova.

Dvesto kilometrov vožnje je hitro minilo. Na obcestnem parkirišču je Steve vnesel v GPS koordinate zelenega sestopa, jaz pa sem odšel iskati prehod prek rečnih naplavin do ozke soteske, iz katere naj bi se strmo vzpela skozi zaraščen gozd. Oblačno nebo me je sililo k misli: »No, spet so se zmotili. Five suns², pa kaj še! Se bova že jutri obrnila proti domu, ne da bi sploh videla to famozno steno?«

Naslednje jutro sva si oprtala težka nahrbtnika in ob pomoči kamnitih možicev, ki sem jih postavil prejšnji večer, prišla do roba soteske. Steve si je hitro nataknil smuči in se zagnal v breg. Zaradi gostega vejevja sva se strmo vzpenjala. Iz oblakov nad nama je občasno priplesala kakšna snežinka. Nekajkrat sem pomislil na »five suns², a sem bil raje tiho.

Kmalu sva se nekoliko spustila do struge potoka, ki je v slapu padal v sotesko, ob kateri sva lomila vejevje. Na drugi strani sva zagledala stare, zamedene sledi. Francoza. Deset dni pred nama sta tod hodila Christophe Moulin in Sam Bie. Njuna resnična namera se je nekako zgubila v nakladaških debatah.

Steve ni dvomil: »Kdo pa bi hodil tako daleč samo zato, da bi prespal v bivaku? Prepričan sem, da sta šla v North Twin.«

Smuči so se pogrezale skozi skorjo in se zapletale v veje, dokler nisva prišla do čelne morene ledenika. Močnejši veter je nosil debele snežinke. Nisva govorila. Steve je na nekem mestu krenil drugje kot jaz in tako sva se za debelo uro razšla. Vsak po svoje sva jo mahnila proti nekakšni sedlasti škrbini z imenom Wooley Shoulder. Visoko v strmini pod škrbino mi je Steve od spodaj zavpil, da je prehod veliko bolj na desni, kot sem se namenil jaz. Po mojem dolgem prečenju sva bila spet skupaj.

»Komaj čakam, da vidim to pošast,« sem pripomnil.

»Kaj je pošast?«

»Prijazen ‚beast‘.⁶ Tisti iz pravljic za otroke. Cel kup truda in vsaj pol pravljice je treba, da ga sploh kdo vidi.«

Steve se je določil za prostovoljca pri gaženju zadnjih petdeset metrov do rame, s katere

se odpre prvi pogled na North Twin. Gaz, ki jo je pustil za sabo, je bila slabša kot nič. Prav vsaka stopinja se mi je podrla tako, da sem med drsenjem navzdol uničil več spodnjih. Namesto palic sem vzel v roke smuči in se zadihan privlekel tik pod rob; tam me je že čakal neučakani Steve.

»Vidim, da se ti vse podira.«

»No, kakšna je pošast?«

»Pridi, pridi ...« se je privošljivo smehljaj med fotografiranjem.

Bolj kot vertikala me je presenetila horizontala. Do stene je bilo še daleč, pa še sestopiti je bilo treba globlje, kot bi mi bilo ljubo po poldnevem vzpenjanju. Ščepec tesnobe sta primaknila še sneženje z vetrom in oblak, ki je zlovesče zakrival zgornji del stene, »glavo pošasti.«

»Ja, je kar lepa stena, ne? Pa sestopiva.«

Sestopila sva približno petdeset metrov po nekakšnem skrilstem pobočju do snega. Nataknil sem si smuči, lovil ravnotežje pod težo nahrbtnika in sam zase zabrunda: »Zdaj bo burleska.«

»Kaj je burleska?«

»Vrsta filma. Komedija.«

Na začetku »smučanja« je še kar šlo. Sneg je bil razmeroma trd, kmalu pa sem zapeljal na skorjo in s prehitro reakcijo povzročil prvi padec. Z zajetnim nahrbtnikom na ramah se nisem mogel pobrati, zato sem ga moral sneti. Vsakič. Steve je v mehkih čevljih odlično smučal in me je potrpežljivo čakal. Ko je oznanil, da bova odložila smuči, sem bil kar vesel, da se mi ne bo treba več pobirati. Pojedla sva nekaj malice in med sneženo nevihto zapičila smuči v sneg. Sedel sem na nahrbtniku in strmel proti škrbini, s katere sva sestopila.

»Tamle nekje bova prišla dol,« je Steve sestavljaj turo.

»Najbolje, da greva kar pod steno,« sem rekel in začel hoditi.

Poznal sem ta občutek. Z vsakim korakom je bila stena večja in dlje.

»Najprej morava najti sestop pod steno, potem bova pa videla,« sem si mislil. Medtem je Steve našel prehod prek stopničaste skalne stopnje. Niže v grapi sva skakala s kamna na kamen, dokler se nisva začela udirati v skorjast sneg. Steve se je pred mano plazil po kolenih. »Pravo čaščenje,« sem si cinično mislil, a sem se po dveh

globokih, nepričakovanih ugrezih tudi sam začel plaziti kot kak romar. Kmalu sva imela dovolj »romanja«, pa tudi nasprotujoči si mnenji o najbolj racionalni varianti dosega rešilnega morenskega roba. Ker sem imel vlogo »skorjelomca«, sem preslišal »prepričevanje prepričanih« in nekako prišel do spihanega roba, po katerem sva hodila kot po vrvi. Tik preden se je strma morena dotaknila stene, sva se usedla.

»Čudno je videti. Ne vem, ali imava dovolj klinov,« sem cmokal med žvečenjem klobase.

»Ja, veliko manj ledu je, kot sem mislil ... zgoraj ga ni nič.«

»Pa popr. Poglej, koliko nepredelanega snega je na poličkah ...«

Potem je pihnil veter in mi odnesel gamaše dol na ledenik.

Jaz sem zaklel, Steve je bil tiho. Nataknil si je dereze in po strmem pesku hitro odpikal na ledenik.

Med iskanjem gamaš sem sestopal skozi ozek peščen žleb in prožil prah, katerega najbolj fina frakcija se je ob pomoči vetra neizbrižno nalepila name. »Mister Clean«⁷, kot me je v trenutkih mojega pretiranega perfekcionizma klical Steve, je v mislih spet preklinjal. Medtem je Steve brez besed pobegnil naprej. Ko so ledeniške razpoke načele njegovo samozavest, me je počakal. Z veseljem sem se navezal nanj. Levo nad nama so se občasno lomili seraki in zganjali tak trušč, da naju je ob pogledu na sveže ledene kose pod nogami postalo kar malo strah.

»Misliš, da bo prišlo do sem?«

»Kaže, da bo. Pa ne zdaj. Pojdiva pod steno, tam je manj nevarno.«

Zadnje pol ure sva zamaknjeno strmela v bel jezik, ki se je vlekel z levega roba seraka prek zgornjega dela skalne pregrade na začetku stene.

»Uh, strmo je. Saj sploh ni ledu. Nekakšen čuden nalepljen sneg.«

»Ja, tudi serak ni tako pohleven, kot se je zdelo od daleč. Glej, kakšne napoke ima.«

»Mogoče tamle na desni ...?«

»Aha. Pojdiva še malo, da prideva iz vpadnice.«

»Dajva, splezajva do tistega snega. Tam lahko bivakirava, zjutraj se bova pa odločila, kako in kaj.«

»Prav.« Steve je že pikal vabljivi led nad sneženim stožcem pod steno.

Pohitel sem za njim na udobno stojišče pod skalno stopnjo.

»Grem malo pogledat tjale gor. Mogoče je tam primerneje za bivak.«

Plezal je počasneje, kot sem pričakoval. Prestregel je mojo misel in začel godrnjati, da je utrujen. Po dvajsetih metrih je obesil nahrbtnik na veliko lusko, pritrtil vrvi in se utrujen spustil na stojišče. Z navdušenjem sem začel kopati polico za bivak. Med večerjo sva opazila, da se je zjasnilo. Mount Alberta se je bleščala v lunini svečavi. Steve je zanosno ugotovil, da se že samo za ta razgled spleča priti sem. Brez dvoma.

»We should decide where to continue our climbing after the snowfield,«⁸ je rekel med večerjo.

»Why?«⁹

Z živčnim glasom je zabrundal: »That we will know where to go for.«¹⁰

»We can decide about that tomorrow when we will see the conditions,«¹¹ sem izrekel, v mislih sem pa vedel, da se bova morala jutri srečati predvsem z razmerami v svojih glavah. Zakaj sprejemati odločitve za jutri, ko so razmere v moji glavi prilagojene le na tukaj in zdaj? Končno sem zares začutil razliko v najinem pristopu do te plezarije. Zame je bila to le še ena zanimiva tura, na kateri sem se želel preizkusiti, Steve pa je ves čas nehote »tovoril« epske zgodbe najin角度 predhodnikov, temeljne kamne za junaški pobeg, ki bi v najinem primeru pomenil zapleten sestop in uvrstitev na razmeroma dolg seznam legendarnih »osmoljencev«.

»Steve, Steve! Zaspala sva,« sem ga stresel, ko sem opazil, da je že povsem svetlo.

»Koliko je ura?«

⁶ Pošast.

⁷ Gospod Čisti

⁸ Morala bi se odločiti, kje bova nadaljevala od snežišča dalje.

⁹ Zakaj?

¹⁰ Da bova vedela, kam iti.

¹¹ O tem se lahko odločiva jutri, ko bova videla, kakšne so razmere.

¹² Mislim, da si se ti že odločil, da ne bova nadaljevala.

¹³ Od kje ti ta ideja?

¹⁴ Prespal si alarm in zdaj se ti nikamor ne mudi ...

¹⁵ Nič se nisem odločil. Oba sva zaspala, jutranjih opravkov pa ne moreva preskočiti. Ne pretiravaj! Spakirajva in začniva s plezanjem!

Steve v prečki pod tretjim bivakom

»Skoraj osem. Nisem slišal zvonjenja,« sem suho povedal in začel oživljati kuhalnik.

Steve je molče pospravljaj spalko. Vprašanje, kaj bova zdaj, je frlelo okoli naju, dokler nisva popila kave.

»I think, that in your head is already decided that we will not continue,«¹² je med prekladanjem opreme zarenčal Steve.

»Where did you get that idea?«¹³

»You slept over alarm and you are not in a hurry now ...«¹⁴

»In my head is nothing. We both slept over alarm and we can't overtake morning business. Don't exaggerate! Let's pack and start climbing.«¹⁵ Očitno je bilo, da ga moja sproščenost ne pomirja.

Steve se je za dokončanje zvečer začetega raztežaja pripravil brez ihta. Po vrvi je splezal do mesta, kjer je bila pritrjena, nato pa se mojstrsko povzpela na stojišče. Prvi skalnati del, ki ga je preplezal že zvečer, sem s težkim nahrbtnikom kar hitro odpravil. Mrko se je sklanjal močno iz vertikale in me spodbujal: »Daj, priverži nahrbtnik. Ga bom potegnil.«

Nisem si dal dvakrat reči, ker sem že zaplezal v popolno navpičnico in v skali iskal drobne razčlembe za cepine.

»This is fun. But I will take down the leashes. They are making me nervous.«¹⁶ Skušal sem ga razvedriti, pa mi ni uspelo. Hitro sva se zamenjala in že sem preplezal kratko prečko. Sledil ji je tanek leden jezik, ki je že nekoliko odstopil. Sredi prečke sem zataknil zatič in se počasi premikal proti sredini ledene skorje, kjer sem se nadejal naslednjega dobrega varovanja. Nekajkrat sem poskusil v žlednato poč zatakiniti droben zatič, zamomljaj: »ma, k...c ga gleda,« in previdno splezal prek previsa do majhne zaplate trdega snega, na kateri sta okla prijazno zaškripala. Zdaj sem že užival v plezanju. To, da sem snel paščke, me je le še sprostilo. Na prvem solidnem stojišču sem potegnil nahrbtnik k sebi in varoval Steva, ki je spoštljivo pripraskal za mano. Preplezala sva še en dolg, nezahteven raztežaj do roba seraka in začetka snežišča.

»Se bova razvezala?«

»Seveda.« Steve je že vlekel svojo vrv naprej.

»I think that we are getting inertia now,«¹⁷ sem omenil, ko sem zamenjal Steva pri delanju stopinj.

»I'm still a bit nervous.«¹⁸

»Why?«¹⁹

»Comparing to you I'm still full of legends and epics connected to this face, but you just want to climb.«²⁰

»I noticed that your rucksack is full of legends.«²¹

»Stop talking and keep your inertia,«²² je Steve končal moje duhovičenje.

»Zaplezajva v tisti kamin na koncu snežišča. En raztežaj, pa sva na polici. Saj ni videti zahteven.«

»OK,« se je strinjal Steve, ki je že kopal poličko za stojišče.

»Ne vem, ali bova čez v enem ,cugu'.«

»Ja, mogoče bova potrebovala malo več.«

¹⁶ To je zabavno. Ampak snel bom paščke. Delajo me živčnega.

¹⁷ Mislim, da že dobivava vztrajnost.

¹⁸ Jaz sem še vedno nekoliko živčen.

¹⁹ Zakaj?

²⁰ V primerjavi s tabo sem obremenjen z legendami in zgodbami, povezanimi s to steno. Ti bi pa samo plezal.

²¹ Sem opazil, da je tvoj nahrbtnik poln legend.

²² Utihni in obdrži vztrajnost!

Steve je porabil kar veliko časa, da je dosegel kamin in splezal na stojišče globoko v njem. »Tole pa diši po M6,« sem se zajedljivo spakoval. Medtem sem komaj našel razčlembe za cepine v previsu, v katerem se je Steve izkazal v vodstvu. »Zame je bila to dobra sedmica,« je suho dodal in me povlekel k sebi. V kaminu je bilo takoj jasno, da bom nahrbtnik pustil na stojišču.

»Čez teh deset metrov pripravkam, pa sem na polici – potem bom potegnil nahrbtnik.« Po dolgih šestdesetih metrih vijugastega iskanja prehodov in varovanja sem s težavo nekako povezal več zatičev in klin v »vlečno« stojišče. Nisva se slišala, zato sem dobro napel vrvi. »Kako bom zdaj potegnil nahrbtnik?« sem se spraševal, ko sta vrvi malo popustili. Steve se je začel premikati. Počasi sem izmenično vlekel vrvi k sebi, dokler nisem zagledal Steva, ki je sopihajoč plezal z enim nahrbtnikom na ramah in z drugim pod pasom. Hvalil sem ga na vse pretege in se opravičeval za nerodni raztežaj.

»Ja, sem bil malo jezen. Ampak zdaj razumem. Zdaj razumem, dobro si splezal.«

Prevzel sem težji nahrbtnik in varoval Steva med prečenjem proti sneženemu razu na veliki polici, na kateri sva nameravala bivakirati in poiskati začetek prehoda prek navpične zgornje stene. Nepredelan sneg se je prediral vse do skal in naju prisilil k počasnejšemu napredovanju, kot sva pričakovala.

»Vrv bom pritrdil tam gori, da se bova zjutraj hitreje ogrela.«

Brez nahrbtnika je šlo kar hitro – glede na način plezanja. Ves čas sem zatikal okla cepinov, iskal stope za dereze in zataknil zatič ali metulja, kadar sem pomislil na svojo varnost. Nekajkrat sem se usedel v pas, da sem se dobro nadihal. Na koncu raztežaja sem zagledal star zatič. »Juhu! Na pravem kraju sva.« To je bilo nekakšno potrdilo, da sva se res priključila smeri Love-Jones iz leta 1974.

Zdaj sem se že dobro zavedal, da smer, na katero sva se priključila, že trideset let ni doživela ponovitve.

»Kar nekaj poskusov. Saj veš, slabo vreme, težave ...«

»Ja, seveda; pošast.«

Noč sva preživela hitro ob zmernem prerivanju pod spalno. Zjutraj sva se dogovorila, da bova

Steve med pripravami za sestop na 4. bivaku

plezala »v blokih« – prvi bo plezal naprej štiri, pet raztežajev, potem pa se bova zamenjala.

Ker sem zvečer že začel, je bil prvi blok moj. S stojišča sem moral najprej malo sestopiti, nato pa zaplezati v na videz neprehodne in strme skale. Začetni gibi so bili okorni, tudi zahtevni, potem mi je steklo. Kamnina je bila za zatikanje cepinov prijaznejša, kot sem pričakoval. Pravo navdušenje nad gibanjem v razmeroma zahtevnem svetu. Presenečenja in zanimivi prehodi so se kar vrstili. Četrty raztežaj tega dne sem začel plezati s tesnobo.

Nadaljevanje ni obetalo izbire. Na levi gladke plošče, nad nama sami nerazčlenjeni previsi in na desni krušljiva stena. Zaplezal sem vanjo s pripombo, da grem samo malo pogledat, potem pa pridem nazaj. Po desetih metrih nerodnega prestopanja prek negotovih »oprilmov« sem se prerinil za veliko majavo lusko okoli roba in se razgledal. Nazaj me ni več mikalo. Še deset metrov težavnih prestopov me je ločilo od izrazitega kota. Upajoč na možnost solidnega varovanja v kotu sem se počasi pomikal naprej. Vsak gib je okreпил mojo vero v počitek na začetku kota. Ko sem se povlekel na doneč kos skale pod gladko ploščo, ki je sestavljala levi krak kota, sem spoznal, da je bilo moje upanje prazno. Izraziti kot je bil povsem stisnjen. Niti najtanjšega klina ne bi zabil vanj. Za nameček sem ga z nerodnega mesta lahko le opazoval. Počutil sem se kot v pasti. Nazaj ni šlo, ker sem zaplezal predaleč in ker vseh dvajset metrov nisem imel solidnega varovanja, vrv se je sukala okoli zajetnih blokov, ki bi zaradi sunka ob padcu zgrmeli name ... Ko sem se nekako udomačil na majavem kamnu, sem začel iskati drobne razčlembe za okla cepinov. Kmalu sem jih videl toliko, da sem začel upati v negotov prehod prek previsa v tanko poklino, zarezano v gladko ploščo do metra nad previsom. Še nekaj prestopanja je bi-

lo potrebno, preden sem prenesel težo na okel cepina in z levo roko vtaknil tanek klin v drobir pod previsom. Po nekaj mlahavih udarcih s cepinom se mi je zdelo, da je klin zagrabil. Potegnil sem se zanj in že tlačil drug kratek klin v tesen začetek razpoke. Nekaj udarcev s cepinom po oddaljenem klinu in začutil sem premik spodnjega, za katerega sem se držal. Z zadržanim dihom sem se nekako prestavil in segel s cepinom daleč do razširjenega dela razpoke; tam se je prvi zob okla ugreznil in zaškrtal. »Ta bo držal,« sem pomislil, ko sem z eno roko vlekkel cepin, z drugo pa udarjal po klinu. Ko sva se oba s klinom utrudila, sem se izžet vpel v klin in hitro vzel izza pasu jeseničana, mehak klin, ki je slovenska specialiteta za apnenec. Tri sem prinesel s seboj, za vsak slučaj. Zdaj sem ga zataknil nekaj milimetrov globoko v poklino. Obstal je, ne da bi ga bilo treba držati. Nekaj zamahov s cepinom je bilo dovolj, da sem začel poslušati najlepše zvoke tistega dne. Kako je pel! Kaj pel, vriskal je namesto mene. Zabil sem ga skoraj do konca ob visokih kovinskih tonih. Viseč v njem sem vedel, da sem rešen. Preplezal sem še poklino nad sabo in s stojišča zavpil Stevu: »Varujem!«

Vlekkel sem vrvi in mu pomagal, da je hitro prišel za mano.

Steve je odločno začel svoj raztežaj in se prvič nekoliko ustavil pod streho, ki sta jo krasila snežena goba in majav skalni blok pod njo.

»Se lahko umakneš?«

»Ne. Nikamor ne morem,« sem zacvilil, vdoč, da se Steve ne sme dotikati skalnega bloka.

Elegantno se je izognil veliki skali – pozneje sem jo brez truda spravil iz ravnotežja. Nekaj zanimivih zatikanj ga je pripeljalo do kratkega prečenja v tegu vrvi. Namestil je varovanje, potem pa hitro splezal na stojišče nad previsom. Kar dolgo je trajalo, preden je potegnil vrvi. Zadihan sem pripeljal za njim na neudobno viseče stojišče.

Odločil se je za nadaljevanje s prečenjem na desno do neizrazitega roba. Nadejala sva se, da bo tam strmina nekoliko popustila. Ko sem opazoval njegove natančne gibe in zanikrni klin, ki je skrbel le za to, da bo vrv sledila smeri plezanja, sem se počutil, kot da plezam z njim. Pet metrov nad mano je bil v tanki počti star klin z dvema

vponkama. To me je sililo k misli, da bi bilo morda bolje splezati tja namesto v izpostavljeno prečko, v kateri se je prestopal Steve. »Watch me now,«²³ je z zgovornim pogledom pospremil svoj negotovi prestop okoli roba. Kmalu ga nisem več videl, po premikanju vrvi pa sem vedel, da je dosegel nekoliko lažji svet. Ustavil se je in zavpil, da lahko naredi stojišče, v katerem ne bo treba viseči. Precej časa sem se trudil z izbijanjem jeseničana, potem pa sem ga pustil, za spomin. Naslednje stojišče je bilo udobno. »Grem poiskat prostor za bivak!« In že je plezal naprej.

»Kako kaže?«

»Slabo. Grem še malo naprej.« Nekajkrat sva ponovila ta jedrnat dialog v zgoščujočem se mraku.

Iskanje prostora za bivak se je končalo v popolni temi sredi navpične plošče. »Nič ni. Še najbolje je tam, kjer si ti.«

»Lepa reč,« sem si mislil, ko sem čakal, da bo v temi naredil solidno varovanje za spust. Zamotil sem se z urejanjem sedišča. Medtem, ko mi je uspelo izklesati prostor za tri ritnice, je Steve po bližnjih poličkah nabral v izpraznjen nahrbtnik sneg. Po prvi juhi se je spravil k menjavi nogavic. Ker je bilo na polici dovolj prostora le zanj, sem stal na robu in prekladal opremo. V nekem trenutku sem pogledal k njemu. Snop svetlobe z moje čelne svetilke je osvetlil lebdečo školjko njegovega levega čevlja. Dolg, skoraj neskončen trenutek je čevelj visel v zraku, želel sem ga zgrabiti, vendar nisem imel moči, da bi premaknil eno samo mišično vlakno. Čevelj sem videl še potem, ko se je zataknil nekje v temnem žrelu »pošasti« globoko pod nama.

Pogledal sem Steva. Vzel je glavo med dlani, nato pa pričakovano eksplodiral:

»Fuck! Fuck! I'm the most stupid man in the world! Fuck! ... I think I will vomit ...«²⁴

»Easy, easy. Tomorrow is another day,«²⁵ sem ga skušal pomiriti, nato pa povsem utihnil. Najin položaj je bil v hipu spremenjen.

»Nazaj ne grem. Nimava dovolj opreme za številne spuste v teh sneženih razmerah. Steve bo že nekako plezal za mano do roba stene ... saj je plezanje v glavnem po skali ... jutri ... nekako se bova že rešila ...« sem sam zase urejal miselne prebliske, ko sva se molče pokrila s spalno vrečo

in se s hrbtoma naslonila na mrzlo steno. Kinkaje, med prerivanjem ritnic na mali polički, sva čakala predvsem svetlobo, nekoliko manj neučakano pa tisti dvomljivi »another day«. ²⁵

Usipanje snega za hrbet je kmalu postalo nadležno. Pogledal sem na uro: pol petih. Še pol ure sva zdržala, nato pa se začela pripravljati za nadaljevanje. V temi nisva vedela, ali sneži ali veter prši sneg prek stene.

»Nekaj vode bova pripravila pozneje. Odriniva!« je bil ves najin pogovor.

Brez odvečnih besed sva se sporazumela glede nadaljevanja. Svetloba in najino premikanje sta okrepila šepajoči optimizem. Steve se je med fotografiranjem celo nasmehnil. Naprej sem prek zelo krušljive kamnine prečil na levo, dokler nisem z olajšanjem našel primernega mesta za stojišče. Skrbelo me je, kako bo prišel za mano Steve z enim čevljem in težjim nahrbtnikom. Dobro mu je šlo. Naslednji raztežaj me je v tegu vrvi spuščal poševno na levo. Za »invalida« sem namestil več varovanja, kot je bilo nujno potrebno, ker sem se bal, da bo med prečenjem preveč zanihal. Med prelaganjem vrvi sem opazil, da je plašč ene vrvi povsem presekano. Zalepila sva ga s trakom za povijanje prstov. Steve me je spustil še deset metrov proti levi do ledene skorje. »To bo izstopni ledni žleb,« sva se zanosno spodbujala. Ko sem stal na zaplati ledu, pa sem jasno videl, da v izstopnem žlebu ni ledu. Le strmo, sneženo skalovje.

Ko je Steve prišepal do mene, sem pobral plezalno opremo z njegovega pasu.

»Še velikega frenda.«

»Ga ni,« je izustil z nagajivim nasmehom.

»Kako ga ni?«

»Pustil sem ga na ‚štantu‘.«

Bil sem osupel, da je kar pustil pomemben kos opreme. Steve se je smehljaj in razložil, da je ob spustu raje pustil najtežji kos opreme kot najlažjega. Omenil sem, da je tudi precej drag, a se je zarežal s pojasnolom, da je to Amerika. Bo že držalo.

»You are the man, I'm the belay jacket,« ²⁶ je pospremil začetek mojega plezanja in me spodbudil k hitremu plezanju. Po dvajsetih metrih sem zajavkal: »I'm tired,« ²⁷ zataknil zatič in se usedel vanj. Misel na uživaški in hiter raztežaj je odnesel še večji pršni plaz. Kar dolgo je trajalo, preden mi je uspelo čisto na koncu vrvi doseči nekaj ledu, na katerem sem se nadejal do brega stojišča.

Zadihan sem zavil ledni vijak v razjeden led in z olajšanjem zavpil Stevu, naj s stojišča odvi-je vijaka, da ju bom z vrvjo potegnil k sebi in naredil varovališče. Vse skupaj sva ob spodbudi pršnih plazov kar hitro naredila, pa tudi Steve je z eno derezo kmalu splezal do mene. Še dvajset metrov strmih skal sem preplezal, da sem stopil v sneg, ki se je na strmini izgubljal v me-

*Kisel nasmeh in minus en čevlj
na začetku četrtega dne*

²³ Pazi me zdaj!

²⁴ Najneumnejši človek na svetu sem!

Mislim, da bom bruhal ...

²⁵ Počasi, počasi. Jutri je nov dan.

²⁶ Ti si glavni, jaz le varujem.

²⁷ Utrujen sem.

²⁸ Ja, ušla sva.

gli. Zavriskal sem, hitro naredil varovališče in povlekel vrvi.

»Pa sva jo, pošast,« sem se smehljal obteženemu Stevu, ko je prisopihal do mene.

»Yes. We escaped,«²⁸ se je režal nazaj.

Segla sva si v roke, čeprav je bilo do udobja še zelo daleč.

»Nenavadno,« sem pomislil, »sredi plezarije si pa res še nisem čestital.«

Potem se je deset raztežajev plezanja po strmem pobočju, na katerem je napihan sneg prekrival led in skale, vlekle brez konca. Pogosto sem se ugreznil do pasu in se čudil, da se še ni splazilo. Skušal sem narediti stojišča z vijaki v led, ker sem hotel Stevu čim bolj pomagati s potegi vrvi. Presenetil me je z razmeroma hitrim plezanjem brez odvečnega stokanja in samopomilovanja. Čez čas si je nekako privezal derezo na mehak vložek in uspelo mu je zanesljivo slediti stopinjam, s katerimi sem si dal še prav posebno opraviti. Pod sedelcem sva v megli in rahlem sneženju trpko ugotovila, da najino premikanje postaja počasno.

»We didn't eat and drink.«²⁹

Nekaj napetosti se je prikradlo med naju, ker sem plezal naprej v meglo, Steve pa je zadaj večkrat zavpil, naj se čim prej ustavim, ker bo kmalu noč.

Ko sva se vzpenjala proti vrhu, sem se ustavil ob prvem seraku in začela sva pripravljati četrti bivač na turi. Ponoči sva se pogosto zbujala, kašljala in vsak si je skušal prisvojiti čim več edine spalne vreče za odejo.

Jutranja ceremonija kuhanja in pospravljanja opreme, okrašene s srežasto prevleko, je trajala dve uri. Steve je v svoj GPS vnesel nove koordinate za sestop. Jasno je bilo, da le s tremi čevlji ne bova sestopila do smučí. Izbrala sva daljši sestop, ki je Stevovi pomanjkljivi obutvi obetal še največ prizanesljivosti – prečenje Columbia Icefielda. Malo pred deseto dopoldne sva zakorakala v nepregledno belino. Steve je ves dan hodil spredaj z GPS-om. Pogosto je v

megli in sneženju vijugal po ravnem kot kak pijanec. Rešilni GPS je ubijalsko odšteval vsak meter do izbranih koordinatnih točk. Samo z zemljevidom in kompasom bi v teh razmerah res dolgo hodil. Pozno popoldne sva se na ledeniku Athabasca izvila iz oblačnega pokrivala in z olajšanjem, pomešanim z neučakanostjo, sestopila na raven in varen del ledenika.

Zagledala sva manjšo skupino ljudi in se jim, po petih dneh resnične samote, približala v želji, da bi sestopila po njihovi gazi. Vsi so bili oblečeni po zadnji (morda celo prihodnji) modi in vidno navdušeni nad okoljem. Takoj so pozdravili neurejena prišleka iz megle.

»It's the road down there,«³⁰ je duhovičil eden izmed njih.

»Yes, we noticed. Thanks,«³¹ sem zasikal in odhlačal naprej.

»Where you've been up?«³²

»North face of North Twin,«³³ je povedal Steve z ustreznim poudarkom in občutnim pričakovanjem njihovega odziva. Jaz sem mislil, da ti turisti nimajo pojma, kje sva bila, ker je North Twin daleč od kraja, kjer smo se srečali.

»Uaau! Really?«³⁴

»Yes. We will continue walking before we will get cold. Bye.«³⁵

Moj korak je postal strumnejši, saj sem tisti hip začutil, da sva se tudi midva spoprijateljila z razvpito »pošastjo«. Vse dotlej sem imel namreč močan občutek, da z opletajočim repom še vedno teče za nama. Zdaj sem vedel, da sva na varnem.

Po devetih urah nepretrganega sestopa sva dosegla glavno cesto, ki povezuje Canmore in Jasper.

Debelo uro je trajalo, preden je Stevu uspelo ustaviti neki avto. Voznik ga je odpeljal do najinega kombija. Ko je pripeljal do parkirišča, na katerem sem ga čakal, je odšel v telefonsko govorilnico, poklical Barryja Blancharda in se s pomenljivim smehlajem vrnil h kombiju.

»Kaj pa je rekel?« sem bil radoveden.

»He was speechless.«³⁶ In Stevov obraz se je razlezel v en sam sproščen nasmeh, ki je trajal še potem, ko ga je na sovoznikovem sedežu premagal dremež. Jaz sem vozil, počasi srebal pivo in se nalezal njegovega nasmeha; še vedno traja. ○

²⁹ Nič nisva jedla in pila.

³⁰ Tam doli je cesta.

³¹ Ja, sva opazila. Hvala.

³² Kje sta bila?

³³ V severni steni North Twina.

³⁴ Uau! Res?

³⁵ Res. Kar greva, da se ne shladiva. Adijo.

³⁶ Bil je brez besed.

Na željo avtorja angleški dialogi niso lektorirani.

Šarova/Šarina poč

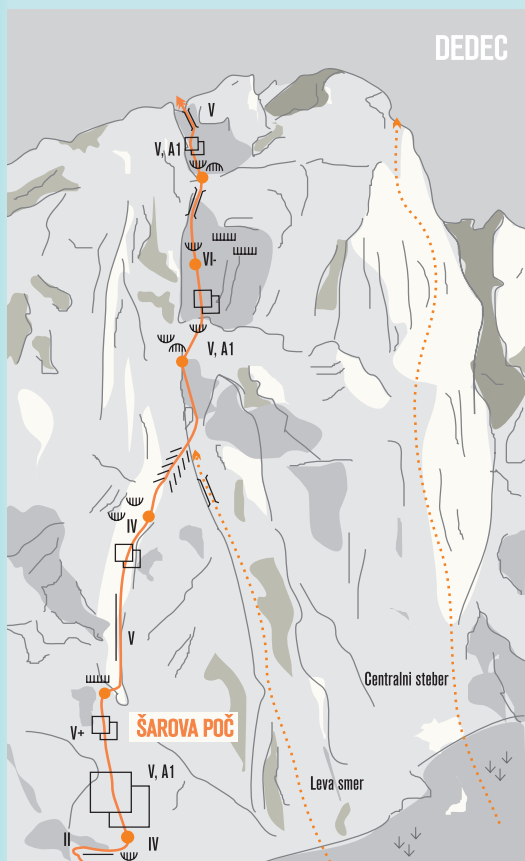
Znamenita poč v Lučkem Dedcu

✍ in 📷 : Boris Strmšek

Zadnji julijski dan pred šestnajstimi leti sem jo mahal po poti skozi Robanov kot. Pred menoj ob robu poti v natikačih hodi moj soplezalec Luka, kakor kličemo Armanda. Nenadoma poskoči. Tudi mene nekoliko strese, ko nato opazuje pisanega modrasa, ki počasi zdrsi v goščo ob poti. Luka ga je skoraj pohodil. In oba se nekoliko zamišljeno zazreva v njegove natikače, ki nudijo prav malo zaščite pred tovrstnimi presenečenji. Do konca doline se nato drživa sredi ne poti in ves čas napeto gledava pod noge. Popoldne se že sončiva na zelenih tratah v bližini Kocbekovega doma na Korošici in zreva v steno Dedca. Prvič sem tukaj, saj je komaj dobri dve leti, kar sem preplezal svojo prvo alpinistično smer in le kdo bi med toliko zaželenimi stenami lahko preplezal vse naenkrat. V levem delu stene opazim razpoko, ki se zdi, kakor da bi jo kdo narisal na sivi apnenec. »Šarova poč! Jutri greva najprej Levo, nato pa še Šarovo,« poteši Luka mojo radovednost. Pobrskam po opisih in zdi se mi, da bo naslednji dan zanimiv.

Pionirska leta v Dedcu

Oktobrska številka Planinskega vestnika leta 1953 je prinesla med Alpinističnimi novicami kratek zapis o novi smeri, ki je bila preplezana tistega leta v severni steni Dedca (2033 m) nad Korošico. »Matičarja« Milan Pintar in Milan Šara sta v osmih urah in s pomočjo lesenih zagozd preplezala navpično poklino levo od smeri Debeljak-Arnšek. Zapisana je tudi ocena - V+. V decembrski številki istega leta je nato fotografija z vrisanimi smermi v Dedcu, kjer pa je naša poklina označena kot »Poč Šara -Pintar«, ocena pa je VI-. Tukaj je treba verjetno dodati še kakšen A za tehnično plezanje, saj takrat smer še ni bila ponovljena prosto. Kot zanimivost naj omenim, da je sedanja Leva smer (Debeljak-Arnšek) na ta-

Skica smeri: Barbara Žižić

kratni fotografiji označena kot Kokošinekova smer. Sicer pa je Leva smer, ki sta jo avtorja preplezala 14. julija 1948, najstarejša smer v dokaj monolitnem Dedcu, ki kljub svoji relativno majhni višini daje prav mogočen videz. Še isti mesec je Ivan Arnšek s soplezalcem preplezal nekoliko desno od te smeri varianto, ki se originalni smeri priključi na začetku četrtega raztežaja. Tisto leto septembra je nastala še Desna smer (Ciril Debeljak, Rado Kočevar), ista naveza pa je naslednje leto preplezala znameniti Centralni raz oziroma stebec Dedca, ki je ob nastanku veljal za najtežjo smer pri nas - VI+. Leta 1952 je trojica plezalcev - Dušan Anžin, Milan Pintar in Franček Pristovšek - preplezala še svojo smer, naslednje leto, natančneje 7. maja, pa sta Pintar in Šara preplezala markantno razpoko, ki še sedaj vselej pritegne poglede ljubiteljev plezanja. Šarina (Golnar, 1993) oziroma Šarova poč (Mihelič-Zaman, 1987 in 2003) je dobila, če datumi držijo, natančno 30 let po svojem nastanku prvo prosto

ponovitev, ki jo je opravil Rok Kovač. Najtežje mesto, ki se nahaja v počii drugega raztežaja, je ocenil s VI+. Tega podatka v vodniku Slovenske stene sicer ne boste našli, temveč vas bodo stršile razne A1, tudi v Levi smeri, ki se ji konec tretjega raztežaja priključi Šarova poč. No, od tistih A1 ni ostalo kaj dosti, saj je šel razvoj plezanja naprej, od tam do roba stene je treba računati le s kakšnim mestom VI-, vendar ob opozorilu, da ne podcenjujete teh težavnosti, ker to ni Paklenica. Pa tako mimogrede - od tistih lesenih zagozd še vedno kakšna čaka v smeri.

Poč brez lesenih zagozd

Z vrha Dedca sva po preplezani Levi smeri sestopila nazaj pod steno. Za ogrevanje je bila kar dovolj, saj se je bilo na nekaj mestih potrebno potruditi, pa še en krušljiv previs je tam proti koncu. Spodaj sva se navezala in Luka mi je predlagal, da splezam lažji raztežaj do počii. Tisto o lažjem naj vas ne zavede, saj je treba naloženo skalovje držati skupaj, da ne razpade. Ko sem se po mačje priplazil do varovališča, sem porabil komaj 15 metrov vrvi, skala pa je v nadaljevanju lepa. »Grem kar dalje!« sem zaklical navzdol in odplezal po razpoki navzgor. Kmalu je bilo treba prestopiti v desno čez ploščo, nato pa je sledilo nekaj počitka na polički pod najlepšim delom počii. Očitno tudi najtežjim. Kar nekaj časa sem mencial in iskal najprimernejšo kombinacijo gibov, da se ne bi že na začetku oddrsal navzdol. Poleg tega je bilo varovanje takšno, da bi lahko padel točno na polico, kar me sploh ni mikalo. Ko sem se končno spravil v poč in poskušal obdržati ravnotežje, sem imel pred očmi le klin, ki je gledal iz razpoke nekaj metrov višje. Poč pa je ena najlepših, kar sem jih srečal do takrat. V roke je navijalo, noge so drsele, klin pa se je bližal le počasi. Ker nisem srečal nobene lesene zagozde, sem stlačil v poč majhnega frenda, tako bolj napol. Ko sem se končno pritresel do klina in ga poskusil vpeti, vponka ni šla v uho. Groza! Skozi uho sem poskušal spraviti tanko vrvico, pa je šlo težko, zmanjkovalo mi je že moči. Na koncu sem vpel komplet z vrvjo napol v uho in splezal višje. Olajšanje! Naprej je bilo lažje. In celo lesene zagozde sem srečal, pravili smo jim kar »leseni frendi«. Nekoliko sem otrešel navite roke, nato

pa počasi in previdno splezal navzgor in desno do varovališča. »Jeeeee! Luka, pridi!«

Minevajo leta, vrstijo se smeri, kilometri sten, vrsta vrhov ... Lani me je spet prineslo pod Šarovo poč. Spet je bil z menoj Luka, z nama pa še dva Jureta. In poč je še vedno lepa in enako težka - VI+, do nje pa je še vedno naloženo skalovje (III-IV). Pri vsakem oprimku obujam spomine na prvi vzpon, ključno mesto je še vedno kar napeto (tam vam bo prišel prav kakšen manjši frend), nadaljevanje smeri pa je prav tako zelo lepo. Še vedno sta tam dve zagozdi, zraven ene je celo klin, kar sem moral kar med plezanjem fotografirati, saj kaj takšnega ne vidiš vsak dan. Zajeda v nadaljevanju je pravi užitek, prava petica, nato prečnica proti desni - (VI-) in še nekoliko navzgor čez raz - IV, pa ste v Levi smeri. Sedaj je tam celo nekaj svedrovcev. Kljub vsemu se je treba tudi tam še vedno potruditi, saj je krušljiv previs še vedno enak, le nekaj manj ga je skupaj. In trate na vrhu Dedca so še vedno enako zelene kot pred leti. Kljub temu, da je stena visoka le okoli 140 m, boste imeli občutek, da ste preplezali precej več. Če pa vam vseeno še ne bo dovolj, vam Dedec ponuja še nekaj luštnih smeri.

Dostop:

- najenostavnejši je mimo planine Podvežak, do koder se lahko pripeljete iz Podvolovjeka (10 km). Hoje do Kocbekovega doma na Korošici (1808 m) je za slabi dve uri, izhodišče je na višini 1440 m. Od kočice do stene je 15 minut. Druga možnost je dostop skozi Robanov kot (3 ure in pol) ali pa iz Doline Kamniške Bistrice (4 ure in pol). Je še nekaj drugih možnosti, a so manj ugodne.

Sestop:

- z vrha Dedca je možen na obe strani. Proti vzhodu je nekoliko krajši in pridete na markirano pot proti Lučki Beli, na zahod pa sestopite med Dedcem in Vršiči, ki prav tako nudijo veliko raznolike plezarije.

Običajni opremi za vzpon z nekaj klini dodajte tudi kakšnega frenda.

Literatura:

- Plezalni vodnik Kamniška Bela - Repov Kot (T. Golnar, PZS 1987).
- Slovenske stene (T. Mihelič, R. Zaman, Didakta 2003). ◉

Izpiti za alpiniste

V dveh koncih tedna, 7.- 8. in 14. -15. maja 2004, so bili na Vršiču letošnji izpiti za alpiniste. Tako kot lani sta bila potrebna dva termina, ker je bilo prijaviteljih veliko število pripravnikov. Izpite je vodila izpitna komisija pod vodstvom predsednika Toma Šetine pri Podkomisiji za vzgojo in izobraževanje (načelnik komisije Matjaž Šerkezi je bil navzoč oba konca tedna). Oba petkova popoldneva in večera so pripravniki opravljali teoretični del izpitov, v soboto pa praktičnega. Znanje pripravnikov je bilo zadovoljivo, še najbolj sta šepali zimska tehnika in reševanje padlega soplezalca. Izpite so opravili: Bogdan Lapajne, Igor Mozečič, Matjaž Pintar in Rok Štrubelj (AO Nova Gorica), Ambrož Bajde, Irena Mušič, Marko Petek in Klemen Romšak (AO Kamnik), Matjaž Prisljan, Samo Ruprecht in Boris Santner (AK Ravne), Marko Bekeš, Gregor Kladnik, Alenka Klemenčič in Martin Škrk (AO Rašica), Simon Babič in Nejc Kuhar (AO Jezersko), Alen Marinovič (AO Celje Matica), Janko Smolnikar in Davor Velikanje (AO Idrija), Jurij Hladnik in Urban Kovačič (AO Radovljica), Boris Madon in Sebastian Šilar (AO Mojstrana), Aleš Česen (AO Kranj), Anja Peternel in Mitja Šorn (AO Jesenice), Polona Korenč in Simon Tušar (AO Cerkno), Damijan Eržen in Zlato Plešnik (AK Vertikala), Jure Niedorfer (AAO Kozjak Maribor) ter Andrej Stuchly (AO Domžale). Tudi letos nekaj pripravnikov (trije v prvem in pet v drugem roku) izpita ni opravilo in bodo imeli naslednje leto popravne izpite, nekaj prijaviteljih pa se izpitov ni udeležilo - nekateri z opravičilom, nekateri pa tudi brez njega. Iz lanske generacije so popravne izpite uspešno opravili: Benjamin Blažič (AO Kranj), Jurij Gregl (AAO Kozjak Maribor), Matej Prezelj (AO Železnikar), Boštjan Pogorevc (AO Radovljica), Dejan Miškovič (AO Ljubljana Matica), Tomaž Novak (AO Mojstrana), Klemen Belhar (AO Tržič), Janez Žnidar (AO Jezersko), Iztok Rutar in Aljaž Škerlavaj (AO Rašica) ter Matjaž Plemeniti (AO Kamnik). V. H.

Vzpon nad Chamonixem

Andrej Magajne in Marko Potočnik (oba AO Ljubljana - Matica) sta konec aprila opravila vzpon po smeri Ains soit-il! (V/5, 750 m) v severni steni Col des Droites (3733 m) nad ledenikom Argentiere v Montblanškem masivu. Smer, ki je izpostavljena velikemu seraku na sedlu, je v spodnji polovici ponudila zelo lepo plezanje po strmih zlebovih, motili so le pogosti pršni plazovi. Zgornja, sicer tehnično manj zahtevna polovica smeri je alpinista utrujala s črnim ledom, še posebno trd je bil izstopni del mimo velikega seraka. T. J.

Močni fantje

V Mišji peči je bilo spomladi preplezanih nekaj novih smeri. Mateju Sovi (ŠPO Tržič) je uspelo preplezati dve, ki sedaj spadata med najtežje smeri pri nas. Prva, Človek ne jezi se, je dolga 33 m in v zgornjem delu poteka skupaj z nekoliko starejšo smerjo Sanje za dušo (8b+). Prvi del je Sova preplezal že pred dobrima dvema letoma, letos pa je preplezal smer do vrha stene in jo ocenil z 8c+. Kmalu zatem je uspel še v projektu med smerema Ptičja perspektiva in Rodeo. Projekt je pogosto obiskoval že lani, a mu težkih gibov v zadnjem delu ni uspelo povezati. To mu je uspelo letos po dobrem zimskem treningu. Smer je imenoval Histerija in ji prisodil oceno 8c+. V petem poskusu je preplezal tudi novo smer Luke Zavzonila, Vizija (8c). Zazvonil je preplezal še JSFK (8b) ter novo smer levo od Albanskega konjaka: Gorenjski šnops (8a).

Tudi Klemen Bečan (ŠPO Tržič, Vrh) je v odlični formi. Preplezal je dve smeri z oceno 8c (Popolni mrk in Vizija) ter dve 8b, Nočno kroniko in JSFK. Zanj je preplezal tudi Tomaž Valjavec (ŠPO Tržič, Promontana). Bečan je zmožgal tudi Ptičjo perspektivo (8a+, fleš) in Gorenjski šnops (8a, NP). Po njegovem vzponu sta se v smeri odlomila oprimka, tako da je sedaj nekoliko težja (8a+). V legendarni Kaj ti je, deklica (8b+) sta bila uspešna Anže Štremfelj (AO Kranj) in Matjaž Jeran (AO Matica, Citywall, Promontana). T. J.

Opičja smer Kara in Hainza

Pred kratkim se je iz Afrike vrnil Silvo Karo (AO Domžale, MORS). Svoji bogati listi vzponov in odprav je tokrat dodal še nekaj vzponov v Južnoafriški republiki. Tja se je odpravil z italijanskim alpinistom Christophom Hainzom (v zadnjem času najbolj znanim po lanskem hitrostnem rekordu v severni steni Eigerja) ter Xandijem Kreuzederjem iz Nemčije. Njihov glavni cilj sta bili stena Amfiteatra Milner in prvenstvena smer v osrednjem delu te stene.

Stena Milnerja je malo znana, predvsem zato, ker je na zasebnem zemljišču in je treba za plezanje pridobiti dovoljenje lastnika. Doslej so tu plezali samo lokalni plezalci. V desnem, ne preveč previsnem delu stene že potekata dve smeri do vrha, v spodnjem delu stene pa je veliko smeri od enega do dveh raztežajev. Z željo, da Hainz in Karo čim večji del smeri preplezata s pomočjo klasičnega varovanja, sta s seboj vzela le manjše število svedrovcev. Ob prihodu sta zelo hitro našla lepo linijo, a sta že po prvem raztežaju spoznala, da lahkega plezanja

ne bo in da bo naravno varovanje zaradi izredno monolitne skale zelo težko nameščati. V drugem raztežaju sta zaradi trde kamnine porabila vseh šest baterij in uničila dva svedra. Vrnila sta se v dolino po nove baterije in bolj kvalitetne svedre. Ob tretjem obisku sta zaplezala v izredno previsen del stene, kjer sta le redko lahko namestila klasično varovalo. Napredovala sta po večini s pomočjo hudičevih krempljcev in svedrovcev. Po 150 m sta smer »Monkey way« z oceno 7a, A2 končala. Potem sta se preselila v območje Table mountain nad Capetownom. Tam sta s klasičnim varovanjem preplezala nekaj štiri raztežaje dolgih smeri z oceno 7a. Nekaj dni sta se zadržala tudi v čudovitem Rocklandu, tamkajšnjem raju za balvanske plezalce, in plezala športne smeri do 7b+ oz. 7c. T. J.

Lukič in Grmovšek najhitrejša

Kanjon Velike Paklenice na hrvaški obali je že nekaj časa prizorišče tekmovanja z imenom Red Bull Big Wall Speed Climbing. Obisk in konkurenca se vsako leto večata, smeri se spreminjajo, le eno ostaja isto: zmagovalec. Na vseh petih tekmah je slavil Marko Lukič (AAO Kozjak, Citywall, Iglu šport) z različnimi soplezalci. Na prvih treh tekmovanjih je moči združil s Silvom Karom, lani z zamejskim Slovincem Erikom Švabom in letos z Andrejem Grmovškom (AAO Kozjak).

Dekleta so tekmovala v tri raztežaje dolgi smeri Hugga Wuga (6b). Zmagali sta Hrvatice, tudi lanski zmagovalki, Sunčica Hraščanec in Maja Roboz. Svoj lanski rekord (10:12) sta v 80 m dolgi smeri izboljšali za slabo minuto in pol. Slovenki Alenka Lukič in Tanja Grmovšek sta sicer plezali tekoče, a s časom 9:31 za pol minute zaostali za domačinkama in pristali na drugem mestu. V moški konkurenci se je v 160 m dolgi tekmovalni smeri (5c, 6a, 6c+, 4a, 6a, 5c+) pomerilo šest navez. Lukiču je bila tokrat najnevarnejša naveza Erika Švaba in Avstrijca Kurta Astnerja. Lukič in Grmovšek se vseeno nista pustila presenetiti. S časom 23:17 sta doseganja rekord izboljšala za več kot dve minuti in priplezala na vrh stene dobro minuto pred drugouvrščenima Švabom in Astnerjem. T. J.

Rezultati:

Moški: 1. M. Lukič - A. Grmovšek (Slo) 23:17, 2. E. Švab - K. Astner (Ita) 24:20, 3. B. Čujčić - I. Matković (Hr) 39:09, 4. V. Linek - J. Podebradsky (Svk) 42:52, 5. A. Čatić - U. Viertel (BIH/Ita) 57:07, 6. M. Stošić - N. Matić (SrCG) 72:13.

Ženske: 1. S. Hraščanec - M. Roboz (Hr) 8:58, 2. A. Lukič - T. Grmovšek (Slo) 9:31, 3. I. Bostjančič - I. Prebeg (Hr) 14:16.

»Vražja« Martina Čufar

Naša najboljša športna plezalka Martina Čufar v zadnjem času širi področje svojega delovanja. Pred kratkim se je začela ukvarjati tudi z balvanskim plezanjem. Po nekaj lanskih obiskih bližnjih centrov balvanskega plezanja je letos spomladi prišel na vrsto tudi francoski Fontainbleau. Tam ji je uspelo preplezati na desetine problemov do ocene Fb 7b+. Tovrstno plezanje Martina jemlje bolj kot zabavo, popestritev in dopolnitev treninga. Kar nekaj časa je že, odkar se je začela spogledovati z alpinizmom in plezanjem dolgih športnih smeri. Letos se je lotila najtežje slovenske dolge smeri Vražji Robert (8b) v veliki Osapski steni, ki jo je prvi prosto preplezal leta 1987 Igor Kalan. In uspelo ji je.

Po dobrih vzponih v Mišji peči (Eagles - 8b, Gorenjski šnops - 8a+, Galaktika - 8a+) se je odločila za ogled Vražjega Roberta. Po dnevu študija in urejanja varovanja je najtežji raztežaj, dolgo previsno poč z oceno 8b, preplezala v drugem poizkusu. Naslednji raztežaj z oceno 7c je bil zelo prašen, tako da ji je uspelo v drugem poizkusu. Prav tako v tretjem raztežaju (7b), kjer je padla pri poizkusu vzpona na pogled zaradi odloma oprimka. Zadnji raztežaj, ki poteka po Internacionalni smeri, je opremljen s svedrovci, ki so poskrbeli za prijeten konec vzpona. T. J.

Umrl je Patrick Berhault

V švicarskih gorah se je konec aprila smrtno ponesrečil Patrick Berhault, eden najboljših vsestranskih alpinistov na svetu. Bil je eden izmed velikih in legendarnih alpinistov osemdesetih in devetdesetih let, ki so postavili francoske alpiniste med vodilne na svetu. V začetku je bil eden izmed najboljših športnih plezalcev, povsem ob boku takratnih velikih zvezd športnega plezanja Edlingerja in Güllicha. Njegovi smeri Ceiling of Augusta in Periferica the West sta bili eni prvih smeri z oceno 8b+, ponovljeni šele po več kot desetletju. A njegov teren so bile gore. Skupaj z Gabarroujem, Profitom ter pokojnima Jeanom Marcom Boivinom in Ericom Escoffierjem so v osemdesetih in začetku devetdesetih v Al-

Boris Strmšek

pah počenjali stvari, ki so še danes jasne le redkim. Z Boivinom sta preplezala Ameriško smer v Druju, z vrha poletela s padalom pod Aig. du Fou in tam isti dan preplezala še eno Ameriško smer ter bila zvečer že na pivu v Chamonixu. S Fredom Vimalom sta v neverjetnem dnevu opravila s »Super Peutereyskim grebenom«, to pomeni smeri Ratti-Vitali (VI/V, 650 m) v Aig. Noire, Gervasuttijevo smer (V+, 500 m) v Aig. Gulliermina ter Centralni Freneyski steber (VI, A2 ali VIII+, 500 m) s koncem na vrhu Mont Blanca. S Françoisom Bibboletom sta v enem zamahu pozimi preplezala Coltona v Les Droites, Britansko v Grandes Jorasses, Chechinel-Nomine v Grand Pilier d'Angle in končala s Hypercouloirjem v Mont Blancu. Opravil je tudi celo vrsto težkih zimskih povezovalnih vzponov v Dauphineji. Širši svetovni alpinistični javnosti je postal znan pred dvema letoma, ko je opravil plezalsko prečenje Alp, začenši s Čopovim stebrom v Triglavu in vmes preplezal večino slovitih smeri in gora (npr. Riba v Marmoladi, Heckmairjeva v Eigerju, Desmaisonova v Jorasses, Schmidtova v Matterhornu itd). Iz lanskega leta je znano zimsko nizanje šestnajstih smeri v Freneyskih in Brouillardskih stebrih. Nekaj mesecev pozneje je stal še na vrhu Everesta. Nenavadno je, da se človek s takimi predispozicijami, študentje v Ensi so ga klicali Mutant, ni bolj posvetil Himalaji. Alpe so ga popolnoma prevzele in mu dale dovolj. Vsakdo, ki je tam opravil kak zahtevnejši vzpon, bo to razumel. T. J.

Pred Karakorumom

Irena Mrak in Mojca Švajger (AO Tržič) sta veliko časa posvetili pripravam na letošnjo odpravo v Karakorum. Največ vzponov sta opravili nad Tržičem. Plezali sta v Velikem vrhu, Begunjščici in Storžiču, nekaj dobrih vzponov pa sta opravili tudi nad Beloškim jezeri. Nema lokrat sta kljub pozni pomladi naleteli na odlične snežne razmere. Na velikonočno nedeljo sta opravili eno prvih ponovitev variante Vi-harniške smeri (90/45-70, 850 m) v Zadnji Ponci, teden dni kasneje pa sta ponovili še Severozahodno grapo v Zadnji Ponci. V Mangartu sta konec aprila opravili prvo ponovitev Bencetove smeri Gamski. Bence je smer plezal v kopni skali in jo ocenil s V/III-IV, 850 m. Dekleti sta imeli v smeri dobre snežne razmere, težave pa med 50 in 70° (90°). Za plezanje sta potrebovali 6 ur. T. J.

Na gorskih čevljih vam bomo ugodno naredili nov gumijast (vibrant) podplat. Čevljarstvo, Slovenska 30, Ljubljana. Telefon: 041-325-432

Nevarnost krčenja planinskega okolja

Spoštovano uredništvo! Prepričan sem, da je velika večina bralcev vaše revije pristnih ljubiteljev neokrnjene gorske narave. Tudi sam sodim mednje. Naročil sem se na Planinski vestnik in daje mi res veliko bralnih užтков. Tako sem v gorah tudi, ko za to nimam dovolj časa. Planinski vestnik je duševna hrana za popotnika, pohodnika ali alpinista. Gorska potepanja podoživljam z velikim veseljem. Narava nam res veliko da, predvsem tistim, ki jo razumemo. K njej se zatečemo pred ponorelim svetom, ki vidi smisel le v hlastanju po dobičku, pred ljudmi, ki jim narava ne pomeni kaj dosti. Mesta so tako polna nesnage. Kar je v glavah, to je v okolju - torej nered in umazanija. Nekateri so izgubili stik z naravo in realnostjo, nekateri ga nikoli niso imeli. Ljubitelji gorske narave se umikamo vse više in više, v vse bolj zakotne koticke, ki se v primerjavi z nasmeteno dolino zdijo še lepši. Vse redkejša so »področja, ki jih še ni dosegla človeška roka«. Vesel sem, ko vidim, da nisem osamljen pri takšnih spoznanjih. Tone Škarja je v uvodniku oktobrske številke Planinskega vestnika, letnik 2003 lepo opisal nevarnost krčenja našega planinskega okolja. Namesto da bi država naš edini narodni park še bolj zavarovala in razširila, počne ravno nasprotno. Zaradi lokalnih interesov nekaterih politikov vladajoče stranke je na vidiku hotel v neposredni bližini Bohinjskega jezera. Po mojem mnenju bi s tem parku naredili nepopravljivo škodo. V marčni številki revije GEA sem zasledil, da je Bohinjsko jezero zaradi velike pretočnosti še relativno čisto - oligotrofno. Že zdaj pa nas na povečan vnos snovi vanj opozarjajo nekatere spremembe - poraščenost obale z višjimi vodnimi rastlinami in bentoškimi algami, ki so izrazitejše ob bolj obljudeni južni in vzhodni obali. Vsak poseg v ožje pojezerje je zato treba dobro premisliti. Ne-

premišljena pozidava bi lahko hitro ogrozila to izjemno naravno vrednoto, pravi v intervjuju Špela Remec Rekar. Prav tako je naš naravni biser bistra hči planin, reka Soča. V oddaji TV-tednik na nacionalni televiziji sem minuli mesec zasledil prispevek o zidavi na črno v neposredni bližini reke Soče. Vsako leto tja prihajajo in odhajajo turisti, odpadki na obrežju pa ostajajo. Isto velja za obrežje Bohinjskega jezera. Čisto okolje, tišina in mir so vrednote, ki nam planincem pomenijo tako rekoč vse. Osmisljijo nam življenje v mestu. V gorah sem približno vsak drugi dan. Tam namreč neizmerno uživam. Med hojo pa me zadnje čase zmoti vse več sledov mestnega sveta. Plastenke, pločevinke, akumulatorji, vrečke vseh vrst in podobni odpadki so stalnica tudi v naših gorah. Storimo že kaj, da bo tisti, ki dela zločin nad naravo in nami, za to odgovarjal. Sam odpadke pobiram in jih pozneje v dolini recikliram. To počnem predvsem zaradi sebe. Vem, da se bom tja še vračal. Narava je moj dom in v njej se rad dobro počutim. Nekateri so pravi mojstri pri zakrivanju svojih zločinov. Mogoče mislijo, da smeti, če jih skrrijejo pod korenino ali stlačijo pod skalo, ne bodo kvarile lepega razgleda. Hudo mi je ob misli, da se divjad lahko ureže v zarjavelo pločevinko, ko si išče hrano. Nekoč sem naredil preizkus: iz gozda sem prinesel na pot nekaj pločevink in opazoval, kaj bodo storili mimoideči pohodniki. Na svojo žalost sem bil priča vrnitve ameriških izumov na stara mesta. Nekaj brc in pločevinke so bile pospravljene s poti. V nekaj letih sem odnesel s svojih prijateljev hribov na stotine kilogramov smeti. Ni mi jih bilo težko pobrati, a zelo sem žalosten, ko vidim, kakšen je odnos ljudi do okolja. Svojim očem raje privoščim pogled na gozd, skale, reke, jezera brez tujkov. Kam se bomo umaknili, če bomo dopustili, da nam onesnaževalci popackajo še to okolje, ki nam toliko pomeni? Na vrhu Šmarne gore, za otroškim

igriščem - kako simbolno - je že nekaj časa odpad. Odkar je na Šmarni gori market, je šmarno-gorsko pobočje posejano z pločevinkami in plastenkami. Na podlagi opazovanja sem ugotovil, da so onesnaževalci predvsem nevzgojeni materialisti, ki jih embalaža zanima le, dokler je kaj v njej, nato jo odvržejo. Tudi duhovno niso na visoki ravni, če imajo tako slab odnos do narave in s tem tudi do sebe. Poskrbimo za naše gore, da bomo v dolino prihajali s še lepšimi občutki in spomini. Zapustimo svojim otrokom takšno okolje, kot smo ga podedovali od pradedov. Otroci nas bodo imeli tako v lepem spominu. Ne bodimo no taki egoisti! Vse najboljše ob dnevu Zemlje ...

Matej Bulc

Mnenje o Planinskem vestniku

Spoštovano uredništvo! Čeprav imam veliko literature, vodnikov, zemljevidov, časopisnih izrezkov, je Planinski vestnik zame pomembna revija za bogatenje vedenja o planinstvu, alpinizmu, gornikih ... Takšen, kot je zdaj, mi je popolnoma všeč, saj najdem v njem dovolj raznovrstnih informacij. Spoznavanje krajev, podeželja, skritih in neokrnjenih koticikov Slovenije me je namreč pred mnogimi leti pripeljalo tudi do spoznavanja bližnjih višjih, še višjih in visokih gora domovine. Ker sem precej patriotsko usmerjena, me tuji na pravzaprav ne mika. Tuji gorski svet imam možnost spoznavati tudi prek PV. Že od nekdanj imam rada sistematično obdelavo. Torej grem na hrib ali goro iz vseh možnih izhodišč. Ko je enkrat osvojena, jo obiščem le priložnostno. Ne katere točke so mi zaradi posebne privlačnosti, lepote, neokrnjenosti, odmaknjenosti posebno ljube. In ideje, bodisi le za pohajanje ali za resno turo, najdem tudi v vaši in naši reviji PV. Uspešno še naprej!

Manja Rajh

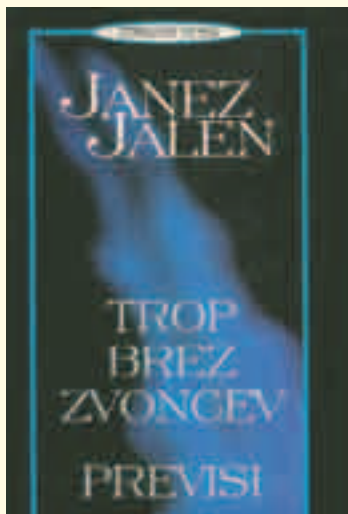
Pismo bralke

Spoštovano uredništvo! V veliko veselje mi je, ko objavite kakšen moj prispevek. Rada bi delila svoja doživetja s številnimi bralci Planinskega vestnika. Revija je lepo opremljena s fotografijami in prispevki z raznih področij planinstva, alpinizma, varstva narave in naravni o varni hoji v gore. Odpovedujem se honorarju za objavljene prispevke. Namenite jih za izboljšanje in opremljanje Planinskega vestnika. Lepo Vas pozdravlja Vaša naročnica

Pavla Vižin

Na pastirskih in lovskih poteh

Trop brez zvoncev; Previsi, Janez Jalen, uredil in spremno besedo napisal France Pibernik, Izbrani spisi, 2. knjiga, Mohorjeva družba, Celje 2004.

Povesti oziroma romani, ki se dogajajo v naših gorah, so redki. V prvi polovici prejšnjega stoletja, v obdobju pisatelja Janeza Jalna, pa ni bilo tako. S svojimi deli je počastil življenje kmetov, pastirjev in lovcev (tako divjih kot »zapriseženih«), in ob izbranih spisih, ki jih izdaja Mohorjeva družba, lahko tiste čase znova podoživimo. V Tro-

pu brez zvoncev je Jalen živo naslikal lovski svet v bohinjskem koncu, v vsem planincem znane kraje pa postavil še pastirje in domačine, ki so bili takrat še zelo odrezani od sveta. V tej lovsko-pastirski povesti se »zgodba pretaka kot bister studenček skozi grušč planinskega sveta in življenje v njem«, kot je zapisal Tine Debeljak ob prvi izdaji. Za Jalna že tako značilna idilična epika gorskega sveta, prežeta z ljubeznijo do favne in flore, je v Tropu brez zvoncev dosegla enega izmed vrhuncev. Njegovo optimistično gledanje na stvari in pisanje bralca dviga, kot se dviga Pršivca (zdaj Pršivec) nad Bohinjskim jezerom. Zgodba je namreč postavljena v svet med Komno, Ukancem, Zgorjnjo dolino, Uskovnico, Vojami, Fužinskimi planinami, poti pa so glavnega junaka, ki je »pasel« svoj trop (gamse), zanesle tudi visoko v sosesčino Triglava. Pravi užitek je prepoznavati v knjigi poti, ki si jih tolikokrat prehodil, podoživljati sveže jutro, ko v Hebatu (planina med Vogarjem in Pršivcem) laja srnjak in ko iz sten Komarče zajadra planinski orel.

Drugi del tokratnih izbranih spisov pa vsebuje zbirko kratke Jalnove proze z naslovom Previsi. Večina zgodb, spet posvečenih lovčev, kmetom in pastirjem, se dogaja v njemu domačih krajih pod Stolom, nekaj tudi v bohinjskem kotu. V nekaterih zgodbah se je avtor posvetil tudi drugim krajem, mestu, Ljubljanskemu barju, okolici Brežic in področjem, o katerih se takrat ni dosti govorilo (ločitev in splav). Za ljubitelje planinskega sveta je zanimiva novela Previsi, v kateri divje lovce v Šentanskem plazu pod Begunjščico presenetijo nadzorniki, potem pa dva bežita čez »previs«. Na Možeh, tretjega pa po zajetju in nekaj humornih dogodkih kmalu izpustijo. Z Jalnom smo tudi na lovskih pogonih (Pogoni), podoživljamo čase prve svetovne vojne v Bohinju in spoznavamo preproste, z naravo povezane ljudi.

Janeza Jalna štejemo med naše najbolj planinske pisatelje in vsak

ljubitelj gora se bo z veseljem prepustil njegovemu »vodenju« po planinah in »previsih«. Doživeti opisi narave pa bodo bralcu verjetno kaj kmalu porodili željo, da bi opisane kraje tudi zares obiskal.

Marjan Bradeško

Med ekologijo in ekonomijo v gorah

Ekoturizem v gorah. Zbornik posveta. Uredil Martin Šolar. Bled, Triglavski narodni park (Razprave in raziskave, 11), 2003.

Kar nekaj vode je priteklo z naših gora, odkar so se novembra 2002 v Kranjski Gori zbrali številni strokovnjaki s področja turizma in varstva narave ter ljubitelji gora na posvetu o ekoturizmu v gorah (glej PV dec. 2002). Dobro leto pozneje smo razmišljanja udeležencev posveta dobili tudi v pisni obliki, kot zbornik v okviru že dobro uveljavljene zbirke razprav in raziskav o Triglavskem narodnem parku. Nikoli ni prepozno, čeprav sta se mednarodno leto gora in mednarodno leto ekoturizma, ki sta bili povod za posvet, že iztekli. Ideje in razmišljanja pa ostajajo aktualni, zdaj, ob vseh kolobocijah glede zakona o TNP, morda še toliko bolj. Posvet so poleg uprave parka družno pripravile še Planinska zveza Slovenije, Turistična zveza Slovenije, Občina Kranjska Gora in Slovenska nacionalna komisija za UNESCO. Zadnja je tudi finančno podprla izdajo zbornika. V njem so zbrana razmišljanja številnih strokovnjakov in »ljudi s terena«. Njihovi pogledi na ekoturizem niso povsem enaki. Vsi se zavedamo pomena gora in narave za turizem in skoraj vsi smo se zaradi ohranjanja naravnega okolja pripravljani omejevati, razmišlja Martin Šolar, urednik zbornika, hkrati pa se sprašuje, zakaj v praksi tega ni vedno videti. Morda tudi zato, ker na takih posvetih vse premalokrat vidimo predstavnike turističnega gospodarstva, ki imajo v rokah

škarje in platno našega turizma. Tako niti ni čudno, da se je gospodarsko ministrstvo pravkar spet odločilo, zdaj že z evropskimi sredstvi, podpreti graditev žičniških naprav, umetnega zasneževanja, igrišč za golf in podobnih objektov, ki imajo v danih razmerah le malo skupnega s trajnostnim razvojem in ohranjanjem narave. Več kot očitno je, da bi takih zbornikov in prispevkov strokovnjakov potrebovali še več, da bi njihova razmišljanja dosegla čim večji krog ljudi, ki mešajo karte slovenskega turizma, kot se je slikovito izrazil urednik. Prav njim bi še kako koristile misli, ki so jih zapisali Marjeta Keršič - Svetel, Mladen Berginc, Tomaž Vrhovec, Janez Bizjak, Željko Kramarič, Martin Šolar, Matjaž Jeršič in številni drugi, ki so predstavljali domače in tuje primere dobrih praks na področju, na katerem se prepletata ekologija in ekonomija.

Igor Maher

Knafelčeva markacija za turiste

**Pešpoti na Goriškem, Me-
stna občina Nova Gorica, 2004**

Ne zgodi se pogosto, da planinske poti najdejo mesto v turističnih publikacijah. Prijetna izjema je obsežna zgibanka o pešpoteh na Goriškem, ki jo je pripravila Turistična zveza TIC Nova Gorica, izdala novogoriška mestna občina, sodelovale pa so še lokalne enote Zavoda za gozdove Slovenije in Zavoda za varstvo kulturne dediščine, planinsko društvo Nova Gorica in turistična društva ter krajevne skupnosti v občini. S kratkim opisom in karto so predstavili 14 označenih poti na območju mestne občine Nova Gorica. Opisi nas popeljejo med strelske jarko 1. svetovne vojne na Sveti gori in Škabrijelu, sprehodimo se po prime-stnem gozdu Panovec, iz Branika gremo čez Pedrovo na kraško Šumko, osvojimo Lašček, najvišji vrh Banjške planote, spoznavamo Banjšice, pa Trnovo z okolico, iz

Čepovana se podamo do doma na Lazni, iz Lokev pa splezamo na Poldanovec ali pa spoznamo zgodovinsko »pot za zidom«
okoli Lokvi. Zgibanka z opisanimi potmi vsekakor predstavlja popestritev turistične ponudbe, hkrati pa je koristna tudi za domačine, ki so neredko slepi za lepote pred svojim pragom.

Igor Maher

Iz tujih zbornikov

Zbornik Varnost v gorah 2003 (4 poglavja, 23 prispevkov) Avstrijskega kuratorija za varnost v gorah (Österreichisches Kuratorium für alpine Sicherheit, Olympiastrasse 10, A-6020 Innsbruck) spet prinaša zanimivo branje. Prispevki v 1. poglavju obravnavajo varnost v gorah kot tvegan izziv, ki obsega vse od odločitve posameznika do razmišljanja, kako se izogniti napakam in premagati nevarnosti. Da teh ni malo, potrjuje 3. poglavje s poročili o gorskih nesrečah in reševanju v jamah, z izčrpno predstavitevijo nesreč v snežnih plazovih in z raziskavo o smučarskih nesrečah. V 4. poglavju beremo o obdelavi gorskih nesreč v Švici. V PV smo že objavili članke o hoji s palicami. Tema očitno še ni izčrpana. V poglavju o hoji s palicami v gorah so kaj zanimivi članki, denimo o utemeljenosti oziroma spornosti uporabe palic za pohodnike. Drugega pisca muči vprašanje, ali so nam turne palice v gorah v pomoč ali oviro, tretji navaja izkušnje. Uveljavilo se je mnenje, da naj mladi hodijo po gorah brez palic, starejšim pa so te nesporno prej koristne kot odveč. Članka o ugotavljanju ustreznosti plazovnega biltena in oceni snežne odeje sta namenjena vsem, posebna prispevka z istima temama pa sodnim izvedencem ter gorskim in smučarskim vodnikom. Priročna švicarska tablica bo prišla prav za načrtovanje ture in odločanje v snegu. Beremo še o značilnostih smučarskih vezi. Zelo zanimiva je razprava o tem, kaj je zavarovana ple-

zalna pot. Članek dokazuje, da pojmi še niso razčiščeni. Med branjem članka Varnostni klin se nas loti nelagodje. Pripomoček namreč nikakor ni popoln, povzročil je celo že nesreče. Podobni občutki se nas lotijo tudi pri branju o kazenski odgovornosti vodnikov in odgovornosti sekcij Nemškega planinskega društva DAV na vodenih turah. Ob članku o pogostosti obolenj srca in krvnega obtoka med turnimi smučarji pa pomislimo na to, da je ta pojav tudi v naših gorah iz leta v leto usodnejši.

Nemško planinsko društvo (DAV, Von Kahr-Straße 2-4, D-80947, München) je lani založilo svoj 128. zbornik (Berg 2004, Alpenvereins Jahrbuch; 6 poglavij, 37. prispevkov). Najprej so na vrsti Ötztalske Alpe; opisu Južnih Ötztalskih Alp sledi oris dogajanj na ledenikih teh Alp po 19. stoletju. Drugega pisca skrbi, da se varstvu ledenikov obeta konec. Prispevek o zadevi Ötzi obravnava hrušč in trušč po najdbi mumije pastirja v predelu ledenika Niederjochferner, članek Ötzijeve boginje pa oris matriarhalnih kultur in božanstev (omenja tudi »žalik žene«). Spis o Fritzu Sennu je posvečen pionirju odkrivanja Ötztalskih Alp. V poglavju Zgodovinske sledi alpinizma najdemo članke o prvopristopnikih na Ortler ter o DÖAV in 1. svetovni vojni. Alpiniste bodo zanimali pripovedi o Herbertu Tychiju in dolomitskih skalnih gizdalinih pa vprašanje sloga v redkem zraku in članek o potovanju skozi čas - o bližnjih in nekdanih mejnikih plezanja - s Kurtom Albertom. Poglavje o umetnosti, kulturi in znanosti obsega zanimive sestavke o novostih o izvoru najstarejših imen gora in gorskih skupin, dva članka pa se ukvarjata z muzeji: Nordkette nad Innsbruckom in Alpejski muzej. Članek Voda prinaša, voda odnaša govori o regulaciji rek v alpskih deželah. O filozofiji sestopa modruje avtor spisa Kaj po vrhu? V povzetkih iz literature so štirje literarni spisi, najizvirnejša je znanstvena fantastika - spis o simulatorju Lotseja

(vzpon na Lotse v domači hiši ob pomoči računalniškega programa in posebne opreme). Obsežno je poglavje o planinskem športu s članki: Pomembnejši dogodki v mednarodnem alpinizmu, Prosti solo vzpon A. Hubra v direktissimi V. Zine, Vrhunski alpinizem v Nemčiji. Beremo o projektu avstrijske mladine Tveganje & razvedrilo in o pomenu Saške Švice za prosto plezanje. Reportaža Norosti na Matterhornu nazorno oriše vsakdanjik današnjih vodenih vzponov na velikana nad Zermattom. Prispevka S kolesom čez prelaze in doline Hindukuša in Razmišljanja o samotarjenju v švedskem narodnem parku vodita bralca v nedotaknjeno naravo. V poglavju Stališča, perspektive, vidiki gorskih športov najdemo članke: Tirolska deklaracija, Kritičen pogled na najožji krog ekstremnih alpinistov, Najvišja smetišča sveta, Relativnost presoje alpinističnih težavnosti in storitev. Spis Potreba in problematika standardizacije zavarovanih plezalnih poti poskuša končati to večno nadlogo. Sledijo pa še Standardi za zavarovane plezalne poti.

Pavle Šegula

Izredna razširjena seja UO PZS

je bila 23. aprila 2004 v Mestni občini Kranj. Na njej so bili poleg članov UO PZS navzoči tudi predstavniki nekaterih planinskih društev. Ključni namen seje so bile tele teme:

Kakšno planinsko organizacijo želimo?

Poiskati bo treba ključne naloge slovenskega planinstva v naslednjem obdobju.

Kakšna mora biti dejavnost PD kot članov PZS?

Krepitev članstva, pripadnost, članarina in zavarovanje ter kaj želimo v letu 2005.

Kako naj PZS pomaga PD pri njihovem delu, izpolnjevanju nalog in uveljavljanju v lokalnih skupnostih?

Na začetku je Jani Bele, član Podkomisije za informiranje in analize pri GRS Slovenije, seznanil navzoče z rezultati ankete o obiskovalcih gora v zimskih razmerah. Računovodkinja Ljudmila Ahahčič je podala obrazložitev k Finančnemu načrtu PZS za leto 2004 in ta je bila soglasno sprejeta. Predsednik Franci Ekar je v nadaljevanju predlagal v sprejem pobudo, da PZS začne pri Vladi R Slovenije postopek za ustanovitev sveta za varnost v gorskem svetu kot neuradne strokovnoreševalne institucije. Pobuda je bila soglasno sprejeta. ZGVS je vodstvu PZS posredovalo dogovor o sodelovanju med PZS in ZGVS, način sodelovanja pa bo predlagala Pravna komisija. Predsednik je pred razpravo še enkrat poudaril, da želimo v planinski organizaciji tudi v prihodnje skrbeti za zdrav odnos do planinstva in do človeka na gori ter da se bomo odločno borili proti birokratizmu. Prvi razpravljavec Rudolf Skobe je načel vsebino uvodnika Planinskega vestnika 4/2004 Skupinska slika z gospo avtorja Toneta Škarje. Sledila je dveurna razprava o tej temi. Rezultat tu in tam vroče razprave sta dva sklepa, s katerima se je UO PZS distanciral od članka in podprl delo v okviru MDO. V razpravi o temi Krepitev članstva, pripadnost, članarina in zavarovanje ter kaj želimo v letu 2005 je bila podana vrsta sklepov, ugotovitev in stališč, ki so bili pozneje posredovani Odboru za članstvo. UO PZS je Odboru za članstvo izrekel pohvalo za delo in prizadevanje. Zadnji sklep razširjenega UO je bil sklep o končanju delovnega razmerja generalne sekretarke PZS s 30. 6. 2004.

Vladimir Habjan

Kosovelova pot

Kras je marca praznoval, z njim pa vsa Slovenija. Sto let je namreč minilo od rojstva pesnika Srečka Kosovela. Pomembno obletnico so slavnostno zaznamovali tudi kraški planinci. PD Sežana je ob pomoči Občine Sežana in se-

žanskega društva za varstvo okolja uredilo in označilo pot med Sežano, v kateri se je pesnik 18. marca leta 1904 rodil, in Tomajem, v katerem je pozneje živel in veliko premlad tudi umrl. Kosovelovo pot so sežanski planinci skupaj s kulturniki, ki so se v spomin na Kosovela zbirali v Tomaju, začrtali že pred leti, letos pa so jo, sicer rahlo spremenjeno, tudi označili, opremili s smerokazi in tablamami na začetku in koncu in dodali še sedem označenih postaj, ki opozarjajo na zanimivosti in dediščino ob poti. Za dobrih sedem kilometrov poti, speljane po kolovozih v osrčju planotastega Krasa, popotnik potrebuje dobri dve uri. Na pot krene izpred stare osnovne šole v Sežani, današnje ljudske univerze, v kateri je urejena Kosovelova spominska soba. Tudi na koncu poti, v Tomaju, lahko na obnovljeni Kosovelovi domačiji izve kaj več o delu in življenju pesnika Krasa in Kraševcev. Vmes pa je vse polno kraških lepot, od kolovozov, ujetih med dolge kamnite zidove, v burji šepetajočih borovih krošenj in po lesenih latnikih iztegajočih se refoškovich vitic pa do cerkvic in domačij, iz katerih odsevata znanje in spretnost mojstrov, ki so brezobličnemu kamnu znali vdahniti dušo. Ob odprtju poti je izšel tudi vodniček po poti, ki je hkrati sprehod skozi pesnikovo ustvarjanje. Žal se je avtorjem ponesrečil načrt, da bi s fotografijami predstavili čarobno pokrajino, ki je navdihovala pesni-

ka in ki še danes navdihuje številne fotografe. Prav zato lahko upamo, da bo nova izdaja, ki se že pripravljala, oblikovno bogatejša, iz nje pa bo tako kot iz sedanje odzvanjala pesnikova misel: »Vsaka skala, vsako drevo, vsak grm, vsaka cesta, vsaka ima svojo povest. Pojdi čez Kras na tiho gmajno med molčeče bore in poslušaj. Ali razumeš? Pojdi in poslušaj. In skala ti pove svojo povest, povest o življenju. Kaj zato, če je bilo življenje bridko in samotno; bilo je.«

Igor Maher

Akademija ob stoletnici SPD Trst

V soboto, 8. maja 2004, je v polni dvorani Kulturnega doma v Trstu potekala akademija ob stoletnici Slovenskega planinskega društva Trst (SPDT). Pesem Oj Triglav, moj dom, ki jo je za uvod zapel Slovenski okteti, je zbrane ponesla z morskih obal tja, kamor so zahajali sami in prejšnji rodovi v zadnjih sto letih in kamor bodo v prihodnje zahajali tudi rodovi zanamcev. Drugačne čase, kot so bili v preteklosti, ko je bilo društvo tudi na silo razpuščeno, je nakazala druga uvodna pesem, zapev v italijanski, prireditev pa je s svojim obiskom počastil tudi tržaški župan. Zbrane je pozdravil predsednik društva gospod Devan Cesar, zatem pa jih je ob besedi in sliki skozi zgodovino društva popeljala prijetna klavirska spremljava. Pred očmi občinstva so oživel pohodi, alpinistični podvigi, smučarska tekmovanja, ... Slavnostni govornik akademik dr. Matjaž Kmecl je poudaril pomembnost društva ne samo za planinsko, pač pa tudi za kulturno in družabno življenje ter ohranjanje slovenstva. Dokaz, da društvo še kako goji kulturo, je bila tudi razglasitev zmagovalcev likovno-pesniškega natečaja za mladino, ki je potekala pred akademijo. Dr. Kmecl je v svojem govoru omenil, da se v tem slavnostnem trenutku srečujemo s tistimi, katerih tradi-

cijo nadaljujemo, in s tistimi, ki smo jim zavezani dati popotnico za prihodnost. O srečevanju dveh svetov, Alp in Jadrana, o katerih je govoril, priča tudi nov logotip društva - obris valov, nad njimi pa lok vzpetin vse do triglavega vrha. Udeležence so zatem pozdravili še tržaški župan in nekateri drugi ugledni gostje. Prireditev je zaočrožil čudovit koncert Slovenskega okteta, ki je s pesmijo zaobjel velik del sveta - pesmi v več jezikih so tako navdušile zbrane, da so oktet po koncu še dvakrat priklicali na oder. Obiskovalci so se zatem na pogostitvi v prijetnem pogovoru zadržali še dolgo v večer. Izjemna udeležba na akademiji je dokaz, da je društvo imelo in še ima veliko prijateljev in sodelavcev ter močno povezovalno vlogo.

Marjan Bradeško

Kratke novice iz PD Zabukovica

PD Zabukovica je med zimskimi počitnicami organiziralo 3. zimski planinski tabor Gore 2004. Udeležili so se ga 3 člani vodstva tabora in 12 otrok. Mladi planinci so bivali v planinskem domu Gore. Ugodne snežne razmere so taboru dale pravi zimski pečat z različnimi aktivnostmi na snegu.

Po obrobju Savinjske doline poteka Savinjska planinska pot, ki jo obiskuje vedno več planincev. Tako je na občnem zboru PD Zabukovica značke za opravljeno pot prejelo tudi več članov društva. Savinjsko planinsko pot je v jeseni in čez zimo opravilo tudi 35 članov PD Novo mesto; po poti jih je vodila vodnica PZS Štefka Urh, značke za prehojeno pot pa sta jim konec februarja slovesno podelila predsednik PD Zabukovica Jože Jančič in Franc Ježovnik, tajnik PD Zabukovica. Prav zdaj po Savinjski poti pridno hodi organizirana skupina članov PD Trbovlje. Verjetno pa bodo Savinjsko planinsko pot opravili tudi mnogi izmed udeležencev 3. rekreativnega pohoda ob Dnevu zdravlja na Sv. Jedert, ki so na po-

hodu zastopali dobili dnevnik Savinjske planinske poti.

Na občnem zboru PD Zabukovica je Franc Ježovnik, dolgoletni požrtvovalni tajnik društva, končal svoje delo in prepustil tajniške posle novemu tajniku. Franc Ježovnik je bil več kot 30 let tajnik planinskega društva, sodeloval je pri raznih dejavnostih društva, pri Savinjski poti, Savinjskem MDO PD, bil je pobudnik novih akcij, vseskozi je bil ponosen na aktivni mladinski odsek, na planinske tabore, ki so se na Savinjskem koncu začeli pred 20 leti, prav v PD Zabukovica, prizadevno je skrbel za dotacije društvu, pisal vloge in poročila ... Za ves njegov trud in požrtvovalnost so se mu člani PD Zabukovica na občnem zboru zahvalili ter mu izročili spominsko darilo in listino častnega člana PD Zabukovica.

V sneženi soboti 7. marca 2004 se je približno 150 planink in planincev udeležilo jubilejnega 17. pohoda ob dnevu žena na Hom. Pohod se je začel v Migojnicah, Zabukovici in Matkah, vodili so ga usposobljeni vodniki PD Zabukovica. Po približno uri hoje in pol so udeleženci na cilju dobili topel čaj, udeleženke pa so prejele spominska darila za petkratno, desetkratno in petnajstkratno udeležbo. Prav tako sta dobili darilo najstarejša in najmlajša udeleženka pohoda. Vsi udeleženci so prejeli kartonček s spominskim žigom pohoda.

Lilijana Jančič

Orientacija na Homu

Mladinski odsek PD Zabukovica je v soboto, 3. aprila 2004, pripravil 4. tekmo v okviru Savinjske orientacijske lige. Tekmovanja v lepem vremenu se je udeležilo 31 ekip s skupaj kar 126 tekmovalci. Orientacijsko tekmovanje je potekalo na področju Griž, Pongraca in Homa, na katerem je bil tudi cilj. V kategoriji A je med desetimi moštvi zmagala ekipa PD Polzela 1 (mladi planinci do 6. razreda), v kategoriji B (7. in 8. razred) je med

šestimi zmagala ekipa PD Braslovče 1, v kategoriji C (mladinci) je prav tako med šestimi zmagala ekipa PD Žalec 1, v kategoriji D (člani) med tremi ekipa PD Zabukovica, v kategoriji E (veterani) pa je med petimi zmagala ekipa PD Polzela 1. Tekmovanja se je udeležila tudi družina Žohar iz PD Žalec; v kategoriji F (družine) je kot edina tekmovalna ekipa seveda osvojila prvo mesto. Tekmovanje je bilo zahtevno, težavnost in dolžina poti sta bili odvisni od kategorije. Orientacija je potekala po Pravih za planinska orientacijska tekmovanja. Tekmovalce je na poti čakalo nekaj praktičnih vaj in vprašanj, ekipe C in D so morale pokazati tudi popolno znanje orientacije z uporabo topografske karte in kompasa.

Lilijana Jančič

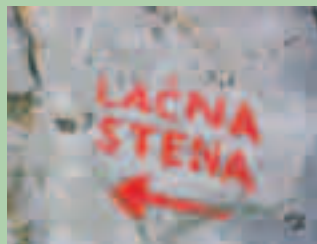
Družne sabotinske planinske poti

PD Nova Gorica je 9. maja 2004 v sodelovanju s Slovenskim planinskim društvom Gorica, CAI - sekcija Gorizia ter PD Brda prvič izvedlo pohod na Sabotin (609 m), poimenovan Družne sabotinske planinske poti in posvečen vstopu Slovenije v EU. Pohod je bil namenjen tudi udejanjanju sporočil s letošnjega januarskega goriškega posveta o potrebah po ekološkem in planinskem varovanju in negovanju številnih naravnih in drugih izjemnih značilnosti te gore. Po prihodu k briški koči po severni poti je nato 130 planincev z obeh strani meje, Slovencev, Italijanov

Napisi naših gora

Ali veste, s čim se taka stena hrani? Morda pa ni pametno iti blizu, vas še ugrizne!

Brez skrbi, nič hudega ne bo, le markacist je bil nekoliko hudomušen. Gre namreč za dva kažipota, prvi kaže proti vrhu z imenom Lačna, drugi pa do bližnje stene. Napis je zelo blizu tistega, ki smo ga objavili prejšnji mesec, torej v okolici Movraža na jugu Slovenije.

in Furlanov, med njimi tudi iz Čedadada in Ljubljane, nadaljevalo pot proti vrhu. Tam so poslušali pozdravne besede predsednika PD Nova Gorica Cveta Hvale, Franca Senece, predsednika goriške sekcije CAI, Marka Lutmana, predsednika SPD Gorica, ter zgodovinarja dr. Branka Marušiča. Vrh so objele planinske italijanske in slovenske pesmi. Pohod se je nadaljeval po grebenski poti do cerkvice sv. Valentina in nato po južnem pobočju, najprej do italijanske vojaške ceste, potem pa proti vzhodu po nekdanji kamnolomski poti prek vzhodnega stopnišča na briški osimski cesti do izhodišča pred Sabotinskim mostom v Solkanu. Po štirih urah hoje se je pohod sklenil z družabnim srečanjem, ki ga je finančno podprla tudi Mestna občina Nova Gorica. Pohod je pokazal, da bo zaradi vse večjega, zlasti turističnega in zato toliko manj planinsko in okoljevarstveno naravnega obiska te gore v dogovoru s krajevnimi oblastmi in zasebniki treba urediti sistem planinskih poti. Ne gre le za zaznamo-

vanje novih, pač pa tudi za zapiranje nekaterih poti zaradi varstva okolja. Tako vsa štiri društva čaka še veliko skupnega dela.

Rajko Slokar

»Mladina in gore« skozi oči »Divjih lovcev«

Bili smo zelo veseli, da se nam je že tretjič uspelo uvrstiti na državno tekmovanje Mladina in gore, ki se ga 17. januarja pripravili v OŠ Janka Glazerja v Rušah. Njihova ekipa LEDENICA je bila namreč lanska zmagovalka v Trzinu. Organizatorji so se zelo potrudili, da smo se pri njih lepo počutili. Že ob prihodu smo se pozdravljali s stariimi znanci, tako učenci kot mentorji. Razpoloženje ob prihodu je bilo zelo sproščeno, saj še nihče ni bil obremenjen s tekmovanjem. Domači učenci so nam pripravili lep kulturni program. Potem pa se je napetost pred začetkom začela stopnjevati. Vse ekipe so razporedili po določenih učilnicah. Še zadnje fotografije in nasvet mentorja in že je šlo zares. Naša ekipa je na mizo posadila še Štefa, majhnega plišastega medvedka, da bi ji kot maskota stal ob strani. Medtem, ko so učenci pisali teste, so mentorji v zbornici izmenjevali izkušnje o delu z mladimi. Po 45 minutah stiskanja pesti sem že komaj čakala, da bom slišala, kaj mi bodo povedali člani ekipe Ešli, Tinca, Matej in Samo. Vsi povprek so govorili, se skušali spomniti, spraševali ... Ampak

Na Sabotinu

Kako poznamo naše gore?

Na sliki je nenavadna podoba razgledne gore. Katera gora je to? Rešitve pošljite na Uredništvo PV, p. p. 214, 1001 Ljubljana ali na pv@pzs.si.

Rešitev iz majske številke:

Tokrat smo bili veseli številnih odgovorov. Očitno veliko planincev pozna Bovški Gamsovec, Pihavec in Kanjavec. Pravilno so nam odgovorili Franci Benedik, Helena Drobnič, Jure Golob, Niko Guid, Samo Jemec, Irena Knavs, Janez Kosmač, Brane Lombar, Tomislav Markovič iz Zagreba, Ljubo Meden, Srečo Merčun, Lado Mrakič, Milan Okorn, Tomaž Polak, Manja Rajh, Janez Šeme, Bor Šumrada, Matevž Šuštar, Polde in Luka Taler, Janez Tobias in Andrej Vogrin. Nekateri ste imeli težave z drugim delom vprašanja, to je od kod je posnetek narejen. Poleg pravilnega Križa, ste omenjali tudi Stenar in Sovatno. Drugo napako pa ste nekateri naredili z imenom Gamsovca. Ta namreč ni ne Dovški, ne Bavški, temveč Bovški, torej očitno po mestu Bovec.

Zadnji hip se nam je oglasil tudi Simon Eržen, oskrbnik Koče na Kriških podih. Seveda je pravilno odgovoril, skupaj s prijaznim pismcem pa smo dobili še koledar z lastnimi fotografijami gora nad njegovo kočjo. Najlepša hvala.

A. S.

nas je prijetno presenetil, saj je v goste povabil Adija Smolarja; ta je poskrbel, da smo za hip vsi pozabili na rezultate in se prepustili zabavi. Še pred tem pa je Franček Hribernik ob glasbeni spremljavi prikazal čudovite diapozitive o Ruški planinski poti. Adi je svoj nastop končal z lepimi željami in mislijo: nikar se ne »sekirat«, saj vsi ne moremo biti prvi. Prvo vprašanje. Super, odgovor je pravilen. Tudi drugi, tretji. Konec prve tretjine smo na prvem mestu. Apetit se hitro povečajo, toda druga tretjina nas ohladi in postavi na trdna tla. Velika želja, trema in upad zbravnosti so povzročili napačne odgovore. Tudi komisija je pristavila svoj lonček. Nekaj vprašanj je bilo postavljenih dvoumno in jih je vsaka ekipa po svoje razumela. Eno vprašanje so na pobudo voditelja kviza razveljavili. Tudi pogajanja med komisijo in voditeljem, ki je opazil razliko v točkovanju med ekipami, niso ravno pozitivno vplivala na tekmovalce. Tako smo na koncu pristali na četrtem mestu. Sprva smo se jezili na nepotrebne napake, ki smo jih naredili, potem pa ob misli, da smo četrti v državi, začutili navdušenje. Naš požrtvovalni vodnik Tone je iz članov ekipe naredil prave male genije. Včasih bi ga kar postavili na hladno, če ne bi vedeli, da dela vse to za nas. Želimo mu veliko dobrih živcev in močne volje, da nas bo še naprej »mučik« in še kdaj pripeljal v finale na državnem prvenstvu. Kdo ve, mogoče bomo že naslednje leto organizatorji finala prav mi?

Marta Prah

na vrsti je bilo kosilo in ker se je oglasila lakota, smo za nekaj trenutkov vsi pozabili na teste. Na platnu v telovadnici pa so se že vrteli pravilni rezultati. Po kosilu smo takoj pohiteli tja. Seštevali smo, odštevali, je prav, ni prav. Končno so začeli objavljati rezultate. Kot po navadi od zadnjega proti prvemu. Zrak je bil že tako naelektrjen, da so

se videle iskrice. V finale smo prišli, a za las. Zdaj smo imeli vsi enake možnosti za zmago. V ekipi je zavladalo pravo navdušenje. Samo da smo »notri«, najprej sploh ni več tako pomembno. Za naše malo društvo je bil to »veeelik« uspeh. Tretje leto zapovrstjo smo se uvrstili na državno tekmovanje in že drugič v finalni del. Organizator

TEHNOOPTIKA
SMOLNIKAR d.o.o.

Novi trg 2, 1000 Ljubljana
tel./ fax.: 01 426 32 72

e-mail: tehnooptika@siol.net
www.tehnooptika-smolnikar.si

Nikon **WEAVER** **STEINER** **ZEISS**

Delovni čas: sreda in petek od 9-14
pon., tor., čet. od 9-13 in od 16-18

Aktivno športno perilo

OGLASNO
SPOROČILO

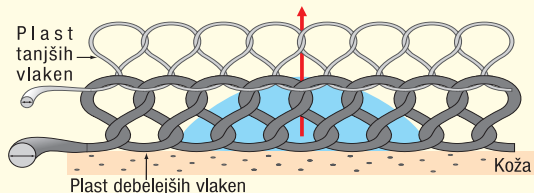
Še nedavno so bile tri ali štiri majice obvezen del opreme pri celodnevni aktivnosti v naravi, saj bombažno oblačilo zelo dobro vpija vlago in je pri večjem naporu hitro preznojeno. Nošnja vlažne majčke je zaradi občutka mokrote precej neprijetna. Zato in zaradi zdravstvenih razlogov je pogosto preoblačenje nujno. Rezervne majčke pa zavzemajo znaten del prostora v nahrbtniku.

Da bi rešili ta problem, so proizvajalci tekstila razvili sintetične materiale, ki zelo dobro prevajajo vlago iz notranosti navzven. Iz teh odličnih materialov je danes izdelana že večina vrst aktivnega športnega perila.

Kako deluje aktivno športno perilo?

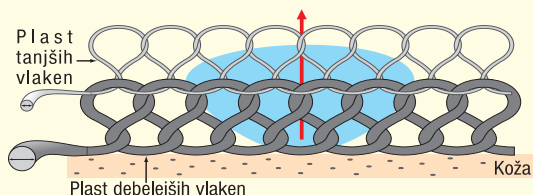
Kot primer si oglejmo delovanje aktivnega športnega perila znamke Karibu. Perilo je spleteno iz dveh plasti 100% poliestra.

SLIKA 1: Struktura sintetične pletenine in prikaz znoja na koži

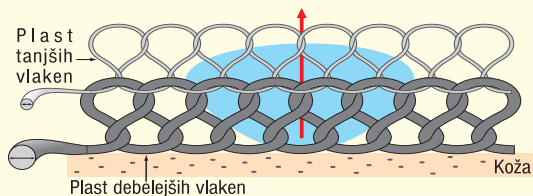
Notranjo plast sestavljajo debelejša, zunanjo plast pa tanjša vlakna (slika 1).

Ta struktura omogoča t. i. kapilarni efekt oziroma prenos vlage iz notranje na zunanjo stran materiala (slika 2).

SLIKA 2: Kapilarni efekt - prenos znoja na zunanjo stran pletenine

Dotatna obdelava še pospeši prenos vlage navzven; tam se ta razširi po čim večji površini ter se v najkrajšem možnem času posuši (slika 3).

SLIKA 3: Izhlapevanje znoja s površine pletenine

Material, iz katerega je izdelano omenjeno perilo, je bil tudi antibakterijsko obdelan; to preprečuje nastajanje neprijetnega vonja.

Vzdrževanje aktivnega športnega perila je preprosto; pri tem ne uporabljamo mehčalcev in belil.

Žal imajo sintetični materiali še vedno slab sloves, saj je nekoč veljalo, da povzročata nošnja takšnih izdelkov neprijeten občutek na koži. Današnje vrhunske sintetične materiale pa odlikuje toliko dobrih lastnosti (ohranjajo suhost, odvajajo vlago, se izjemno hitro sušijo, na otip so podobni bombažu), da so kakršni koli pomisleki popolnoma odveč.

Prodajna mesta po Sloveniji

Hervis, Iglu šport ter ostale dobro
založene športne trgovine

“Višji vrh osvojiš več popusta dobiš”

TERRA 60

TERRA 45

AGUILLE

TRIGLAV 2864m = **28,64%**

STOL 2236m = 22,36%
BLEGOŠ 1562m = 15,62%
NANOS 1262m = 12,62%

ALPINE 65

ALPINE 50

ALPINE 75

ALPINE 85

MAYAMAYA spodbuja vse otroke tega sveta, da osvajajo vrhove in živijo zdravo življenje. Izrežite kupon, osvojite vrh in z žigom na kuponu izberite katerikoli izdelek s popustom. 100 m višine prinaša 1% popusta, vrh pa mora biti višji od 1000 m. Prvih 100 pohodnikov bo za 10 žigosanih kuponov prejelo tudi darilo - majico z obeležjem akcije. Dodatne kupone in pojasnila prejmete v trgovinah ali naročite na brezplačni telefonski številki 080 1166.

TUNDRA

CUMBRE

FOX

VARIO

CLASIC

PEAK 45

PEAK 35

ADVENTURE 75

ADVENTURE 65

BABY CARRIER

“Varuj hrbet”

Pri razvoju nahrbtnikov smo dali poseben pomen hrbtišču. Hrbtišča so obložena s strukturiranimi mrežami, ki odvajajo vlago, dihajo in so dobro nastavljiva ter prilagodljiva vsaki hrbtenici. Izbirate lahko med visoko tehničnimi nahrbtniki, opremljenimi s potrebnimi dodatki za alpinizem; klasičnimi potovalnimi nahrtniki ali manjšimi športnimi nahrtniki za krajša potepanja, kolesarjenje ...

“Prepreči poplavo v šotoru”

Kupi šotor z vodnim stolpcem
višjim od 2000 mm

Uporabljeni materiali so izredno trpežni, lahki, dobro dihajo (ohranjajo mikroklimo) in ščitijo pred padavinami. Vodni stolpci so nadstandardni in segajo od 2500 mm do 4500 mm, vsi šivi so varjeni in dno šotorov je popolnoma vodotesno. Konstrukcije šotorov so izredno stabilne in lahko postavljive.

STARDOME

HOLIDAY

TOURIST

SAVANA

CAMPO

KOMFORT GRANDE

Spordi Extreme d.o.o., Brničeva 13, 1231 Ljubljana

PROSTOR ZA ŽIG

“Osvoji vrh”

“Za en Tolar”

Ob nakupu dveh T-shirtov, dobite tretjega za en tolar.

45 kombinacij motivov in barv

Akcija traja v juniju 2004, oziroma do razprodaje zalog. ZALOGE SO OMEJENE!

“Brezplačno”

MAYA MAYA

080 11 66

P.S. Velika izbira spalnih vreč in športnih oblacil.

“Pozor”

Praden pospraviš jakno, šotor ali nahrbtnik, izdelek očisti in zaščiti!

30% ceneje samo v juniju.

V TRGOVINAH SPORT EXTREME:

LJUBLJANA: BTC-EMPORIUM, sp.etaža, tel.: 01 520 64 60; NOVO MESTO: TPC HEDERA, tel.: 07 393 11 28; NOVA GORICA: MERCATOR CENTER, tel.: 05 330 35 00; MARIBOR: CITY CENTER, II nadst., tel.: 02 230 21 50; KAMNIK: MERCATOR CENTER, tel.: 01 830 95 20; SLOVENJ GRADEC: MERCATOR CENTER, tel.: 02 885 09 90; KRANJ: MERCATOR CENTER, tel.: 04 201 95 30; JESENICE: MERCATOR CENTER, tel.: 04 583 34 30

idea & artwork M.p.it - photo Mario Reggiani

Mod. NAGEVI - www.garmont.com - T (39) 0423 8726 - F (39) 0423 621392

point of contact between technology and nature *

GARMONT®

challenge the elements

* STIČIŠČE MED TEHNOLOGIJO IN NARAVO